

ของที่ระลึกจากผ้าบาติก ถึงผู้บริการท่องเที่ยว
ตลาดน้ำดำเนินสะดวก
SOUVENIR DESIGN FROM BATIK FOR TOUR SUPPORTING
OF DAMNOEN SADUAK FLOATING MARKET

นายรังสี อังกูร์รัต
MR RUNGSIE UNGURRAT

A024907

เลขที่.....
เลขทะเบียน.....024907
วัน เดือน ปี ๑๓.๓ ๕3

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต
ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม สาขาศิลปอุตสาหกรรม
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ.2543

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**SOUVENIR DESIGN FROM BATIK FOR TOUR SUPPORTING
OF DAMNOEN SADUAK FLOATING MARKET**

**A THESIS SUBMITTECL IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF
BACHELOR OF SCIENCE IN INDUSTRIAL EDUCATION
DEPARTMENT OF ARCHITECTUREAL EDUCATION
FACULTY OF INDUSTRIAL EDUCATION**

KINMONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

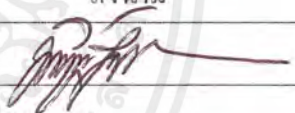
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2000

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ใบรับรองวิทยานิพนธ์

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ของที่ระลึกจากผ้าบาติก ส่งเสริมการท่องเที่ยว
ตลาดน้ำดำเนินสะดวก
SOUVENIR DESIGN FROM BATIK FOR TOUR SUPPORTING
OF DAMNOEN SADUAK FLOATING MARKET

นักศึกษา นายรังสี อังกรรัชต์
รหัสประจำตัว 41030525
ปริญญา ครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต
สาขาวิชา ศิลปอุตสาหกรรม
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์นิรัช สุดสังข์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์			ลงนาม
อ. นิรัช	สุดสังข์	ประธานกรรมการ	
รศ. นพคุณ	สุขสถาน	กรรมการ	
อ. คารณี	เพ็งสะและ	กรรมการ	
อ. ศิริพรรณ	ปีเตอร์	กรรมการและเลขานุการ	

วัน/เดือน/ปี ที่สอบ วันอาทิตย์ที่ 12 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2543 เวลา 9.00 น.
สถานที่สอบ ห้องสอบวิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ค.404

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อโครงการ	โครงการออกแบบของที่ระลึกจากผ้าบาติก ส่งเสริมการท่องเที่ยว ตลาดน้ำดำเนินสะดวก
นักศึกษา	รังสี อังกรรัชต์
อาจารย์ผู้ควบคุมโครงการ	อาจารย์นิรัช สุกสังข์
ระดับการศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต สาขาศิลปอุตสาหกรรม
ภาควิชา	ครุศาสตรบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ.	2542

บทคัดย่อ

เทคโนโลยีในปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าขึ้นมาก เป็นผลทำให้การคมนาคมสะดวกขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสาร การเดินทาง ก็ล้วนแล้วแต่นำมาซึ่งความทันสมัย ของเทคโนโลยีในยุค โลกาภิวัตน์ จากการเดินทางที่มีความสะดวกสบายมากขึ้น การท่องเที่ยว จึงเป็นสิ่งที่ผู้คนใน โลกนี้มีความสนใจ และมีการแข่งขันกันมากในสถานประกอบการที่เกี่ยวกับการให้บริการ การ ท่องเที่ยวมากขึ้น และประกอบกับรัฐบาลได้มีนโยบายจัดปีการท่องเที่ยวไทยขึ้น

ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีผู้นิยมมาเที่ยวมาก เพราะแสดงถึงความ เป็นอยู่ และการซื้อขายของไทยในอดีตได้เป็นอย่างดี ซึ่งสาเหตุนี้เองผู้ทำโครงการวิจัยได้มีแรง บันดาลใจ ในการทำของที่ระลึกส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก เพื่อเป็นการพัฒนา ของที่ระลึกที่มีขายในปัจจุบัน ให้มีความทันสมัยและเป็นสากลมากขึ้น ซึ่งในการออกแบบนั้นจะ เน้นเอกลักษณ์ของตลาดน้ำ และความเป็นไทย เพื่อให้ผู้ที่ซื้อได้มีความทรงจำที่ดีและอยากกลับมา เยือนอีกครั้ง และได้นำเทคนิคการทำผ้าบาติกมาทำของที่ระลึก เพื่อความแปลกใหม่ และเป็นการ สนองต่อนโยบายของรัฐบาล

วิธีดำเนินการวิจัยโดยการสำรวจข้อมูล เสนอข้อมูล ข้อมูลเบื้องต้น การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปรูปการวิเคราะห์แบบร่าง การเขียนแบบเพื่อการผลิต การนำเสนอผลงาน

ผลการวิจัย ปรากฏว่าได้ของที่ระลึกจากผ้าบาติก ส่งเสริมการท่องเที่ยว ตลาดน้ำดำเนิน- สะดวก มีผลิตภัณฑ์ดังนี้ เน็คไท ผ้าเช็ดหน้า ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าผูกผม สมุดบันทึก กระเป่า- เงิน กระเป่าใส่เศษเงิน ปลอกหมอนอิง กรอบรูป ที่ใช้ภาพ สี ที่เป็นเอกลักษณ์ของตลาดน้ำมา ประยุกต์ใช้กับงานบาติก และมีรูปแบบที่สากล เป็นส่วนช่วยในการส่งเสริมการขาย และเผยแพร่ วัฒนธรรมไทยด้วย

THESIS TITLE INDUSTRIAL DESIGN EDUCATION PROJECT : SUVENIR FROM
BATIK SUPPORT TOUR DAMNOEN SADUAK FLOATING
MARKET

STUDENT MR RUNGSIE UNGURRAT

THESIS ADVISOR MR NIRAT SOODSAND

LEVEL OF STUDY BACHELOR OF SCIENCE IN INDUSTRIAL EDUCATION
(INDUSTRIAL DESIGN)
B.S.I.ED (INDUSTRIAL DESIGN)

DEPARTMENT ARCHITECTURE DESIGN EDUCATION FACULTY OF
INDUSTRIAL EDUCATION

YEAR 2000

ABSTRACT

High technology of globalization time courses conduct to communication , transportation and all of thing. The travel is one thing that people interested and travel business compete to be best in addition to Amazing Thailand.

Damnoen Saduak Floating Market in Rachaburi is the placen which have a lot of tourist for a day ; because it is show culture , life style and the past selling of Thailand. This reason become to purpose of this research. Design and develop a souvenir in Thai style for support a travel business to international. For a good memory and would like to visit again.

In design will be clinch Batik technical to use a souvenir which create and make product different in marketing ; for the travel business, to respond goverment policy.

Research's methodology , surveyed about basic data to analize , a questionnaire for target ; business man , conclude to process and presentation.

Result of this research got a souvenir from Batik in many looks such as , necktile , handkerchief , scarf , neckpiece , dressing hair , a diary cover , wallet , pillowslip and picture frame. All of these show life style of Damnoen Saduak Floating Market from pettern design ; picture and color for selling and propagate Thai Culture.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ นี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะได้รับการดูแลและควบคุมจาก
อาจารย์นิรัช สุคตังษ์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือมาโดยตลอด นอกเหนือจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว
ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณผู้ที่ให้คำแนะนำ ในการทำการวิจัยดังรายนามต่อไปนี้

อาจารย์สุพรรณิ ชมชื่นจิตร แผนกเครื่องทอຍ៉อม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
วิทยาเขตเพาะช่าง

อาจารย์สุรัชย์ ชมชื่นจิตร แผนกศิลปหัตถกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
วิทยาเขตเพาะช่าง

คุณพอดุทัย ชินวัตร รองประธานกรรมการ บริษัท ชินวัตรไทย จำกัด

ขอกราบขอบพระคุณผู้ที่ช่วยเหลือในการทำวิจัยทุกท่าน ๆ ทั้งที่ได้กล่าวถึง และไม่ได้
กล่าวถึง ตลอดจนเพื่อน ๆ ที่ให้คำแนะนำและช่วยเหลือต่าง ๆ มาด้วยดี และสิ่งที่จะขาดไม่ได้ใน
การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ที่ได้ให้โอกาสจนมาถึงทุกวันนี้ และ
ได้ช่วยเหลือด้านการใช้จ่าย และเป็นผู้ที่ทำให้กำลังใจการเรียนด้วยดีมาตลอด จนทำให้วิทยานิพนธ์นี้
สำเร็จลงด้วยดีในที่สุด

นายรังสี อังกูรรัชต์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	I
กิตติกรรมประกาศ.....	II
สารบัญ.....	III
สารบัญตาราง.....	IV
สารบัญภาพ.....	V
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
วัตถุประสงค์.....	2
ค่านิยม.....	2
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	2
ขอบเขตการศึกษาข้อมูล.....	3
ขอบเขตการออกแบบ.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำดำเนินสะดวก.....	4
ประวัติตลาดน้ำดำเนินสะดวก.....	4
สินค้าที่มีขายในปัจจุบัน.....	8
2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับของที่ระลึก.....	10
ความหมายของที่ระลึก.....	10
ประวัติความเป็นมา.....	10
สาเหตุที่ทำให้ของที่ระลึกมีรูปแบบที่แตกต่างกัน.....	11
สาเหตุที่ทำให้ของที่ระลึกพัฒนาเปลี่ยนแปลงไป.....	13
การจัดแบ่งประเภทของที่ระลึก.....	15
2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าบาติก.....	20
บทบาทของผ้าบาติก.....	20
ประวัติผ้าบาติก.....	21
บาติกในประเทศไทย.....	21

III

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
วัสดุและอุปกรณ์ในการทำผ้าบาติก.....	23
ขั้นตอนการทำผ้าบาติก.....	32
การเตรียมผ้า	32
การเตรียมเทียนหรือการผสมเทียน.....	34
การเขียนเทียน	35
วิธีแต้มสีหรือการระบายสี.....	38
การลอกเทียนออกจากผ้า.....	38
การตกแต่งผ้า	40
2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับผ้า.....	42
การจำแนกเส้นใย	42
ใยไหม.....	43
คุณสมบัติและลักษณะเฉพาะ.....	45
2.5 ข้อมูล เกี่ยวกับจิตวิทยาสี	46
อิทธิพลของสีที่มีต่อความรู้สึก.....	47
อิทธิพลของสีที่มีต่อผลิตภัณฑ์	48
สีทำให้เกิดระยะใกล้ - ไกล.....	48
สีวัตถุภายใต้แสงสี.....	49
ขอบเขตและความไวในการรับสีของประสาทตา.....	49
การวิเคราะห์จิตวิทยาของสี	49
อิทธิพลของสีที่นำมาวิเคราะห์.....	49
สีของแสง	49
ความสัมพันธ์ระหว่างแสงกับตา.....	50
ความจำกัดอิทธิพลของสี	50
สีที่ใช้กับ โรงงาน	51
ลักษณะของสีกับการใช้งาน.....	51
เทคนิคการใช้สี.....	52
สีกับรูปร่าง.....	52
สีและผิว.....	52
การกำหนดสี.....	53

III

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ความสัมพันธ์ของสื่อต่อผลิตภัณฑ์.....	53
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	54
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	55
3.1 วิธีการสำรวจและรวบรวมข้อมูล	55
แหล่งที่มาของข้อมูล	56
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
ตัวอย่างการคำนวณ.....	57
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม.....	59
วิเคราะห์ประเภทของผ้า.....	66
วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับของที่ระลึกเพื่อการออกแบบ.....	67
วิเคราะห์ข้อมูลขนาดของ ของที่ระลึก	69
วิเคราะห์ข้อมูลจิตวิทยาดี	69
แบบเพื่อการผลิต.....	79
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	88
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	88
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	89
บรรณานุกรม.....	90
ภาคผนวก	
ก. แบบเสนอขออนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์.....	92
ก. แบบสอบถาม.....	99
ข. แผนที่ตลาดน้ำดำเนินสะดวก.....	104
ประวัติผู้วิจัย.....	105

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 แสดงความยาวของไหมไทยที่สาวได้.....	44
2.2 แสดงการสะท้อนของแสงและสีต่าง ๆ.....	50
4.1 แสดงผลการวิเคราะห์ ถ้าท่านทำของที่ระลึกจากผ้า ท่านจะเลือกใช้ผ้าชนิดใด.....	60
4.2 แสดงผลการวิเคราะห์ ลวดลายของที่ระลึกที่ขายตามสถานที่ท่องเที่ยว ต่าง ๆ ควรเอาเอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ	61
4.3 แสดงผลการวิเคราะห์ ของที่ระลึก สามารถกระตุ้น ความทรงจำในสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ ได้.....	61
4.4 แสดงผลการวิเคราะห์ ท่านนิยมของที่ระลึกที่เป็นของใช้.....	62
4.5 แสดงผลการวิเคราะห์ ความนิยมของที่ระลึกที่ทำจากผ้าบาติก.....	62
4.6 แสดงผลการวิเคราะห์ ท่านนิยมของที่ระลึกเป็นเครื่องประดับ.....	63
4.7 แสดงผลการวิเคราะห์ การเลือกซื้อของที่ระลึก ส่วนใหญ่จะซื้อฝากใคร.....	63
4.8 แสดงผลการวิเคราะห์ การนำเทคนิคการทำผ้าบาติก มาทำเป็นของที่ระลึกที่ตลาดนัดดำเนินสะดวก.....	64
4.9 แสดงผลการวิเคราะห์ ของที่ระลึกประเภทผ้าชนิดใด ที่เหมาะสมสำหรับซื้อเป็นของขวัญ.....	65

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แสดงตลาดน้ำดำเนินสะดวก.....	9
2.2 แสดงจันทิงชนิดต่าง ๆ.....	24
2.3 แสดงคัมพองัน.....	24
2.4 แสดงปากกาทองเหลือง.....	25
2.5 แสดงแม่พิมพ์	25
2.6 แสดงแปลงและพุ่กัน	26
2.7 แสดงเฟรมแบบตั้งพื้น.....	27
2.8 แสดงกรอบไม้ชนิดปรับขนาดได้.....	27
2.9 แสดงกรอบไม้แบบถาวร.....	28
2.10 แสดงเตาต้มเทียน	31
2.11 แสดงวิธีการเขียนเทียนด้วยจันทิง.....	37
4.1 แสดงภาพการนำเสนอแบบข้อมูล.....	70
4.2 แสดงภาพการนำเสนอแบบข้อมูล.....	70
4.3 แสดงภาพเสนอการนำเสนอแบบร่าง.....	71
4.4 แสดงภาพเสนอการนำเสนอแบบร่าง.....	71
4.5 แสดงภาพการนำเสนอแบบร่าง.....	72
4.6 แสดงภาพการนำเสนอแบบร่าง.....	72
4.7 แสดงภาพการนำเสนอแบบ PRESENTATION.....	73
4.8 แสดงภาพแบบหุ่นจำลองปกหมอนอิง	73
4.9 แสดงภาพแบบหุ่นจำลองเน็คไท.....	74
4.10 แสดงภาพแบบหุ่นจำลองกระเป๋าเงิน	74
4.11 แสดงภาพแบบหุ่นจำลองผ้าคลุมไหล่.....	75
4.12 แสดงภาพแบบหุ่นจำลองผ้าพันคอ.....	75
4.13 แสดงภาพแบบหุ่นจำลองผ้าเช็ดหน้า	76
4.14 แสดงภาพแบบหุ่นจำลองกรอบรูป	76
4.15 แสดงภาพแบบหุ่นจำลองกระเป๋าใส่เศษเงิน.....	77
4.16 แสดงภาพแบบหุ่นจำลองผ้าผูกผม.....	77
4.17 แสดงภาพแบบหุ่นจำลองสมุดบันทึก	78
4.18 แสดงภาพแบบหุ่นจำลองผ้าคลุมกล่องกระดาษชำระ.....	78

4.19 แสดงแบบเพื่อการผลิต.....	79
-------------------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

เนื่องในปัจจุบันประเทศไทยมีสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ทำให้รายได้ของประเทศไม่เพียงพอต่อการที่จะนำมาพัฒนาประเทศได้ รัฐบาลจึงได้หาวิธีที่จะหารายได้เข้าประเทศให้มาก เช่น ช่วยเสริมการส่งออก สนับสนุนชาวต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในประเทศ ส่งเสริมการท่องเที่ยว ฯลฯ

ซึ่งได้จัดเป็นปีส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2541 - 2542 สถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยที่สื่อถึงวัฒนธรรมไทยนั้นมีอยู่มาก แต่มีอยู่หนึ่งที่ชาวต่างชาติให้ความสนใจมาก คือ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ซึ่งจะเห็นถึงวัฒนธรรมความเป็นอยู่ และการค้าขายของพ่อค้า แม่ขายในอดีต ได้เป็นอย่างดี ในปัจจุบันนี้ จะหาได้ยากของตลาดน้ำแบบนี้ ที่ยังคงความเป็นไทยได้เป็นอย่างดี “ ตลาดน้ำที่น่าสนใจ และเรียกได้ว่าเป็นภาพตัวแทนตลาดน้ำของเมืองไทย ที่ดังไปทั่วโลก คือ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี อย่างไรก็ตามด้วยความเรียบง่าย และมีเสน่ห์ของตลาดน้ำดำเนินสะดวก ทำให้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติเข้ามาชมชีวิต และการค้าขายในตลาดน้ำแห่งนี้มากขึ้น ” (สกฤณี ณัฐพลวัฒน์. 2541 : 33)

ซึ่งที่ตลาดน้ำดำเนินสะดวกจะมีสินค้ามากมายที่ขายในปัจจุบัน เป็นการทำเงินจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และชาวไทยได้มาก แต่สินค้าส่วนใหญ่แล้วจะเป็นจำพวกของบริโภค เช่น ผลไม้ ขนมพื้นเมือง ฯลฯ มากกว่าของอุปโภคเครื่องใช้ต่าง ๆ ทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาตินั้น ไม่มีของที่ระลึกจากตลาดน้ำ กลับไปยังบ้านเมืองของเขาได้ ทำให้ชาวต่างชาติที่ไม่เคยมาประเทศไทยไม่เห็นถึงวัฒนธรรม และสินค้าของไทย

ประเสริฐ สีรัตน (2531 : 36) ของที่ระลึกที่เป็นรูปแบบเฉพาะสถานที่และท้องถิ่นของแต่ละที่ ที่สืบทอดกันมาในท้องถิ่นนับชั่วอายุคน โดยเป็นรูปแบบที่สืบทอดกันมานานจนเป็นที่รู้จักและยอมรับของบุคคลภายนอกทั่วไป อาจเป็นรูปแบบของสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือของเหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์ใด ฯลฯ ที่มีเฉพาะในท้องถิ่นนั้นโดยตรง เมื่อนำเอารูปแบบนั้น ๆ มาจัดสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ระลึกถึงสถานที่นั้น ๆ

ด้วยเสน่ห์ของผ้าบาติกประการหนึ่งก็คือ ความที่ไม่เหมือนใคร ไม่ซ้ำกันและเป็นหนึ่งเดียว ผ้าที่ใช้แม่พิมพ์เทียนอันเดียวกันแต่สีเดียวกัน ระบายสีเดียวกัน ย้อมสีเดียวกัน แต่ถ้าพิจารณาอย่าง

ละเอียดแล้ว ผ้าเหล่านั้นหรือดอกแต่ละดอก ลายแต่ละลายจะ แตกต่างกันซึ่งเกิดจากการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แฉกหรือระบายที่กินเนื้อที่ไม่เท่ากัน ขั้วหนักของสีที่แฉกหรือละลายแตกต่างกัน ส่องเหล่านี้นี้ทำให้ผ้าบาติกแต่ละชิ้น แต่ละผืนไม่เหมือนกัน เป็นเสน่ห์ หนึ่งของผ้าบาติก (วัฒนธรรม จุฑะวิภาค 2528 : 108)

นันทา โรจนอุดมศาสตร์ (2536 : 1) ซึ่งลักษณะผ้าบาติกนั้น เป็นลักษณะผ้าอีกประเภทหนึ่งที่เรารู้จักกันมาเป็นเวลาช้านาน เป็นผ้าที่มีลวดลายสีสันที่เกิดจากการปิดเทียน แฉกสีข้อมสี ซึ่งแตกต่างกับผ้าโดยทั่ว ๆ ไป ที่พิมพ์ลายในระบบอุตสาหกรรม

เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก ผู้วิจัยจึงมีความคิดที่จะทำของที่ระลึกจากผ้าบาติกช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ซึ่งผ้าบาติกเป็นผ้าที่มีการตกแต่งด้วยสี และวิธีการทำที่สวยงามและมีเสน่ห์ในตัวเอง และเป็นสินค้าใหม่ของตลาดน้ำดำเนินสะดวกด้วย ซึ่งจะทำให้แปลกตาจากผลิตภัณฑ์เดิม ๆ มาก จึงเป็นการช่วยส่งเสริมการขายได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก ส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก
2. เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก โดยใช้แนวคิดการดำเนินชีวิตในตลาดน้ำดำเนินสะดวก
3. เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก โดยใช้ผ้าไหมในการเขียนบาติก

คำนิยามศัพท์

ตลาดน้ำ หมายถึง ที่ชุมนุมเพื่อซื้อขายของต่าง ๆ ทางน้ำ มีเรือเป็นพาหนะบรรทุกสิ่งของในบางแห่งอาจเรียกตลาดท้องถิ่น

บาติก หมายถึง เป็นเทคนิควิธีการตกแต่งผ้า โดยการใช้เทียนปิดส่วนที่ไม่ต้องการให้ติดสีหรือปิดส่วนที่ไม่ต้องการให้ติดสีซ้ำอีก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นการศึกษาข้อมูลภาคสนาม
2. ขั้นการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล
4. ขั้นการสรุปเพื่อการออกแบบ
5. ขั้นการเขียนแบบร่างเพื่อการผลิต
6. ขั้นการสร้างหุ่นจำลอง
7. ขั้นการนำเสนอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขอบเขตการศึกษาข้อมูล

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของตลาดน้ำดำเนินสะดวก
2. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการทำผ้าบาติก
3. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้
4. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับจิตวิทยาสี
5. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผ้าที่นำมาใช้

ขอบเขตการออกแบบ

1. ออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกให้เป็นของที่ระลึกตลาดน้ำดำเนินสะดวก
2. ออกแบบลวดลายให้เป็นเอกลักษณ์ของตลาดน้ำ
3. ออกแบบให้ใช้ผ้าไหมไทย
4. ออกแบบของที่ระลึก 1 ชุด
5. เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก ดังนี้

1. เน็คไท	1 เส้น
2. กระเป๋าเงิน	1 ใบ
3. ผ้าเช็ดหน้า	1 ผืน
4. ที่รัดผม	1 อัน
5. สมุดบันทึก	1 เล่ม
6. ปอกหมอนอิง	1 ใบ
7. กรอบรูปขนาด 3 1/2 x 5 นิ้ว	1 อัน
8. ผ้าพันคอ	1 ผืน
9. ผ้าคลุมไหล่	1 ผืน
10. กระเป๋าใส่เศษเงิน	1 ใบ
11. ผ้าคลุมกล่องกระดาษชำระ	1 ใบ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ของที่ระลึกที่ทำจากผ้าบาติก
2. เพื่อเป็นการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก
3. เพื่อเป็นการช่วยเผยแพร่ ผ้าไหมไทย
4. เพื่อเป็นสินค้าตัวใหม่ของตลาดน้ำดำเนินสะดวก
5. เพื่อเป็นแนวทางการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัย เรื่องโครงการออกแบบของที่ระลึกจากผ้าบาติกส่งเสริมการท่องเที่ยว ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ในการออกแบบครั้งนี้ ต้องอาศัยข้อมูลทางด้านเอกสารที่เกี่ยวข้อง มาทำการสรุป และสนับสนุน และเป็นผลในการออกแบบครั้งนี้ จากที่ได้ทำการศึกษามานั้นมีข้อมูลได้เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำดำเนินสะดวก

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับของที่ระลึก

2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการทำผ้าบาติก

2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับผ้า

2.5 ข้อมูลเกี่ยวกับจิตวิทยาสี

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำดำเนินสะดวก

2.1.1 ประวัติตลาดน้ำดำเนินสะดวก

สังคมมนุษย์ เป็นสังคมที่อยู่รวมกันเป็นชุมชน มีการติดต่อแลกเปลี่ยนและสร้างสรรค์กิจกรรมอันหลากหลาย จากชุมชนหนึ่ง ๆ ต่อเนื่องไปสู่ชุมชนอื่น ในแต่ละชุมชนเองต่างก็มีการผลิต ทั้งเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ ทอผ้า จักสาน และอื่น ๆ อีกมากมาย ตามแต่สภาพของท้องถิ่นและวัตถุดิบที่มีอยู่ในแต่ละที่นั้น บางชุมชนเมื่อผลิตแล้วมีมากเกินไปเกินความต้องการ ดังนั้น เมื่อได้มีการติดต่อกับสังคมหรือชุมชนอื่น ๆ จึงมีการนำผลผลิตของตนเหล่านั้นไปแลกเปลี่ยนกับผลิตผลหรือ วัตถุดิบอื่นที่ตัวเองขาดแคลน

การชุมนุมเพื่อแลกเปลี่ยนผลผลิตของแต่ละชุมชน จึงนับเป็นกิจกรรมที่มีมานานคู่กับสังคมมนุษย์ หากดูจากประวัติความเป็นมาในเรื่องการค้าขายแลกเปลี่ยนจะพบว่า ในยุคโบราณการพบปะชุมนุมกันเกิดขึ้น ด้วยการแลกเปลี่ยนค้าต่อสินค้า (barter system) ไม่มีเงินตราหรือมาตรฐานเป็นสากลในการแลกเปลี่ยน ขึ้นอยู่กับความพอใจ และความใกล้ชิดผูกพันของพ่อค้าแม่ขายแต่ละคน เช่น การแลกข้าวกับไข่เป็ดผักสดกับปลาทะเล หรือของทะเลอื่น ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในสังคมไทย มีหลักฐานแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการซื้อขายแลกเปลี่ยนที่ว่า ช่วงปลายสมัยอยุธยา ระบบเงินตราได้เริ่มเข้ามาแทนที่ การแลกเปลี่ยนสิ่งของต่อสิ่งของ แต่การค้าขายแลกเปลี่ยนในสมัยนั้นยังกันไป เพื่อการยังชีพมากกว่าเพื่อการค้าโดยตรง แต่พัฒนาการของการซื้อขายแลกเปลี่ยนได้หยุดนิ่งเพียงแค่นั้น

ในช่วงยุคกรุงรัตนโกสินทร์ หลังจากการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 วิธีการค้าของไทยก็เริ่มเปลี่ยนแปลง จากระบบการค้าที่ทำแค่พอเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง กลายเป็นการเร่งผลิตเพื่อรองรับตลาดทั้งภายนอก และภายในประเทศส่งผลในการค้ามีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว

เมื่อเริ่มมีเงินตราเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าโดยตรง ในทางหนึ่งทำให้ค่าหรือมาตรฐานในการซื้อหาสินค้าเป็นไปอย่างเท่าเทียมแต่ในอีกทางหนึ่ง สื่อกลางเงินตราที่มาแทนการแลกเปลี่ยนสินค้านี้ กลับกลายเป็นกำแพงกัน บ่อยครั้งทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ค้าที่เคยใกล้ชิดสนิทสนม กลายเป็นความห่างเหินกันไป

อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่า ความเกี่ยวข้องของแม่ค้ากับลูกค้าจะตัดขาดกันไปเลยทีเดียว ทั้งนี้ เพราะสภาพตลาดของคนไทยยังเอื้ออำนวย ให้กับลูกค้ากับพ่อค้าแม่ขายได้ต่อรอง และเชื่อมสัมพันธ์กันอยู่ดี

จากเรื่องราวความเป็นมาดังกล่าว เมื่อพิจารณาให้ดีจะพบว่าแม้การแลกเปลี่ยนสินค้าจะใช้หรือไม่ใช้เงินตราเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนก็ตาม แต่ส่วนสำคัญของการค้าขายแลกเปลี่ยนที่จะขาดไม่ได้ก็คือ สถานที่พิเศษที่จัดขึ้นเพื่อให้มีการชุมนุม หรือพลปะกันระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค

สถานที่ ที่ดำเนินกิจกรรมเช่นนี้ มักเรียกกันว่า “ ตลาด ” ซึ่งคำเรียกของแต่ละแห่งอาจมีสำเนียงหรือภาษาที่แตกต่างกันไป แต่ไม่ว่าจะเป็นคำใด ทุกสรรพสำเนียงเหล่านี้ก็ล้วนมีความหมายถึง สถานที่ที่มีการรวมตัวกันเพื่อการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้านั้นอยู่ดี

ความหมายของสถานที่แห่งนี้ เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณมีคำเรียกตลาดว่า agora ส่วนโรมันเรียก forum ทั้งสองแห่งนี้เป็นสถานที่ที่ตั้งอยู่กลางเมือง ตลาดของกรีกนั้นนอกจากจะเป็นสถานที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าแล้ว ยังเป็นที่พบปะสังสรรค์ ประกาศเรื่องราวต่าง ๆ และเป็นที่แสดงสุนทรพจน์ของพวกนักการเมืองอีกด้วย

โดยทั่วไปที่ตั้งของตลาดมักอยู่ในชุมชน เช่น หน้าวัด ข้างโรงเรียนริมถนนสายหลักของชุมชน หรือที่หมายที่คนในชุมชนรับรู้ทั่วกัน เช่น สามแยกสี่แยก และสภาพสำคัญของตลาด คือ เป็นแหล่งที่มีผู้คนจอแจ

ในหลักฐานโบราณ เช่น กฎหมายลักษณะลักพา ซึ่งออกเมื่อปี พ.ศ. 1899 หลักสร้างกรุงศรีอยุธยาแล้ว 6 ปี ได้สะท้อนให้เห็นความจอแจของย่านตลาดในมาตราหนึ่งกล่าวไว้ว่า “ ผู้ใดลักไพร่ฟ้าข้าคนลูกเมียท่านพาหนี แลมิทันพาหนี ยังแต่คืนทำน้ำดินทำในตลาดพาลแห่งใด ๆ มีสักขีพยานว่าเอาข้าคนท่านหนีจริง ท่านว่าผู้นั้นคือโจร ”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตลาดน้ำดำเนินสะดวก เป็นตลาดน้ำที่มีประวัติความเป็นมา น่าสนใจมากแห่งหนึ่ง อีกทั้งอยู่ในทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม จึงคงความเป็นตลาดน้ำมาได้อย่างต่อเนื่อง การมองประวัติความเป็นมาของตลาดแห่งนี้ จำเป็นต้องมองควบคู่กับการเกิดคลองดำเนินสะดวก คลองที่ถูกขุดขึ้นด้วยฝีมือและแรงงานของคนไทย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดให้สมเด็จพระประสาธลิขิต ที่สมุหพระกลาโหม เป็นแม่กองอำนวยการขุดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2409 คลองดำเนินสะดวกที่ขุดขึ้นนี้เป็นคลองที่เชื่อมแม่น้ำท่าจีนกับแม่น้ำแม่กลอง เริ่มตั้งแต่ประตูน้ำบางยางแม่น้ำท่าจีน อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ถึงประตูน้ำบางนกแขวกแม่น้ำแม่กลอง อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

อาศัยคลองขุดนี้เอง ทำให้ชาวบ้านในแถบจังหวัดราชบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร สามารถเดินทางติดต่อถึงกันได้สะดวกรวดเร็วกว่าแต่ก่อนมาก

ขนาดของคลองนี้เดิมที่มีความยาวมากถึง 21 กิโลเมตร เมื่อแรกขุดนั้นกว้างประมาณ 6 วา และลึก 6 ศอก แต่นานเข้าตลิ่งถูกน้ำพัดผ่านกัดเซาะ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลจากแรงกระแทกของคลื่น เรือยนต์ประเภทต่าง ๆ เป็นเหตุให้คลองขุดขยายกว้างขึ้นเป็น 10 วาบ้าง 15 วา บ้าง และบางแห่งกว้างถึง 20 วาก็มี ด้วยขนาดและความยาวของคลองที่ขุด ประกอบกับเป็นคลองที่สะดวกในการเดินทางตัดตรง ไปหลายพื้นที่ทำให้มีเจ้านายผู้ใหญ่หลายคนมาจับจองที่ดิน ซึ่งเป็นปารก ดง-อ้อย ดงแขมพร้อมขุดคลองน้อย คลองซอยแยกจากคลองใหญ่ เพื่อเข้าสู่พื้นที่ของตนป่าพงดงแขมเหล่านั้น จึงได้มีการปรับเปลี่ยนกลายเป็นเรือสวนไร่นา ต่อมากลายเป็นผลผลิตหลักของชาวดำเนินสะดวกในการทำมาหาเลี้ยงชีพ และเป็นสินค้าหลักที่สำคัญของตลาดน้ำแห่งนี้

การเกิดของตลาดน้ำ เมื่อพิจารณาจากหลักฐานในช่วงสมัยนั้น จะพบว่าเกิดในเวลาไล่เรี่ยกับการขุดคลองนั่นเอง ดังในพระราชหัตถเลขาของ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อคราวเสด็จประพาสมณฑลราชบุรี พ.ศ. 2452 ว่า

“ ในลำคลองระยะหลัก 1 หลัก 2 จนกระทั่งปลัก 3 เดิมเป็นจากและปรัง เดียวนี้มีจากและปรังเข้าไปไม่ถึงหลัก 1 เป็นไร่นาไปหมดได้ความว่าดีมาก ตามลำคลองมีตลาดเกิดขึ้นใหม่ถึงสามระยะ นับว่าไม่มีที่ว่าง ว่าคนราชบุรียกลงมาตั้งแถบครองดำเนินสะดวกนี้มาก “

ตลาดน้ำที่เกิดขึ้นเป็นแห่งแรกบนสายคลองขุดนี้คือ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ปากคลองลัดราชบุรี หรือที่ชาวบ้านนิยมเรียกกันสั้น ๆ ว่า คลองลัดพลี

แต่เดิมมีชื่อเรียกกันติดปากว่า ตลาดนัดศาลาห้าห้องบ้าง ตลาดศาลาแดงบ้าง หรือตลาดนัดหลักแปดบ้าง ที่เรียกดังนี้ก็ด้วยตรงจุดอันเป็นตลาดนั้นเดิมทีสมเด็จพระยาฯ (ช่วง นุนนาค) ได้ให้ปลูกศาลาเป็นไม้มี 5 ห้อง หลักคามุงกระเบื้องสีแดง สร้างให้เป็นที่พักคนงานขุดนี้จึงมีคนหนาแน่นกว่าที่อื่น ๆ ต่อมาจึงกลายเป็นตลาดนัดสำคัญแห่งหนึ่งคู่กับตลาดนัดปากคลองซึ่งมีมาเก่าแก่มาก่อนขุดคลองดำเนินสะดวกซึ่งในอดีตนั้น พ่อค้าแม่ขายจะนำสินค้าบรรทุกเรือขึ้นลงอยู่ระหว่างตลาดนัดดำเนินสะดวกที่คลองลัดพลี และที่ตลาดนัดปากคลอง ซึ่งหมุนเวียนสับวันเวลากันเปิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตลาดไม่ให้ชนกัน สำหรับตลาดนัดดำเนินสะดวกนั้น จะมีพ่อค้าแม่ขายมาขายของกันในวันนัด คือ วัน 2 ค่ำ 7 ค่ำ และ 12 ค่ำ ทั้งข้างขึ้นและข้างแรม ส่วนบริเวณพื้นที่ของตลาดน้ำนั้นขยายไปกว้างขวางมาก โดยในช่วงปี พ.ศ. 2500 ขยายกินบริเวณเรียกว่าคลองใหญ่ ไปถึงบริเวณปากคลองทองหลวง และบริเวณหน้าวิกภาพยนตร์ดำเนินเชียวเตอร์

ในวันนัดท้องน้ำก็จะตลาดน้ำไปด้วย เรือสินค้าซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรือสำปั้น หรือสำปั้นข้าง จอดเรียงรายกันยาวนับเป็นกิโลเมตร

แต่ตลาดน้ำดำเนินสะดวกยังคงมีในจุดอื่น ๆ นอกเหนือจากคลองลัดพลีด้วย นั่นเพราะชุมชนสองฝั่งคลองดำเนินสะดวก เป็นชุมชนที่เติบโตมากับแม่น้ำลำคลอง ใช้คลองต่างถนน ตลาดสายคลองมีคลองลัดเชื่อมพื้นที่ภายในกับคลองใหญ่ไม่ต่ำกว่า 200 คลอง ในจำนวนนี้มีไม่น้อยที่ตัดถึงกันเกิดเป็นเครือข่ายสายน้ำ เชื่อมบ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัดเข้าด้วยกัน ในจุดที่มีชุมชนกระจุกตัวหนาแน่นก็จะเกิดเป็นตลาดน้ำขึ้น

ในสมัยนั้น ตลาดน้ำดำเนินสะดวกมีพ่อค้าแม่ขายมารวมกันอยู่ 3 จุด คือที่ปากคลองลัดพลี ปากคลองศรีสุราษฎร์ ซึ่งเป็นตลาดที่ไม่ใหญ่มากนัก มีพ่อค้าแม่ขายไม่ค่อยมาก ส่วนใหญ่จะเป็นผู้คนในชุมชนบริเวณนั้น ๆ เองที่มาจับจ่ายใช้สอยและค้าขายกัน

ต่อมาสภาพแวดล้อมของชาวดำเนินสะดวก ก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไปเมื่อมีการพัฒนาการในหลาย ๆ ด้านเข้ามาถึง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเทคโนโลยีจากเรือพาย เรือใบที่อาศัยแรงคนก็กลายมาเป็นเรือยนต์ เรือหางยาวระบบการเพาะปลูกริมคลองเองก็เปลี่ยนแปลงไป เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ไม้ผล เช่น มะม่วงที่เคยเป็นของขึ้นชื่อของดำเนินสะดวกก็เริ่มหายไป รวมถึงพืชผักหลายชนิดที่เคยปลูกให้ผลดีก็อันตรธานไปด้วย ประกอบกับการพยายามปรับตัวให้เข้ากับสังคมการผลิตเพื่อส่งออก การผลิตไม้ผลจากเดิมซึ่งเคยผลิตขายเพื่อยังชีพ ก็กลายมาเป็นผลิตเพื่อส่งออก มีการเปลี่ยนแปลงพืชผลที่ปลูกกลายเป็นไม้ผลจำพวกองุ่นและส้ม มีการใช้ปุ๋ยและยาฆ่าแมลงมากขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองที่ได้สร้างปัญหาให้เกิดตามมา

จากน้ำใสสะอาดในคลองดำเนินสะดวก อันเป็นเอกลักษณ์ของตลาดน้ำแห่งนี้ ผสมปนเปกับน้ำที่ถูกถ่ายมาจากสวน ทำให้น้ำมีพิษและเต็มไปด้วยอันตราย กุ้ง หอย ปู ปลา ในคลองไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ ภาพพจน์น้ำจืดใสบริสุทธิ์ก็หมดตามไปด้วย

และเมื่อพืชไร่และสัตว์น้ำ ซึ่งเป็นพื้นฐานของสินค้าที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน ในตลาดน้ำมีอันต้องลดน้อย และเปลี่ยนแปลงไป ผลที่ตามมาคือ การสิ้นสุดของ “ ชีวิตตลาดน้ำ ” ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวคลองดำเนินสะดวกอย่างช้า ๆ

อย่างไรก็ตาม ด้วยความเรียบง่ายและมีเสน่ห์ของตลาดน้ำดำเนินสะดวก ทำให้ในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 เริ่มมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติเข้ามาเที่ยวชมชีวิต และการค้าขายในตลาดน้ำแห่งนี้กันอยู่บ้าง ส่วนใหญ่มาได้ด้วยคำบอกเล่า และทัศนียภาพที่ร่ำลือ และต่อมาได้มีบริษัทนำเที่ยว จัดนำนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมตลาดโดยตรง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตลาดน้ำดำเนินสะดวกเริ่มได้รับการส่งเสริม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 เป็นต้นมา โดยการส่งเสริมของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากจำนวนบทความนำเที่ยวทั้งเป็นภาษาไทยตีพิมพ์ในนิตยสาร อ.ส.ท. และบทความภาษาอังกฤษที่ลงพิมพ์ใน Holiday Time in Thailand และรวมถึงแผนพับการโฆษณาลงในหนังสือท่องเที่ยวต่าง ๆ อีกเป็นจำนวนมาก

ในช่วงเวลาเหล่านั้นเอง การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนไปของรูปแบบของตลาดน้ำ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของคลองดำเนินสะดวก การพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการตัดถนนเข้าสู่คลองได้ง่ายขึ้น ทั้งหมดล้วนเป็นตัวเร่งให้ตลาดน้ำดำเนินสะดวกเดินทางมาถึงหารสิ้นสุดสภาพของการเป็นตลาดน้ำแบบดั้งเดิมลง

รูปแบบตลาดน้ำในคลองดำเนินสะดวก ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเห็นได้ชัดเจน คือ ตลาดน้ำคลองต้นเข็ม หรือตลาดท่าจวรรณ ซึ่งเป็นตลาดที่รู้จักกันดีที่สุดในเวลานี้ เป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดในคลองดำเนินสะดวกตั้งอยู่ปากคลองด้านที่บรรจบกับคลองเขียว เป็นตลาดน้ำที่เข้าถึงง่ายเพราะมีการสร้างถนนประชิดทำน้ำ และมีการสร้างทางรถติดกับตลาดน้ำเลยทีเดียว ลักษณะตลาดมีการออกแบบอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว เช่น สร้างหลังคายื่นออกมาครึ่งคลองเพื่อสะดวกต่อการท่องเที่ยว ดูชมและถ่ายรูปตลาดน้ำ พื้นที่ริมคลองเองต่างพากันตั้งร้านขายของ เกิดเป็นตลาดบกขึ้นซ้อนตลาดน้ำ มีร้านโรงต่าง ๆ ตั้งอยู่ริมคลอง ขายของหลากหลายชนิด ลักษณะตลาดน้ำเป็นธุรกิจการค้าที่เปลี่ยนไป โดยเน้นจูงขายให้กับนักท่องเที่ยวเป็นส่วนใหญ่

เมื่อมองถึงความเป็นมาและรูปแบบที่เปลี่ยนไป หลายคนให้นึกเสียดายสภาพดั้งเดิมของตลาดน้ำดำเนินสะดวก ที่มีภาพชีวิตการค้าขายแลกเปลี่ยนที่เรียบง่าย อยู่ร่วมกันอย่างเป็นสังคมริมน้ำ ในหลาย ๆ ความคิดเห็นของผู้คนที่เคยมีความผูกพันกับตลาดน้ำ ต่างก็รู้สึกว่าการสูญเสียความงดงามของวิถีชีวิตชุมชนริมน้ำไปจนแทบไม่เหลืออะไรเลย และรวมถึงบทความบางเรื่องที่กำลังกล่าวถึงตลาดน้ำดำเนินสะดวกก็ให้เสียดายความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นถึงกับกล่าวว่า “ ตลาดน้ำเดิมได้หายไปแล้ว ” แต่ในทางกลับกันหากพิจารณาอย่างลึกซึ้ง จะพบว่าเวลาที่ตลาดน้ำดำเนินสะดวกมีการปรับตัวก็เพื่อความอยู่รอดของ “ ความเป็นตลาดน้ำ ” และชุมชนริมน้ำเองก็ยังคงได้พึงพิงอาศัยพื้นที่ท้องน้ำ ในการยังชีพท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งมีถนนหนทางเป็นหัวในหลักในการคมนาคม มากกว่าสัญจรในแม่น้ำลำคลองเช่นในสมัยอดีตกาล

2.1.2 สินค้าที่มีขายในปัจจุบัน

หากได้เดินทางไปท่องเที่ยวตลาดน้ำที่ใดก็ตาม สิ่งทีอดจะมองหาไม่ได้ก็คือ เรือขายกล้วยเดียวกับเรือขายกาแฟ สองสิ่งนี้ดูเหมือนว่าจะเป็นสัญลักษณ์ของตลาดน้ำไปแล้ว นอกจากนั้นเรายังจะพบเห็นพืชผักสดขายอยู่ในเรือหลายลำ ไม่ว่าจะเป็นเรือขายไม้ผลตามฤดูกาล มะม่วง ส้ม

เงาะ ทุเรียน ฯลฯ หรือเรือขายผักสดที่ปลูกเองตามแปลงผักริมคลอง เช่น คื่นช่าย กระชาย มะกรูด มะนาว พริก พ่าง น้ำเต้า ฯลฯ เป็นต้น

จากอาหารการกิน ยังเห็นเรือขายของจำเป็นในครัวเรือนอีกมากมาย เช่น เรือขายเครื่องครัว หม้อ กระทะ สาก หรือเรือขายเฉพาะใบตอง สิ่งสำคัญในการประกอบอาหารของคนไทย เช่น ห่อหมกหรือเรือขายหมอน มุ้ง แจกัน หม้อน้ำ คนโท กระถางต้นไม้ เรือขายแข่ง ขายเสื้อ จานชาม เครื่องแต่งตัว เรือขายหมวก หรือของที่ระลึก ของพื้นเมือง

ภาพที่ 2.1 ตลาดน้ำดำเนินสะดวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับของที่ระลึก

2.2.1 ความหมายของที่ระลึก

การสรุปความหมายของคำ “ ของที่ระลึก ” ขึ้นแรกอาจทำได้โดยแยกหาความหมายของคำที่มาประกันเสียก่อน “ ของ ” อาจหมายถึงสิ่ง, “ ที่ระลึก ” อาจหมายถึงที่ทำให้นึกถึงหรือคิดถึง, (ราชบัณฑิตยสถาน 2525: 135 และ 686) ดังนั้น “ ของที่ระลึก ” อาจหมายถึงสิ่งที่ทำให้เกิดความคิดถึงหรือนึกถึง และจากแนวสรุปความหมายของคำเช่นนี้ อาจให้คำจำกัดความที่มีแนวทางความหมายในลักษณะคล้ายกันออกไปได้อีก เช่น

ของที่ระลึก อาจหมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่นำมาใช้เป็นตัวจูงใจ ให้เกิดการคิดถึงหรือนึกถึงเรื่องราวที่ได้เกี่ยวข้อง

ของที่ระลึก อาจหมายถึงสิ่งที่ใช้เป็นสื่อเพื่อหวังผลทางด้านความทรงจำ ให้สิ่งที่ผ่านมาในอดีตกลับกระจางชัดขึ้นในปัจจุบัน

ของที่ระลึก อาจหมายถึงสัญลักษณ์แทนบุคคล เหตุการณ์ เรื่องราว ฯลฯ ที่ได้รับการออกแบบสร้างสรรค์ขึ้น เพื่อกระตุ้นเตือนหรือเน้นย้ำความทรงจำให้คิดถึง หรือนึกถึงอยู่เสมอในบุคคล เหตุการณ์ หรือเรื่องราว ฯลฯ นั้น

2.2.2 ประวัติความเป็นมา

ประวัติความเป็นมาของ “ ของที่ระลึก ” นั้น เป็นสิ่งที่ยากแก่การสืบค้นหาหลักฐาน ทั้งนี้ เนื่องจากการให้วัตถุสิ่งของในลักษณะของที่ระลึกจริง ๆ นั้น มิได้มีบันทึกหรือหลักฐานใด ๆ ที่กล่าวไว้โดยตรง แต่ถ้าจะกำหนดจากพฤติกรรมการประดิษฐ์สร้างสรรค์ของมนุษย์ โดยถือเอาสิ่งที่มนุษย์รู้จักสร้างขึ้นมานั้นเป็น “ ของและพฤติกรรมการให้ การเผื่อแผ่แบ่งปัน เป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้รับเกิด ” การระลึก นึกถึงหรือคิดถึง “ ผู้ให้แล้วก็พอที่จะสันนิษฐานสรุปกล่าวได้ว่า ” ของที่ระลึก นั้นมีการมอบให้แก่กัน มานับตั้งแต่มนุษย์พวกแรกที่เกิดขึ้นมาบนโลกแล้ว และสิ่งหรือวัตถุที่ให้แก่กัน นั้นย่อมก่อให้เกิดความพึงพอใจร่วมกันในระหว่างผู้ให้กับผู้รับ อันอาจนับเป็น “ วัตถุแห่งความยินดี ” ที่นำไปสู่ความคิดถึงหรือนึกถึงต่อกัน

สิ่งหรือวัตถุที่ให้แก่กันในช่วงแรกสุด น่าจะเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิตนั้นคือ “อาหาร” อันได้แก่เนื้อสัตว์ที่ได้มาจากการล่า เพราะมนุษย์ในยุคชุมชนพาลีโธลิกแรกเริ่มสุด มีสภาพความเป็นอยู่คล้ายสัตว์ ดำรงชีวิตอยู่ในยุคน้ำแข็งซึ่งมีบรรยากาศอันหนาวเย็น อาศัยอยู่ตามถ้ำ ยังชีพด้วยการล่าสัตว์ การออกล่าสัตว์ร่วมกัน และแบ่งปันกันหลังจากที่ล่าได้ในอัตราส่วนที่เพียงพอแก่การบริโภค ที่เหลือก็นำไปเผื่อแผ่แก่พวกพ้องหรือผู้ใกล้ชิดก่อให้เกิดความถึงพอใจ และสร้างความยินดีแก่ผู้รับ สิ่งที่ให้อาจจัดอยู่ในลักษณะ “ ของขวัญ ” หรือ “ ของกำนัล ”

และผลพลอยได้จากการล่าสัตว์เป็นอาหาร ส่วนต่าง ๆ ของสัตว์มนุษย์ได้นำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยหนึ่งทำเครื่องนุ่งห่ม กระดูก เขี้ยว เล็บ งา เขา ฯลฯ นำมาประดิษฐ์สร้างเป็นเอกสารเป็นเอกสารทาสวนวสสำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติให้ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เครื่องใช้ไม้สอยเครื่องประดับ และอื่น ๆ หรือสิ่งที่จะถึงให้แก่นักได้นอกจากอาหารแล้ว ก็น่าจะอยู่ในรูปลักษณะของเครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องประดับ และวัตถุทางศิลปะ ที่เกิดขึ้นโดยการนำเอาสิ่งที่ได้จากธรรมชาติมาใช้ เช่น หิด เปลือกหอย กระดุก ไม้ น้ำเต้า ฯลฯ

ครั้นต่อมา เมื่อมนุษย์มีพัฒนาการทางด้านความเป็นอยู่ และวิวัฒนาการทางด้านสังคมมากขึ้น สิ่งทีประคิษฐ์สร้างสรรค์ได้รับการพัฒนาขึ้น รูปแบบเพิ่มมากขึ้น เช่น มีการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ทอเครื่องนุ่งห่มทำภาชนะดินเผา สร้างสิ่งสัญลักษณ์ และศิลปวัตถุ เหล่านี้ คือสิ่งที่กล่าวได้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของสิ่งที่จะมอบให้แก่นักอีกระดับหนึ่ง คือแทนที่จะใช้สิ่งธรรมชาติดังตอนต้น ๆ ก็มีการสร้างสิ่งใหม่ขึ้น เช่นเครื่องนุ่งห่มที่เกิดจากการทอ ภาชนะเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น และที่สำคัญ คือ มีระบบการแลกเปลี่ยนเกิดขึ้น เป็นการนำเอาผลผลิตของกลุ่มแรงงานที่ต่างกันมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เช่นพวกเพาะปลูกนำผลผลิตของตนมาแลกกับพวกล่าสัตว์ เป็นต้น

ระบบการแลกเปลี่ยนเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ชุมชนขยายมากขึ้น กระทั่งมีการแบ่งกลุ่มแรงงาน เพื่อพัฒนาผลผลิตแต่ละประเภทของตน ระบบการเปลี่ยนนอกจากจะกระทำกันภายในชุมชนเดียวกัน แล้วยังมีการแลกเปลี่ยนกับสังคมวงนอก ทำให้เกิดการพัฒนามาเป็นการค้าขายกันในที่สุด ซึ่งเมื่อเกิดระบบการแลกเปลี่ยนและค้าขายแล้ว การับอิทธิพลทางด้านรูปแบบผลผลิตจากกัน และกัน ก็ทำให้รูปแบบผลผลิตการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงเรื่อยมา รวมทั้งการพัฒนาค้นพบวัสดุที่จะนำมาใช้ในการสร้างสิ่งต่าง ๆ อีกมากมายจนถึงปัจจุบัน

ของที่ระลึกประเภทผ้าในปัจจุบันจะมีหลายประเภท เช่น ของประดับตกแต่งที่พักอาศัยของประดับตกแต่งร่างกาย ที่เป็นของใช้เองแล้วสามารถนำเป็นของฝากได้ และของที่ระลึกก็จะแบ่งเป็นของผู้หญิง และของผู้ชาย (พอฤทัย ชินวัตร, รองประธานกรรมการ บริษัท ชินวัตรไทย จำกัด, สัมภาษณ์, 20 สิงหาคม 2540)

2.2.3 สาเหตุที่ทำให้ของที่ระลึกมีรูปแบบที่แตกต่างกัน

รูปแบบของที่ระลึกที่มีความแตกต่างกันออกไปอย่างมากมาย เนื่องมาจากเงื่อนไขอิทธิพลของ

2.2.3.1 วัสดุที่ใช้ทำ

2.2.3.2 เทคนิคการทำ

2.2.3.3 ค่านิยมหรือประเพณีนิยมในท้องถิ่น

2.2.3.1 ความแตกต่างอันเนื่องมาจากวัสดุที่ใช้ทำ

โดยสภาพทางภูมิศาสตร์ และสภาพทางดินฟ้าอากาศอันแตกต่างกันของแต่ละท้องถิ่น ทำให้ทรัพยากรและวัสดุในแต่ละที่ไม่เหมือนกัน บางแห่งเป็นป่าเขา บางแห่งเป็นที่ราบลุ่มประกอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้วยแม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ฯลฯ จุดเริ่มต้นของรูปแบบ มนุษย์นำเอาวัสดุธรรมชาติมาแปรรูปและประกอบกันเข้า กลายเป็นสิ่งใหม่แทนของธรรมชาติและกลายเป็นสัญลักษณ์ หรือตัวแทน ธรรมชาติที่ใช้ในชีวิตประจำวันของมนุษย์

การที่วัสดุในแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน ย่อมทำให้สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมานั้นแตกต่างกัน เช่น ในท้องถิ่นที่เป็นป่าดงแล่นก็ย่อมได้ต้นไม้มาทำผลิตภัณฑ์ใบลาน ในท้องถิ่นที่ปลูกข้าวก็ได้ฟาง มาเป็นเชื้อเพลิงในการทำเครื่องปั้นดินเผา จากไร่จากสวนก็ได้ใบตองมาสรรค์สร้างศิลปะประดิษฐ์ จากป่าไผ่ก็ได้ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน (นิธิ หิรัญชนะนันท์, 2526 : 10)

ครั้นเมื่อมนุษย์สามารถคิดค้นวัสดุอย่างใหม่ขึ้น นอกเหนือจากวัสดุธรรมชาติ รูปแบบของ สิ่งประดิษฐ์สร้างสรรค์ก็เปลี่ยนแปลงออกไปอีก โดยถือเอาความสอดคล้องกับคุณสมบัติทาง กายภาพของวัสดุ และคุณสมบัติของประโยชน์ในด้านการนำมาใช้ประโยชน์เป็นสำคัญในระยะแรก ระยะต่อ มาจึงถือเอาคุณค่าทางด้านความงาม มาประกอบรวมเมื่อความต้องการทางด้านการใช้สอยลดลง ดัง นั้น จึงอาจสรุปกล่าวได้ว่า ทรายเท่าที่มนุษย์ยังสามารถคิดค้นวัสดุอย่างใหม่ขึ้นไว้ใช้ รูปแบบของ สิ่งที่มนุษย์จะพึงสร้างและมอบให้แก่กันก็จะเปลี่ยนแปลงไปคราบนานเท่านั้น

2.2.3.2 ความแตกต่างอันเนื่องมาจากเทคนิคการทำ

สิ่งใดก็ตามที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นโดยมนุษย์ ย่อมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านรูปแบบ และวิธีสร้าง ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์มีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา และมีวิวัฒนาการทางด้านการผลิต อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ทักษะ และความชำนาญ การพัฒนาทางด้านสติปัญญาทำให้รู้จักสร้างสรรค์คิดแปลง แต่ง ต่อ เติม เพิ่ม ลดรูปแบบให้สอดคล้องกับความต้องการทั้งทางด้านการใช้สอย และความงาม

ส่วนวิวัฒนาการทางด้านการผลิต อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ทักษะ และความชำนาญ ทำให้รู้จักคิดแปลงสร้างสรรค์เทคนิควิธีในการผลิต ตลอดจนคิดค้นหาเครื่องมือเครื่องใช้ที่มี ประสิทธิภาพมาช่วยในการผลิต ซึ่งทั้งเทคนิคในการสร้างและเครื่องมือช่วยในการสร้างสิ่งต่าง ๆ นี้ ส่งผลให้รูปแบบสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นแตกต่างกัน เพราะขีดจำกัดของความสามารถในการผลิตแต่ละ เทคนิคการทำนั้นต่างกัน โดยเฉพาะในปัจจุบันจากเทคโนโลยี และความก้าวหน้าในเรื่องเครื่องจักร กล ยังเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยในการสร้างผลิตสิ่งของ เครื่องใช้เครื่องประดับ ฯลฯ ให้มีรูปลักษณะที่ ผิดแผกแตกต่างกันไปตาม การออกแบบสร้างสรรค์ของมนุษย์ได้เกินกำหนด และบางครั้งก็เกิน ความคาดหมาย จากเทคนิคการทำอันมากมายนี้ ทำให้เราสามารถที่จะเลือกสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจาก กรรมวิธีที่ต่างกัน ได้ ซึ่งอาจเป็นงานฝีมือที่ผลิตสร้างด้วยมือและเครื่องมือที่จำเพาะ อันเป็น งานที่แสดงออกถึงความสามารถ ทักษะ และความชำนาญของตัวผู้สร้าง หรืออาจเลือกสิ่งที่สร้างขึ้น โดยอาศัยเทคนิคการผลิตระหว่างงานฝีมือกับเครื่องจักรกล กับงานที่สร้างขึ้น โดยใช้เครื่องจักร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กล ซึ่งแต่ละอย่างก็มีคุณค่าที่แตกต่างกันไปตามต้นกำเนิด หากเป็นงานฝีมือ คุณค่าของงานก็อาจอยู่ที่ความเพียรพยายาม ความน่าทึ่งในฝีมือและสมองของผู้ทำ หากเป็นงานผสมระหว่างมนุษย์กับเครื่องจักรกล คุณค่าของงานอาจอยู่ที่ความสามารถในการผลิต เป็นจำนวนมากโดยใช้ระยะเวลาอันสั้น อีกทั้งความประณีตทันทานอาจมากขึ้น ส่วนผลงานที่ผลิตสร้างด้วยเครื่องจักรกลโดยตรง คุณค่าที่ปรากฏอาจเป็นไปในด้านเศรษฐกิจ คือมีราคาซื้อขายถูกลง จำนวนมากขึ้น รูปแบบการผลิตอาจอยู่ในขีดขึ้นเกินความสามารถของมนุษย์

2.2.3.3 ความแตกต่างอันเนื่องมาจากค่านิยม หรือประเพณีนิยมในท้องถิ่น

แต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพทางดินฟ้าอากาศ ทรัพยากร และวัสดุในแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน ทำให้รูปแบบและรูปร่างของสิ่งที่สร้างขึ้นต่างกันไป และมีการสืบทอดวัฒนธรรมทางรูปแบบโดยการสร้างสมในทางปฏิบัติกัน จากชั่วคนหนึ่งมายังอีกชั่วคนหนึ่งเป็นลำดับมา และจากการศึกษารูปร่างของเครื่องใช้ ผลผลิตภัณฑ์บางชนิดทราบได้ว่าเทคนิคการทํานั้นอาจคล้ายคลึงกัน แต่ทางด้านรูปร่าง รูปแบบ หรือลวดลายย่อมมีความแตกต่างกันออกไปตามความนิยมของท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่น

2.2.4 สาเหตุที่ทำให้ของที่ระลึกพัฒนาเปลี่ยนแปลงไป

การพัฒนาเปลี่ยนแปลงของ “ ของที่ระลึก ” ทั้งในด้านจุดประสงค์แห่งการสร้าง รูปแบบ รูปทรง และในการนำไปใช้นั้น อานเนื่องมาจากสาเหตุใหญ่ 2 ประการ คือ

2.2.4.1 ประการแรกมีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม

2.2.4.2 ประการที่สองมีความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

2.2.4.1 การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม

รูปแบบค่านิยม หรือประเพณีในท้องถิ่นที่สร้างวัตถุขึ้น เพื่อจุดมุ่งหมายในการบริโภค จุดมุ่งหมายใสการใช้สอย หรือสร้างขึ้นเพื่อใช้ประดับตกแต่งและเป็นวัตถุทางศิลปะ โดยมีเป้าหมายแห่งการนำไปใช้ และรูปแบบที่สืบทอดกันมานับชั่วอายุคนของแต่ละท้องถิ่น อันถือว่าเป็นวัฒนธรรม ของท้องถิ่นนั้น ๆ เมื่อมีการติดต่อกันในระหว่างกลุ่มชนต่างวัฒนธรรม ไม่ว่าจะด้วยระบบแลกเปลี่ยนหรือซื้อขายก็ตาม แนวคิดเปรียบเทียบในสิ่งที่แตกต่างกันย่อมทำให้เกิดการลอกเลียน การประยุกต์ การดัดแปลง ในสิ่งที่ได้รับรู้ใหม่ให้เหมาะสมกลมกลืนกับสิ่งเดิมที่มีอยู่ สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ก็จะมีพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปดังเช่น การสร้างเครื่องปั้นดินเผาที่บ้านด่านเกวียน จังหวัด นครราชสีมา ได้มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของชาวบ้านกับชาวบ้านกับชาวเมือง จนทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง คือ การสร้างเครื่องปั้นดินเผา เดิมสร้างไหปลาร้าเพื่อการใช้สอย ได้เปลี่ยนหน้าที่และรูปแบบมาเป็นรูปนกยูง ฯลฯ สำหรับใส่หลอดไฟฟ้าหรือสำหรับประดับตกแต่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บริเวณ เปลี่ยนบุคคลผู้ใช้จากชาวบ้านมาเป็นชาวเมือง เปลี่ยนรูปแบบจากดั้งเดิมมาเป็นแบบสมัยใหม่

2.2.4.2 ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

กาลเวลาเมื่อล่วงผ่านไป สภาพสรรพสิ่งย่อมต้องการมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาคลี่คลายไป ด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นปัจจุบันกาล ซึ่งความเปลี่ยนแปลงในสรรพสิ่งเหล่านี้ พอที่จะแยกแยะให้เห็นเป็นระบบตามลำดับแห่งเวลา

1. ในทางเศรษฐกิจ ก่อนที่จะมีระบบการใช้เงิน การผลิตสร้างสิ่งต่าง ๆ ขึ้นก็เพื่อประโยชน์เพื่อความปลอดภัย เพื่อคุณค่าทางความงาม และเพื่อความสะดวกสบายในการใช้เฉพาะตน และสมาชิกในครอบครัวเท่านั้น ผลงานที่กระทำถูกกำหนดขึ้นมาจากความพึงพอใจ และจากคุณค่าเพื่อประโยชน์ใช้สอยดังนั้น รูปแบบของงานจึงไม่แน่นอน บุคคลสามารถกระทำในรูปแบบที่ต่างกันไป ออกไป เมื่อเป็นงานส่วนตัวผลงานจึงเป็นรูปแบบเฉพาะตัว มีการกำหนดโครงสร้างและลวดลาย ตกแต่งตามความพอใจ ซึ่งความพอใจในระยะเวลาหนึ่งอาจผูกพันอยู่กับความเชื่อความศรัทธา ที่บุคคลผู้สร้างงานมีต่อสิ่งต่าง ๆ ด้วย

ระยะต่อมางานส่วนตัวก็เริ่มเปลี่ยนเข้าสู่งานอาชีพ เมื่อบุคคลบางคนได้ใช้ความสามารถพิเศษในการกระทำผลงานเป็นที่สนใจของคนอื่น ๆ เกิดมีความปรารถนาในสิ่งของหรือผลงานนั้นร่วมกัน การกระทำผลงานในเรื่องระบบจำนวนจึงเกิดขึ้น เพื่อตอบสนองการเลือกใช้และการแลกเปลี่ยนผลงานซึ่งกันและกัน แล้วพัฒนามาถึงการแลกเปลี่ยนผลงานกับสิ่งของเครื่องใช้ กับอาหาร และกลายเป็นระบบซื้อขายขึ้น เมื่อบุคคลคนหนึ่งได้รับความสำเร็จจากการได้กระทำผลงานขึ้นมา บุคคลอื่นซึ่งก็มีความสามารถเหมือนกัน ก็มีความประสงค์จะได้รับความสำเร็จในผลงานจากการกระทำของเขาบ้าง ระบบการทำงานเพื่อการแข่งขันจึงเริ่มขึ้น

การแข่งขันก็มักจะแข่งขันกันในเรื่องของอัตถประโยชน์ก่อน จากนั้นก็มาแข่งขันกันในเรื่องรูปแบบส่วนโครงสร้าง เรื่องของขนาดและสัดส่วน ต่อมาจึงแข่งขันกันในเรื่องของความสะดวกสบายในการนำไปใช้ในเรื่องความปลอดภัย และในเรื่องของความสวยงาม พอมาถึงระยะนี้ ผลงานนั้น ๆ ก็ได้รูปแบบแน่นอนว่าเป็นอะไรและเป็นอย่างไร เป็นเครื่องมือเป็นเครื่องใช้ เป็นเครื่องประดับ เป็นวัตถุทางศิลปะ ก็หมายความว่าบุคคลส่วนหนึ่งในกลุ่มในสังคมนั้น ๆ ไม่ต้องทำการเพาะปลูก ไม่ต้องเลี้ยงสัตว์ ก็สามารถจะมีอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ เพื่อประโยชน์ส่วนตนได้จากการทำผลงานสิ่งของเครื่องใช้ ฯลฯ ขึ้นมาเพื่อการแลกเปลี่ยนหรือซื้อขาย ให้ได้มาซึ่งอาหาร และเครื่องนุ่งห่มนั้น ๆ ถิ่นนับได้ว่าเป็นการเริ่มต้นงานอาชีพของบุคคล ต่อมาก็เป็นงานอาชีพของครอบครัว และอาจถึงขั้นอุตสาหกรรมโรงงานแต่เดิมการผลิตงานต่าง ๆ นับแต่ต้นจนจบมักจะทำโดยคนคนเดียว ต่อมาเมื่อเกิดการผลิตขึ้นเป็นสินค้าในปริมาณที่มากขึ้นจึงมีการแบ่งงานกันทำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ในทางสังคม เมื่อสภาพกาลเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของผู้คน จากการสร้างสรรค์เพื่อเพียงพอแก่ความต้องการของตนเองและครอบครัว มาเป็นการสร้างเพื่อแลกเปลี่ยนซื้อขายจากชีวิตความเป็นอยู่ ที่มีเอกลักษณ์ของกลุ่ม ของชุมชน ของท้องถิ่น เมื่อมีการแลกเปลี่ยนหรือถูกครอบงำทางวัฒนธรรม จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาวะการดำรงชีพในสังคม ย่อมทำให้ผลผลิตอันเนื่องมาจากการดำรงชีวิตต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วยเพื่อความเหมาะสมเช่นกัน เช่น ในด้านชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยแต่เดิมนิยมกินหมาก จึงใช้หมากพลูเป็นเครื่องต้อนรับแขกไมตรีจิต เมื่อเวลาแขกไปใครมาก็ยกเขียนหมากออกมารับรอง การไปผู้ของก็มีขันหมากเป็นเครื่องคำนับ จะเป็นขัน ทอง นาก ถม เงิน ทองเหลือง หรือขันชนิดอะไรก็ได้แล้วแต่ฐานะ และแม้เครื่องยศก็ต้องมีหีบหมากเป็นเครื่องสำคัญ แต่ในปัจจุบัน สภาพชีวิต สังคม ความเป็นอยู่ เปลี่ยนไป คนที่กินหมากก็ลดหมกไป ความนิยมในเรื่องการกินหมากหมดไป ทำให้รูปแบบภาชนะเครื่องใช้รับรองแขก ที่เคยเป็นของขวัญของฝากอย่าง เช่น พานหมากหรือเขียนหมาก ตลอดจนเครื่องมืออุปกรณ์ในการตำหมาก ครกทองเหลือง ตะบันหมาก กรรไกรผ่าหมาก

อีกทั้งสังคมการผลิตได้เจริญพัฒนาไปสู่ระบบอุตสาหกรรม เทคโนโลยีใหม่ ๆ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนวัสดุใหม่ ๆ ทำให้กรรมวิธีการผลิตสามารถสร้างสิ่งที่อยู่เหนือขีดจำกัดในการสร้างของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบ จำนวน คุณภาพ ฯลฯ ทำให้รูปแบบของสิ่งต่าง ๆ ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไป ขณะเดียวกันรูปแบบเดิมของสิ่งต่าง ๆ บางอย่างก็กลายมาเป็นสินค้า ที่ขายในฐานะเป็นของที่ระลึกในท้องถิ่น ไม่เกี่ยวข้องกับการใช้สอยในชีวิตประจำวันของผู้คนอย่างแต่ก่อนอีกต่อไป เช่น เมื่อคนในหัวเมืองพูดถึงรูปแบบ “ เครื่องใช้พื้นบ้าน ” นั้นอาจหมายถึงรูปแบบของที่ระลึกสำหรับจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว อันเป็นศิลปะสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งผู้ผลิตส่วนมากไม่จำเป็นต้องเป็นศิลปิน

3. ในทางวัฒนธรรม ความเจริญทางวัตถุ ความสำเร็จในทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนมาตรฐานการครองชีพที่สูงของสังคมแห่งหนึ่ง อาจเป็นเหตุทำให้เกิดความสนใจยอมรับจากสังคมอีกแห่งหนึ่ง เมื่อสังคมกลุ่มที่รับเอาวัฒนธรรมของผู้อื่นเข้ามาไว้ ทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง ถูกทอดทิ้ง ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมค่อย ๆ สูญไป รูปแบบสิ่งของเครื่องใช้ในพิธีประเพณี ตลอดจนความเชื่อต่าง ๆ ในอดีตพลอยสูญหายไปหรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบไป

2.2.5 การจัดแบ่งประเภทของที่ระลึก

ผลิตภัณฑ์ที่ถูกกำหนดสร้างขึ้นไม่ว่าจะเป็นของบริโภค เครื่องใช้ไม่สอย เครื่องประดับ หรือวัตถุทางศิลปะ ย่อมมีความผูกพันกับวัสดุ ความพร้อมของเครื่องมือ และอิทธิพลของสิ่งต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มสร้างสืบต่อ ๆ กันมา เช่น ความผูกพันกับความเชื่อ ศาสนา การเมือง วัฒนธรรมเศรษฐกิจ และสังคม ฯลฯ ทำให้มีรูปแบบที่ผิดแผกแตกต่างกันออกไปอย่างมากมาย ซึ่งจุดประสงค์ในการ

สร้างก็แตกต่างกันออกไป และถ้าจะกำหนดแบ่งผลิตภัณฑ์เหล่านั้น เพื่อจัดประเภทในรูปลักษณะของที่ระลึกแล้วอาจสามารถกำหนดแบ่งได้ดังนี้

2.2.5.1 การกำหนดแบ่งจากจุดประสงค์ในการสร้าง

2.2.5.2 การกำหนดแบ่งจากวัสดุและเทคนิควิธีสร้าง

2.2.5.3 การกำหนดแบ่งจากรูปลักษณะที่ปรากฏ

2.2.5.4 การกำหนดแบ่งตามคุณค่าแห่งการนำไปใช้

2.2.5.1 การกำหนดแบ่งจากจุดประสงค์ในการสร้าง

จุดประสงค์ในการผลิตสร้างสิ่งต่าง ๆ ขึ้นเพื่อประโยชน์ใด ๆ ก็ตาม ไม่ว่าจะเพื่อใช้สอยให้สอดคล้องกับความต้องการของร่างกาย เพื่อสนองตอบต่อความเชื่อความศรัทธาหรือความต้องการทางด้านจิตใจ หรือสร้างขึ้นเพื่อจัดจำหน่ายตามสภาวะความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ฯลฯ จุดประสงค์ที่แตกต่างกันเหล่านั้น ย่อมทำให้ผลผลิตมีรูปลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามความมุ่งหมายแห่งการสร้างดังนี้

1. รูปลักษณะของที่ระลึกสร้างขึ้นตามประเพณีนิยม ประเพณีนิยมคือการสืบเนื่องรูปแบบและการจัดทำต่อ ๆ กันมาคั้งนั้น รูปลักษณะของที่ระลึกประเภทนี้ จึงเป็นสิ่งที่สร้างสืบทอดวัฒนธรรมทางรูปแบบแต่ละช่วงอายุคนต่อเนื่องกันมา โดยจุดประสงค์ของคนรุ่นก่อนอาจสร้างสิ่งนั้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยเป็นจุดประสงค์หลัก แต่เมื่อสภาวะประกอบหลายอย่างเกิดความเปลี่ยนแปลง จุดประสงค์ในการสร้างของคนรุ่นต่อ ๆ มาอาจเปลี่ยนเป็นสร้างเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านบางชนิดในปัจจุบันแต่อย่างไรก็ตาม รูปแบบของผลผลิตหรือเทคนิควิธี ในการสร้างก็ยังคงยึดถือแบบอย่างของอดีตอยู่ อาจพัฒนาคัดแปลงไปบ้างเพื่อความเหมาะสม กับสภาพกาลแต่รูปลักษณะส่วนใหญ่ยังคงแสดงให้เห็นบุคลิกลักษณะทางวัฒนธรรมของชาติหรือของท้องถิ่นอย่างเด่นชัด

2. รูปลักษณะของที่ระลึกที่สร้างขึ้นตามสมัยนิยม เป็นรูปแบบซึ่งอาจถูกแปลค่ามาจากเหตุการณ์ ปรากฏการณ์ ความนิยมในสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่งออกมาเป็นรูปแบบ หรือสัญลักษณ์ หรือสิ่งที่ปรากฏในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งเป็นที่นิยมในกลุ่มชนกลุ่มหนึ่ง และอาจแพร่ไปยังอีกกลุ่มชนหนึ่งในระยะเวลาหนึ่ง จากนั้นก็เสื่อมความนิยมไปพร้อมกับมีรูปแบบ ของสิ่งใหม่เข้ามาแทนที่หมุนเวียนเปลี่ยนไปตามกาลเวลา แต่ละช่วงเวลาที่นิยมนี้เรียกว่า “ สมัย ” รูปแบบที่ปรากฏในช่วงสมัยหรือช่วงเวลาใด ก็เรียกรูปแบบในช่วงที่นิยมนั้นว่าเป็น “ รูปลักษณะตามสมัยนิยม ”

3. รูปลักษณะของที่ระลึกที่สร้างขึ้นเฉพาะ ของบริโภค เครื่องใช้ไม่สอย เครื่องประดับ หรือวัตถุทางศิลปะที่สร้างขึ้นเฉพาะนี้ จะถูกสร้างขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายให้เป็น “ ของที่ระลึก ” โดย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตรง ซึ่งรูปแบบอาจได้รับการออกแบบสร้างเพื่อเฉพาะบุคคล เฉพาะเหตุการณ์ เฉพาะสถานที่ เฉพาะงาน ฯลฯ เช่น

การสร้างของที่ระลึกประเภทเฉพาะบุคคล อาจเป็น รูป โล่ เหรียญ ถ้วย ชิง ฯลฯ ที่ได้รับการออกแบบจัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นเกียรติแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยมอบให้บุคคลนั้นเพื่อเป็นของที่ระลึกเตือนความทรงจำในเหตุการณ์ใดก็ตาม หรือเพื่อจำหน่ายแจกเพื่อเผยแพร่ให้บุคคลอื่น ๆ ได้มีไว้เพื่อเตือนใจให้ระลึกถึงบุคคลคนนั้น

การสร้างของที่ระลึกรูปแบบเฉพาะงาน เป็นการสร้างเฉพาะเพื่อให้ แจก แลก ซื่อขายในงานนั้น ๆ โดยตรง เช่น งานแสดงสินค้า งานประกวด งานแต่ง งานศพ งานฉลองครบรอบ งานวันเกิด งานเลี้ยงส่ง เลี้ยงรุ่น สังสรรค์ งานศิษย์เก่า ฯลฯ ซึ่งงานเหล่านี้มักจะสร้างสิ่งอนุสรณ์ไว้เป็นลักษณะเฉพาะ เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมในงานได้ระลึกถึงเมื่อเวลาผ่านไป

การสร้างของที่ระลึกรูปแบบเฉพาะเหตุการณ์ สภาพหรือสิ่งที่ปรากฏขึ้นเป็นเหตุการณ์อาจเป็นเหตุการณ์ที่ดี ที่ร้ายแรง ที่เป็นตำนาน เป็นประวัติศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งเรื่องราวต่าง ๆ ทำให้เกิดความสะเทือนใจแก่ผู้รับรู้ ในเหตุการณ์นี้มักจะถูกจับช่วงตอนใดตอนหนึ่ง ของเหตุการณ์มาถ่ายทอดสร้างสรรค์ สร้าง “ สิ่ง ” หรือ “ ของ ” ขึ้นมาไว้เป็นอนุสรณ์ให้ระลึกถึง “ สิ่ง ” ที่ว่านี้อาจเป็นอนุสาวรีย์ สถานที่ และอื่น ๆ ตลอดจนสัญลักษณ์แสดงถึงเหตุการณ์ ส่วน “ ของ ” ที่สร้างขึ้นอาจเป็นวัตถุ รูปจำลอง สัญลักษณ์แทนหรืออื่น ๆ

รูปแบบเฉพาะสถานที่ เป็นรูปแบบเฉพาะของท้องถิ่นแต่ละที่ ที่อาจถูกสร้างขึ้นจากวัสดุที่มีเฉพาะในที่นั้น ๆ ด้วยเทคนิควิธี สร้างสืบทอดกันมาในท้องถิ่นนับชั่วอายุคน ไม่มีในที่อื่น หรือที่อื่นไม่สามารถลอกเลียนเทคนิควิธีในการสร้างได้ หรืออาจจะได้แต่ไม่ดีเท่า ไม่ประณีตสวยงามเท่า และรูปแบบของสิ่งที่สร้างขึ้นก็เป็นรูปแบบเฉพาะของท้องถิ่นนั้น โดยอาจเป็นรูปแบบที่สืบทอดกันมานานจนเป็นที่รู้จักและยอมรับของบุคคลภายนอกทั้งไป อาจเป็นรูปแบบของสิ่งหนึ่งสิ่งใด รูปแบบของบุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือของเหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์ใด ฯลฯ ที่มีเฉพาะในท้องถิ่นนั้นโดยตรงเมื่อนำเอารูปแบบนั้น ๆ มาจัดสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ ก็สามารถกระตุ้นให้ระลึกถึงท้องถิ่นหรือสถานที่นั้น ๆ ทันที

รูปแบบเฉพาะท้องถิ่นหรือสถานที่อีกลักษณะหนึ่ง อาจเป็นรูปแบบที่ได้รับการออกแบบสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ ใช้สัญลักษณ์สิ่งแทนรูปแบบใด ๆ ตามการกำหนด และรูปแบบที่กำหนดขึ้นนั้นจะค่อย ๆ ซึมซาบเข้าไปในความรู้สึกของบุคคลทั่วไป ด้วยระยะเวลาด้วยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และด้วยวิธีการนานัปการ กระทั่งเป็นที่ยอมรับ และเข้าใจร่วมกันว่ารูปแบบสัญลักษณ์เช่นนี้ ย่อมหมายถึงท้องถิ่นหรือสถานที่นั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.5.2 การกำหนดแบ่งจากวัสดุและเทคนิควิธีการสร้าง

การกำหนดแบ่งของที่ระลึกโดยกำหนดยึดความแตกต่างของวัสดุที่นำมาสร้าง หรือวัสดุชนิดเดียวกันแต่อาจสร้างเป็นรูปลักษณะขึ้น ด้วยเทคนิคหรือวิธีการที่ต่างกัน อาจกำหนดแบ่งออกได้ดังนี้

1. ของที่ระลึกที่สร้างหรือดัดแปลงขึ้นจากวัสดุธรรมชาติ ของที่ระลึกประเภทนี้อาจนำเอาวัสดุในธรรมชาติมาเสริม เติม แต่ง ประกอบต่อ ดัดแปลง เป็นเครื่องใช้ไม้สอย เครื่องประดับ หรือวัตถุทางศิลปะซึ่งบางลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่สร้างขึ้น จากวัสดุธรรมชาตินี้ยังคงรูปต้นแบบของธรรมชาติเดิม อาจแต่งต่อเติมบ้างเพียงเล็กน้อย เช่น งานเปลือกหอย งานดอกไม้แห้ง ผลิตภัณฑ์จากน้ำตาล ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว ฯลฯ

บางลักษณะเป็นรูปแบบผสมผสาน ระหว่างรูปต้นแบบธรรมชาติกับความคิดจินตนาการของผู้ผลิตสร้างสรรค์ และบางลักษณะอาศัยเพียงคุณสมบัติทางกายภาพของวัสดุธรรมชาติ มาประกอบรวมกันเป็นรูปแบบใหม่ตามความคิดและ จินตนาการของผู้สร้างสรรค์ออกแบบ

2. ของที่ระลึกที่สร้างขึ้นจากวัสดุสังเคราะห์ วัสดุสังเคราะห์แต่ละชนิดแต่ละประเภทที่มนุษย์ค้นพบและ รู้จักนำมาใช้ในการสร้างผลิตภัณฑ์ ทำให้เกิดรูปแบบผลผลิตผสมผสานสอดคล้องกับคุณสมบัติทางกายภาพของวัสดุนั้น ๆ อยู่เสมอมา ซึ่งคุณสมบัติทางกายภาพของวัสดุแต่ละชนิดนั้น ต่างกัน เมื่อนำมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ก็จะได้รูปลักษณะผลิตภัณฑ์ที่ไม่เหมือนกัน และกรรมวิธีหรือเทคนิคในการสร้างก็ต่างกัน คุณค่าและความนิยมในผลิตภัณฑ์ที่สร้างขึ้นนั้น ขึ้นอยู่คุณสมบัติทางความรู้สึกที่วัสดุแต่ละประเภท สามารถแสดงคุณสมบัติให้ปรากฏด้วย เช่น แก้วมีความใสมีประกายทองมีความสุกปลั่ง พลาสติกมีสีสันสดใส ปูนปลาสเตอร์มีความขาว ฯลฯ ดังนั้น ผลิตภัณฑ์จากวัสดุต่าง ๆ เมื่อสร้างขึ้นก็ถูกจัดแบ่งและเรียกต่างกันตามวัสดุที่สร้าง เช่น เครื่องแก้ว เครื่องทอง ผลิตภัณฑ์โลหะ ผลิตภัณฑ์พลาสติก ฯลฯ

นอกจากนี้ยังอาจแบ่งเรียกตามกรรมวิธีการผลิต หรือเทคนิคการสร้างอีก เช่น เครื่องถม เครื่องทองลงหิน เครื่องแก้วเจียรไน งานหล่อพลาสติก งานปูนปั้น งานหล่อปูน ฯลฯ

3. ของที่ระลึกที่สร้างขึ้นจากเศษวัสดุ เศษวัสดุอาจเป็นวัสดุจากธรรมชาติหรือวัสดุสังเคราะห์ที่ถูกนำมาใช้งานแล้วเหลือหรือเกิน หรืออาจเป็นวัสดุที่แยกออกมาจากส่วนต่าง ๆ ของผลผลิตใด ๆ ที่จัดเป็นเศษของส่วนนั้น ๆ ของที่ระลึกที่ถูกสร้างประกอบหรือประดิษฐ์ขึ้นจากเศษวัสดุ โดยทั่วไปมักจะแสดงให้เห็นถึงฝีมือที่ประณีตละเอียดอ่อน ความเป็นช่างหรือประดิษฐ์สร้างสรรค์ผลงานที่ถูกสร้างขึ้นเหล่านี้ ส่วนมากถูกนำไปใช้เป็นของที่ระลึกเพื่อประโยชน์ในทางประดับตกแต่งมากกว่าอย่างอื่น

การกำหนดแบ่งประเภทในลักษณะนี้ นอกจากกำหนดจากลักษณะเด่นของวัสดุดังที่กล่าวมาแล้ว ยังมีของที่ระลึกที่สร้างขึ้นจากวัสดุผสมอีกประเภทหนึ่ง เป็นการสร้างผลิตภัณฑ์ขึ้นโดยใช้

วัสดุธรรมชาติประกอบเข้ากับวัสดุสังเคราะห์ เช่น พวงกุญแจหล่อด้วยพลาสติกภายในมีสัตว์เล็กๆ จำพวกปูหรือหอย เขี้ยวหรืองาสัตว์เลื้อยโลหะ ฯลฯ

2.2.5.3 การกำหนดแบ่งจากรูปลักษณะที่ปรากฏ

เป็นการกำหนดแบ่งจากรูปลักษณะที่พบเห็นอยู่โดยทั่วไป แล้วนำมาแยกกลุ่มแบ่งพวก กำหนดประเภทให้ชัดเจนลงไป โดยกำหนดจากรูปลักษณะเป็นเกณฑ์หลักซึ่งอาจแยกแบ่งได้ดังนี้

1. รูปลักษณะตัวอักษร เป็นการนำตัวอักษรย่อหรือคำเต็มชื่อนุคคล สถานที่ ฯลฯ มาจัดทำเป็นของที่ระลึก เช่น การนำชื่อเล่นของบุคคลมาดัดด้วยหนังสือพวงกุญแจ ดัดด้วยทองเป็นจี้ห้อยคอ การนำอักษรย่อของสถาบันต่าง ๆ มาทำเป็น โล่ ธง เหรียญ เข็มขัด ฯลฯ

2. รูปลักษณะเรขาคณิต เป็นการนำเอารูปและลวดลายทางเรขาคณิต มาสร้างเป็นสัญลักษณ์ในรูปแบบของสิ่งต่าง ๆ

3. รูปลักษณะตามลัทธิและความเชื่อ เป็นการนำเอาสมมุติเทพ เทวรูป รูปสัตว์ในวรรณคดี ปรี๊ดสิ่งเคารพบูชาอื่น ๆ มาจัดสร้างเป็นของที่ระลึก

4. รูปลักษณะธรรมชาติ เป็นการนำเอาสิ่งที่มีหรือสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ นำมาทำเป็นรูปแบบของที่ระลึก ซึ่งอาจเป็นรูปแบบของคน สัตว์ ทิวทัศน์ โลก จักรวาล ฯลฯ

5. ลักษณะผลิตภัณฑ์และเครื่องมือเครื่องใช้ เป็นการนำเอาผลิตภัณฑ์สิ่งค้าประเภทต่างๆ ทั้งที่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องประดับ ของบริโภค มาจัดทำให้อยู่ในลักษณะของที่ระลึก

6. รูปลักษณะอิสระ เป็นรูปลักษณะที่สร้างสรรค์ขึ้นมาด้วยความคิดและจินตนาการ ที่ไม่ติดมค้อยู่กับรูปแบบธรรมชาติหรือรูปแบบใด ๆ เป็นการสร้างสรรค์ถ่ายทอดให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดอย่างอิสระในทางด้านรูปแบบ

2.2.5.4 การกำหนดแบ่งตามคุณค่าแห่งการนำไปใช้

การจัดแบ่งประเภทของที่ระลึกในลักษณะนี้ เป็นการจัดแบ่งโดยถือเอาเป้าหมายการนำผลิตภัณฑ์ไปใช้เป็นสำคัญ คือ

1. ของที่ระลึกประเภทของบริโภค นั่นคือของที่ระลึกที่อยู่ในรูปลักษณะของ “ อาหาร ” ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าอาหาร เป็นรูปลักษณะของ “ ของ ” สิ่งหนึ่งที่มีการให้เป็นแก่กันมานานนับตั้งแต่อดีตกาล ทั้งนี้เนื่องจากอาหารเป็นปัจจัยสำคัญต่อการยังชีพ อดีตการให้ปันอาหารอาจอยู่ในลักษณะคงรูปแบบธรรมชาติเดิม คือ ผลไม้ก็อยู่ในรูปแบบผลไม้ เนื้อก็อยู่ในรูปแบบของเนื้อ ฯลฯ ไม่มีการปรุงแต่งเปลี่ยนจากรูปลักษณะเดิม ครั้นต่อมาเมื่อนุชนสามารถเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ได้ แทนที่จะเอาเวลาออกไปหาอาหารก็เอาเวลาด่วนนั้น มาประดิษฐ์สร้างปรุงแต่งอาหารให้มีรูปมีรสที่เลอคุณค่าขึ้น เมื่อมีการแบ่งกลุ่มแรงงานของมนุษย์ในสังคมผู้ที่เกี่ยวข้องกับอาหารโดยตรง ก็พยายามพัฒนาทั้งรูปแบบและรสชาติของอาหารให้สามารถกระตุ้นเร้าความต้องการของผู้คนยิ่งขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เช่น การแกะสลักผักผลไม้ การประดิษฐ์สร้างสรรค์อาหารในรูป และรสชาติแปลกและใหม่การใส่ภาษาหรือบรรจุหีบห่อที่สวยงาม ดังนี้ เป็นต้น

2. ของที่ระลึกประเภทประโยชน์ใช้สอย เครื่องมือเครื่องใช้ก็เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์มาตั้งแต่อดีตกาล และมีการให้ปันหรือซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน เพื่อการนำไปใช้ แต่เครื่องมือเครื่องใช้บางชนิดที่ถูกประดิษฐ์ขึ้นอย่างเป็นพิเศษ ต่างจากรูปแบบที่ใช้กันอยู่ทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการตกแต่งด้วยสีสันทน ลวดลายการใช้วัสดุที่ทรงคุณค่า ฯลฯ เครื่องมือเครื่องใช้นั้นมักจะถูกนำไปเป็นของที่ระลึก และระดับมากกว่าการนำไปใช้ ยิ่งในปัจจุบันเครื่องจักรกลได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีพ ด้วยการเป็นเครื่องมือแทนการใช้มือหรือใช้เครื่องมือ รูปลักษณะของสิ่งใช้สอยประเภทเครื่องมือเครื่องใช้เก่า ๆ นับว่าก็จะสูญไปเพราะไม่มีความจำเป็นทางด้านการนำมาใช้ ดังนั้น การผลิตจึงเบนเป้าหมายไปเป็นของที่ระลึกไป เครื่องใช้ไม้สอยที่เป็นผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ของใช้ในสมัยอดีตเช่น นาฬิกา โคมไฟ ตะเกียง ฯลฯ ที่ปรากฏให้พบเห็นได้ตามร้านขายของเก่าหรือร้านขายของที่ระลึกแก่ชาวต่างประเทศ และแม้กระทั่งอาวุธที่ใช้ในการศึกสงครามไม่ว่าจะเป็นดาบ หอก โล่ และอื่น ๆ ปัจจุบันก็กลายเป็นของที่ระลึกไปแล้ว

3. ของที่ระลึกประเภทประโยชน์ตกแต่ง เครื่องมือเครื่องใช้มักถูกสร้างขึ้นเพื่อสนองตอบต่อความต้องการทางด้านร่างกาย แต่สิ่งที่ยังประโยชน์ในด้านการตกแต่ง มักจะถูกสร้างขึ้นเพื่อสนองตอบต่อจิตใจเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งของที่ระลึกประเภทนี้มีทั้งที่ใช้ในการตกแต่งร่างกายอันได้แก่เครื่องประดับ ตกแต่งอาคาร ตกแต่งสถานที่ ฯลฯ

4. ของที่ระลึกประเภทวัตถุทางศิลปะ ของที่ระลึกประเภทนี้ส่วนใหญ่สร้างสรรค์ขึ้นโดยศิลปินออกแบบและสร้างขึ้นโดยคนคนเดียว อาจด้วยวิธีการใด ๆ จนสำเร็จเป็นงานศิลปะ ศิลปวัตถุเหล่านี้แต่เดิมเป็นการถ่ายทอดสร้างสรรค์ของศิลปิน เพื่อแสดงออกทางอารมณ์ และความรู้สึก อันเป็นความงามและความพึงพอใจมากกว่าจะมุ่งสร้าง เพื่อประโยชน์ในทางซื้อขายแลกเปลี่ยน ภายหลังเมื่อสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป ความจำเป็นในเรื่องปัจจัยอื่น ที่สำคัญต่อการครองชีพ ทำให้ศิลปินเริ่มหันมาผลิตสร้างผลงานเพื่อซื้อขายกันมากขึ้น และผลงานประเภทศิลปวัตถุเหล่านี้ ส่วนใหญ่มักจะนำไปใช้ประโยชน์ในการตกแต่งมากกว่าประโยชน์อย่างอื่น

2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าบาติก

2.3.1 บทบาทของผ้าบาติก

สถานเอกอัครราชทูต สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ได้ศึกษาข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ของผ้าบาติก ได้กล่าวถึงแหล่งกำเนิดของการทำผ้าบาติก นิยมในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้มีการผลิต และปรับปรุงวิธีการทำให้มีความทันสมัยขึ้น และสามารถสร้างเทคนิคพิเศษให้งานบาติกมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผ้าบาติกเป็นเทคนิคทางงานหัตถกรรม ที่ได้รับความนิยมอย่างสูง จากในอดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากความแปลกใหม่ที่มีอิสระเป็นตัวของตัวเอง และที่สำคัญมีเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนงานศิลปชนิดอื่น ๆ ผ้าบาติกสามารถนำไปทำเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่มีลวดลายแปลกใหม่สวยงามได้มากมายหลายรูปแบบเช่น เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม เครื่องตกแต่งบ้านและสำนักงาน ของที่ระลึกหรือของชำร่วย ภาพประดับฝาผนัง อื่นอีกมากเป็นต้น แล้วนอกจากนั้นแล้วผ้าบาติกยังมีความงามที่ไม่เหมือนงานพิมพ์เป็นงานฝีมือซึ่งมีการเขียนด้วยมือเป็นงานที่มีความละเอียดอ่อน สามารถที่จะผลิตตั้งแต่เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน จนกระทั่งอุตสาหกรรมโรงงาน

การทำผ้าบาติกเป็นศิลปหัตถกรรมที่น่าสนใจ สนุกสนาน ทำได้โดยอาศัยเทคนิคง่าย ๆ คือการกันสีด้วยเทียนหรือพิมพ์ด้วยบล็อก เป็นลวดลายต่างลงบนผืนผ้าที่ไม่ต้องการให้ติดสี หรือเพ้นท์

2.3.2 ประวัติผ้าบาติก

ผ้าบาติกเป็นผ้าชนิดหนึ่ง ที่นิยมใช้กันมากในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเฉพาะอินโดนีเซีย มาเลเซีย บรูไน คารุสซาลาม หมู่เกาะทางภาคใต้ของฟิลิปปินส์ รวมทั้งภาคใต้ของประเทศไทย

คำว่า บาติก (batik) หรือปาเต๊ะ เดิมเป็นคำในภาษาชวาใช้เรียกผ้าที่มีลวดลายเป็นจุด คำว่า “ ติก ” มีความหมายว่า เล็กน้อยหรือจุดเล็ก ๆ มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่าครติก หรือตกรติก ดังนั้น คำว่า บาติก จึงมีความหมายว่าเป็นผ้าที่มีลวดลายเป็นจุด ๆ ต่าง ๆ

2.3.3 บาติกในประเทศไทย

ปัจจุบันแม้ว่าจะมีการทำผ้าบาติกในหลายจังหวัดในประเทศไทย แต่การแพร่หลายของผ้าบาติกนั้นเข้ามาทางจังหวัดแดนภาคใต้ โดยรับเทคนิคการทำผ้าบาติกมาจากประเทศมาเลเซีย

คนไทยรู้จักผ้าบาติกในลักษณะของ “ ผ้าพันหรือผ้าปาเต๊ะพัน ” โดยเรียกตามวิธีนุ่ง คือ พันรอบตัว คำว่า โสร่ง ก็มาจากภาษาอินโดนีเซียเช่นเดียวกัน ซึ่งหมายถึง ผ้านุ่ง คนในท้องถิ่นภาคใต้เรียกผ้าบาติกว่า “ ผ้าปาเต๊ะ ” หรือ “ ผ้าบาเต๊ะ ” คนรุ่นเก่าเรียกผ้าบาติกที่ไม่ผลิตในประเทศไทยว่า “ ผ้ายาวอ ” หรือ “ จาวอ ” (jawa, java) ซึ่งหมายถึง ผ้าชวาและเรียกชื่อต่างกันตามลักษณะของผ้าเป็นภาษาพื้นเมืองชายแดนภาคใต้ 4 ชนิด คือ

2.3.3.1 จาวอ ตูเลต (jawa tulis) เป็นผ้าลายเขียนทั้งผืน

2.3.3.2 จาวอ ตูเก (jawa tuke) ผ้าชวากระบอกไม้ไผ่เรียกชื่อผ้าปาเต๊ะเนื้อดี บางและเบา ผ้า 1 ผืนสามารถม้วนได้ 1 กำมือ นอกจากนี้ยังแสดงถึงกรรมวิธีในการเก็บผ้าในสมัยโบราณ ที่ม้วนเก็บในกระบอกไม้ไผ่โดยอบกระวาน และกานพลู

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.3.3 จาวอ บอเล (jawa beulet) หรือผ้าพัน เรียกผ้าที่มีความยาวตั้งแต่ 3 - 4 หลาเป็นลักษณะผ้าที่ไม่เย็บติดกันเป็นถุง แต่ใช้วิธีพันรอบตัว

2.3.3.4 จาวอ ซือแปะ (jawa scupei) เป็นผ้าบาติกที่มีลักษณะเป็นผ้าถุง และผ้าที่มีคุณภาพเป็นที่นิยมกันมาก มีคุณภาพดี คือ ผ้าตราดอกจิก ซึ่งเป็นเครื่องหมายทางการค้าชนิดหนึ่ง

สำหรับผ้าบาติกของมาเลเซียนั้น ชาวไทยนิยมผ้าบาติกที่ผลิตจากรัฐตรังมากกว่ผลิตจากรัฐกลันตัน โดยเรียกว่า “ ผ้าปาเต๊ะตรังกานู ”

ชาวไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้เรียนรู้วิธีทำผ้าบาติก โดยได้รับเทคนิคจากมาเลเซีย จดจำเทคนิคต่าง ๆ โดยการสังเกต และประสบการณ์ในการทำงานเมื่อได้รับความรู้แล้ว จึงเดินทางกลับมาตั้งโรงงานบาติกในประเทศไทย

สำหรับหรับผ้าบาติกลายเขียนนั้น เริ่มมีการทำในภาคใต้ในช่วงเวลา ดังต่อไปนี้

พ.ศ. 2517 วิทยาลัยครูยะลาเริ่มทดลองการทำบาติก โดยเขียนเขียนด้วยแปรงพู่กัน และย้อมด้วยสี Naphtoi

พ.ศ. 2520 เริ่มมีการทดลองทำบาติกลายเขียน โดยการเขียนเขียนด้วยประกาทอง เหลือง แดงและพู่กัน มีอาจารย์ภาควิชาศิลปะจำนวนหนึ่งได้เดินทางไปฝึกอบรมการทำบาติกตามแนวของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

พ.ศ. 2522 วิทยาลัยครูยะลาได้ทำการศึกษาเทคนิคการทำผ้าบาติก แบบพื้นเมืองซึ่งเป็นบาติกลายพิมพ์จากโรงงานในจังหวัดนราธิวาส จำนวน 10 โรง และได้เริ่มทดลองเรื่องสีย้อม

พ.ศ. 2523 ได้เชิญวิทยากร อันได้แก่ ช่างสี ช่างพิมพ์ ช่างย้อมมาสาธิตและอบรมให้แก่อาจารย์ภาควิชาศิลปะ และนักศึกษาที่สนใจหลายครั้ง ภาควิชาศิลปะเริ่มมีการทำบาติกแบบเขียนด้วยแปรง ย้อมด้วยสี Naphtoi และทำการสอนให้แก่นักศึกษาที่สนใจ

ปลายปี พ.ศ. 2523 ได้เชิญวิทยากรมาสาธิตและบรรยายเกี่ยวกับ การทำบาติกแบบลายเขียนและระบายสี (Painting Bayik) ซึ่งเป็นบาติกที่ทำด้วยมือทั้งหมด โดยเริ่มจากเขียนเขียนด้วยจันตึง ระบายสีทวลายและพื้นทั้งผืนด้วยพู่กัน ไม่มีการย้อมสี

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 ได้มีการสอบการทำบาติกแก่นักศึกษาวิทยาลัยครูยะลา ในเรื่องบาติกเขียนและย้อม

พ.ศ. 2524 ได้เริ่มทดลองทำบาติกลายเขียนและระบายสี และสอนการทำผ้าบาติกเป็นกิจกรรมในรายวิชาเลือกของหลักสูตร ป.กศ. สูง วิชาเอกศิลปกรรม

พ.ศ. 2525 สอนการทำผ้าบาติกในรายวิชาศิลปะพื้นบ้าน ในระดับปริญญาตรีศิลปศึกษา และได้ทำการสอนต่อมาในรายวิชาบาติก วิชาเอกออกแบบประยุกต์ศิลป์ ระดับอนุปริญญา จนถึงปัจจุบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.4 วัสดุและอุปกรณ์ในการทำผ้าบาติก

ในการทำผ้าบาติก เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์จำเป็นต้องเตรียมให้พร้อมก่อนจะลงมือทำ เพราะถ้าขาดวัสดุในขั้นตอนใด อาจทำให้งานที่ได้ดำเนินไปแล้วต้องเสียหาย ควรจะศึกษาวิธีการใช้วิธีการบำรุงรักษาเครื่องมือเครื่องใช้เหล่านั้นอยู่ในสภาพใช้การได้ดี

เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำผ้าบาติก แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.3.4.1 เครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำผ้าบาติก

2.3.4.2 วัสดุในการทำผ้าบาติก

2.3.4.1 เครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำผ้าบาติก

เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการทำผ้าบาติกนั้น มีอยู่หลายชนิด ทั้งนี้แล้วแต่จะทำผ้าบาติกประเภทใด จะเป็นบาติกลายเขียน หรือบาติกลายพิมพ์ เครื่องมืออุปกรณ์บางอย่างจำเป็นสำหรับการทำบาติกลายพิมพ์ แต่ไม่จำเป็นต้องใช้ในการทำบาติกลายเขียน เครื่องมืออุปกรณ์ในการทำผ้าบาติก มีดังนี้

1. จันดิ่ง (Canting หรือ Tjanting) เป็นเครื่องมือสำหรับใช้เขียนเทียนลงบนผ้า เครื่องมือชนิดนี้ใช้กันตั้งแต่สมัยโบราณ จันดิ่งเหมาะสำหรับจะเขียนเส้นเล็ก และรายละเอียดในลวดลายที่ต้องการความประณีต จันดิ่งมีหลายแบบ ได้แก่ รูปแบบยาวรี รูปกลม รูปรองเท้า หรือรูปทรงกระบอก

ด้ามหรือที่จับ มักจะทำด้วยไม้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกัน ป้องกันความร้อน

ถ้วยหรือกา ทำด้วยทองแดงสำหรับบรรจุน้ำเทียนร้อน ๆ

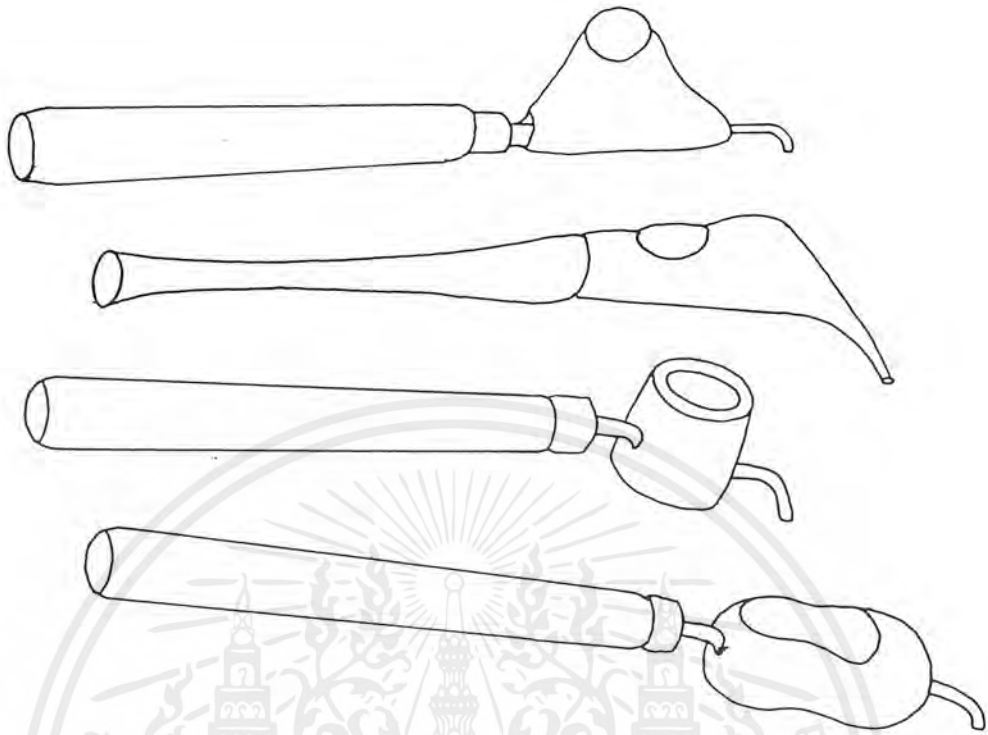
พวยหรือท่อทองแดงที่มีรูกลวง ท่อทองแดง ขนาดของท่อทองแดง หรือพวยของจันดิ่งมีอยู่ 3 ขนาดคือ เส้นขนาดเล็ก เส้นขนาดกลาง เส้นขนาดใหญ่

จันดิ่งโดยทั่วไปมีพวยหรือท่อที่ให้น้ำเทียนไหลออกเพียง 1 อัน แต่จันดิ่งที่ใช้กันในอินโดนีเซียมีพวยหรือท่อตั้งแต่ 1 - 7 อัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประ โยชน์ใช้สอย

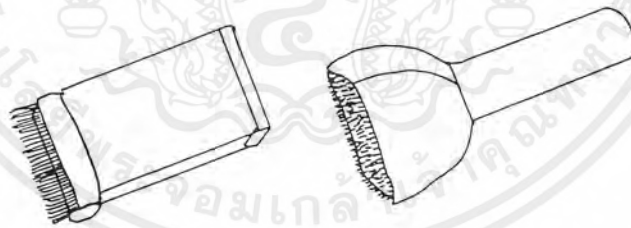
การเก็บรักษาจันดิ่ง ควรเก็บโดยการบรรจุในกล่อง หรือกระป๋อง โดยวางให้ด้ามลงข้างล่าง พวยอยู่ข้างบน พวยจะได้ไม่หัก ถ้าจันดิ่งตันให้ดื่มน้ำผสม โซดาแอส หรือน้ำส้ม

2. คัมพองัน (Complongan) มีรูปทรงคล้ายกับหวี ใช้ทำลวดลายที่มีลักษณะเป็นจุดด้วยการจุ่มเทียน และกรอพิมพ์ลงบนผ้า เมื่อนำไปย้อมลวดลาย ส่วนนี้จะปรากฏเป็นจุดเล็ก ๆ เครื่องมือชนิดนี้มีด้ามทำด้วยโลหะ การเก็บรักษาใช้วางนอน การทำความสะอาดใช้วิธีต้มด้วยน้ำสบู่

ภาพที่ 2.2 จันตึงชนิดต่างๆ

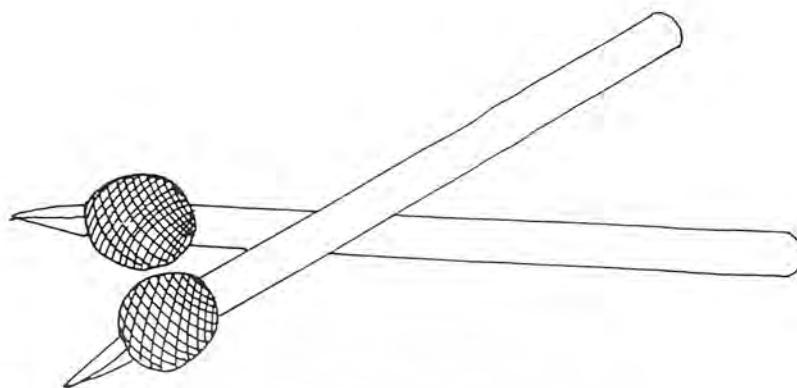
ภาพที่ 2.3 คัมพองัน

3. ปากกาทองเหลือง เป็นปากกาที่ใช้สำหรับเขียนเขียนที่ต้องการเส้นเขียนขนาดใหญ่ และงานที่ไม่ต้องการความประณีตมากนัก ลักษณะของปากกาทองเหลืองประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1. ปากกาสำหรับเขียนเขียน 2. กระเปาะสำหรับเก็บน้ำเขียน 3. ค้ำมือหรือที่จับมีลักษณะเป็นไม้กึ่งเป็นค้ำมือยาว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.4 ปากกาทองเหลือง

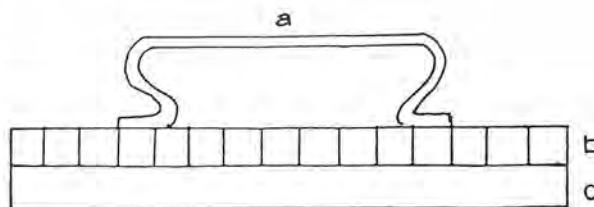
4. แม่พิมพ์ ภาษาอินโดนีเซีย เรียกว่า จั๊บ (Cap) หรือจั๊บดั่งจั๊บ (Canting cap) แม่พิมพ์บาติกจะทำด้วยโลหะประเภท ทองแดง ทองเหลือง สังกะสีหรือกระป๋องนม ในประเทศไทยมีการทำแม่พิมพ์จากไม้ไผ่ แม่พิมพ์จากเชือก แม่พิมพ์ที่ทำจากโลหะเป็นแม่พิมพ์ที่มีคุณภาพดี โดยเฉพาะแม่พิมพ์จากทองแดง เพราะสามารถเก็บความร้อนของน้ำเทียนได้ดีที่สุด และสามารถแสดงรายละเอียดได้มากกว่าแม่พิมพ์ชนิดอื่น ๆ แม่พิมพ์ที่ใช้ในโรงงานในรัฐกลันตัน และตรังกานูในมาเลเซีย นิยมใช้ทั้งแม่พิมพ์ทองแดง และแม่พิมพ์ที่ทำจากสังกะสี สำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยนั้นเป็นแม่พิมพ์ที่ทำจากสังกะสี และกระป๋องนมเนื่องจากมีราคาถูกกว่าแม่พิมพ์ที่ทำจากทองแดงมากแต่ความคมชัด ความสม่ำเสมอของลายน้อยกว่าการใช้แม่พิมพ์จากทองแดง แม่พิมพ์แต่ละอันประกอบด้วยส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ 1. ตัวลาย 2. โครงสร้างยึดลาย 3. ที่จั๊บ

ภาพที่ 2.5 แม่พิมพ์

a ที่จั๊บ

b โครงบังคับ

c ตัวลาย

5. แปรง พู่กัน แปรงและพู่กันที่ใช้ในงานบาติกสามารถใช้ได้ใน 2 ลักษณะ คือ

5.1 ใช้สำหรับปิดเทียน บริเวณที่ต้องการไม่ให้ติดสีเวลาย้อมหรือระบาย แปรงและพู่กัน

ควรจะมีหลายขนาด เพื่อความเหมาะสมกับการวาดเทียนลงบนผ้า ในงานบาติกลายเขียนควรจะมีเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หลีกเลี่ยงการใช้แปรงระบายเทียน เพราะในขณะที่เทียนร้อน หากจุ่มแปรงลงไปอาจจะทำให้ขนแปรงหลุดลงไปในเทียน เมื่อใช้ในตັงคักเทียนอาจจะทำให้ท่อพวยจันตັงอุดตันได้จึงเป็นสิ่งที่ควรระมัดระวังในการพิมพ์เทียน ถ้าไม่มีแปรงหรือพู่กันอาจใช้ผ้าพันไม้แทนแปรงหรือพู่กันได้

5.2 ใช้สำหรับระบายสี โดยอาจใช้เป็นแปรงสำหรับระบายสีพื้น และพู่กันระบายตกแต่งลายที่ต้องการความประณีต แปรงหรือพู่กันที่ใช้ระบายสีลงบนผ้า ควรใช้แปรง หรือพู่กันที่มีขนนุ่มทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการควบคุมสี

ภาพที่ 2.6 แปรงและพู่กัน

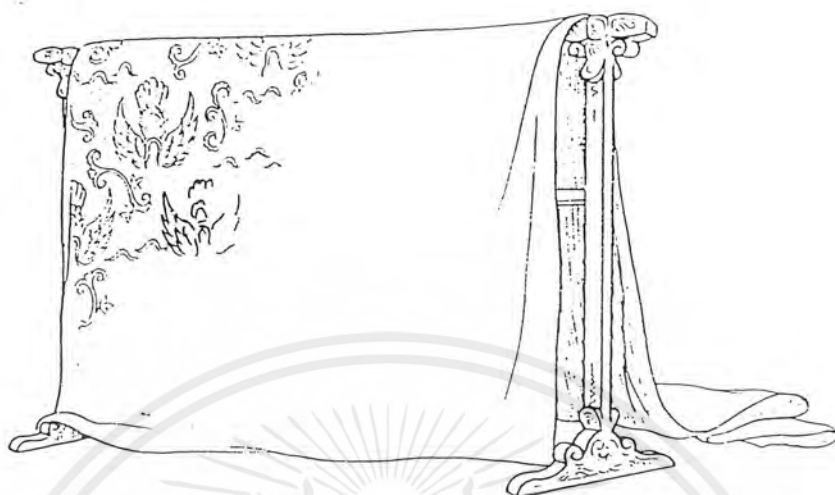

6. กรอบไม้ (Frame) ใช้สำหรับจึ้งหรือยึดผ้าให้ตັง ใช้สำหรับงานบาติกที่เขียนด้วยมือ กรอบไม้ควรทำจากไม้เนื้ออ่อน มีน้ำหนักเบาสามารถเคลื่อนย้ายได้ง่าย ลักษณะของกรอบไม้ที่ใช้สำหรับจึ้งผ้าในงานบาติกที่เขียนด้วยมือนี้ มีหลายรูปแบบด้วยกัน คือ

6.1 แบบตັงพื้น มีลักษณะคล้ายราวพาดผ้าอิน โดนีเซีย เรียกว่า

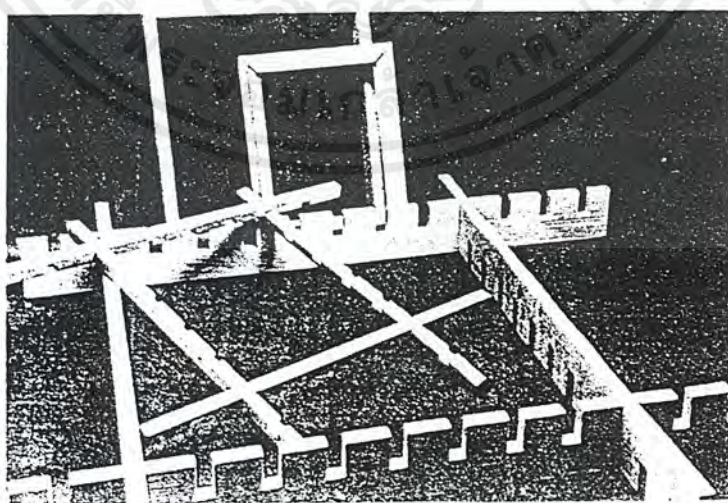
Gawangan ทำจากไม้หรือไม้ไผ่ เหมาะสำหรับบาติกแบบลายเขียนที่มีการเขียนที่ต้องการรายละเอียดมาก ๆ และนั่งเขียนบนเก้าอี้ ปรีอมนั่งตัวเล็ก ๆ ซึ่งเป็นกรรมวิธีที่สตรีชาววังในอิน โดนีเซียนิยมใช้ในครัวเรือน

ภาพที่ 2.7 เฟรมแบบตั้งพื้น

6.2 กรอบไม้สี่เหลี่ยม ที่สามารถปรับขนาดกว้าง ยาวได้ตามต้องการ และสามารถถอดเก็บได้ง่าย กรอบไม้ชนิดนี้นิยมใช้กับงานวาดคัสสมัยใหม่ ซึ่งเป็นลักษณะงานหัตถกรรมในครัวเรือนเพราะสามารถปรับกว้าง ยาวได้ตามขนาดของผ้าที่ต้องการมาทำเป็นผ้าวาดคัส

ภาพที่ 2.8 กรอบไม้ชนิดปรับขนาดได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.3 กรอบไม้สี่เหลี่ยมแบบดาว กรอบไม้ประเภทนี้ใช้ในงานผ้าบาติกที่ต้องการทำผ้าบาติกขนาดเดียวกันจำนวนมาก ๆ รูปร่างอาจเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าหรือสี่เหลี่ยมจัตุรัส การจึงผ้าบนกรอบไม้ชนิดนี้ จึงโดยการใช้เข็มช้อนปลาย ด้านหัวเข็มกลัดยึดกับยางเส้น ซึ่งพื้นกรอบไม้ให้ปลายเข็มเกี่ยวชายผ้าทำให้ผ้าจึงตึงและเรียบ เหมาะสำหรับการทำผ้าบาติกลายเขียนแบบระบายทั้งผืน ยางเส้นที่ยึดผ้าจะทำให้ผ้ายืดหยุ่นได้เมื่อระบายสี กรอบชนิดนี้เคลื่อนย้ายได้ เมื่อนำไปใช้ก็ยกไปวางบนขาหรือบนโต๊ะ ใช้เสร็จแล้วเก็บฟางไว้

ภาพที่ 2.9 กรอบไม้แบบดาว

7. โต๊ะสำหรับพิมพ์เทียน เป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับบาติกลายพิมพ์ลักษณะของโต๊ะพิมพ์เทียน โดยทั่วไปจะมีความกว้าง 1.50 เมตร ยาว 1.50 เมตร ขาหน้าของโต๊ะสูง 90 ซม. ขาคู่หลังสูง 70 ซม. โต๊ะจึงมีลักษณะลาดต่ำลงมา ด้านที่ต่ำกว่าจะเป็นด้านที่ช่างพิมพ์ยืนพิมพ์ลาย ความลาดเอียงของโต๊ะช่วยให้ช่างพิมพ์ทำงานได้สะดวกขึ้น พื้นโต๊ะบุด้วยแถบ หุ้มด้วยกระสอบป่าน เวลาจะพิมพ์เทียน ต้องนำกากบกกกล้วยที่เตรียมไว้มาปูรองพื้นอีกชั้นหนึ่งก่อน

8 ภาชนะคัมเทียนใช้ภาชนะที่เป็นโลหะ เช่น อะลูมิเนียม เหล็ก สแตนเลส ทองแดงหรือภาชนะเคลือบ ควรใช้ภาชนะที่เก็บความร้อนได้ดี ลักษณะของภาชนะจะเป็นแบบใดนั้น ขึ้นอยู่กับกรรมวิธีและเทคนิคของบาติกแต่ละประเภท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บาติกลายเขียน ใช้เครื่องมือประเภทจันตึง แปรงหรือปากกาทองเหลือง ควรใช้ภาชนะก้นลึก เช่น หม้อโลหะชนิดมีหู จันโลหะ กะละมังที่มีก้นลึก และภาชนะรูปทรงกระบอกอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการจุ่มเทียน หรือดักเทียนเพื่อนำไปเขียนบนผ้า ปริมาณของเทียนที่ต้มไว้ในภาชนะควรมีประมาณ ๘ - ๑๐ ของภาชนะ

บาติกลายพิมพ์ ซึ่งเป็นลักษณะของงานระบบโรงงาน จะมีภาชนะที่จำเป็น 2 อย่าง คือ

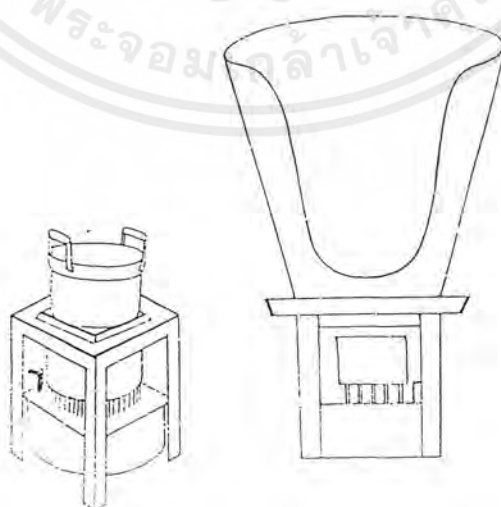
8.1 กระทะใบบัว สำหรับการผสมเทียนตามอัตราส่วนที่ต้องการต้องต้มเทียนให้หลอมละลายในกระทะใบบัว และอุ่นให้ร้อนตลอดเวลา เพื่อความสะดวกในการดักเทียนไปใช้

8.2 กระทะแบน มีขอบสูงประมาณ 2 นิ้ว ซึ่งเหมาะสำหรับการพิมพ์ด้วยแม่พิมพ์ทั้งนี้เนื่องจากแม่พิมพ์บาติกแต่ละชิ้นมีระดับผิวด้านหน้าเสมอกัน ซึ่งเป็นการสะดวกในการจุ่มเทียนเทียนจะเกาะแม่พิมพ์ในระดับเท่า ๆ กัน ปริมาณของเทียนในกระทะแบนให้น้ำเทียนสูงจากก้นกระทะประมาณ 1 เซนติเมตรเท่านั้น ถ้าปริมาณสูงกว่านี้ จะทำให้เทียนเกาะแม่พิมพ์มากเกินไปด้วยเหตุนี้เองจึงต้องแยกกระทะต้มเทียนกับกระทะจุ่มเทียนออกจากกัน

9. เตาต้มเทียน เตาที่จะใช้ในการต้มเทียนจะเป็นเตาชนิดใดก็ได้ แต่โดยทั่วไปนิยมใช้เตาน้ำมันก๊าดในโรงงานบาติกของมาเลเซีย และโรงงานบาติกในจังหวัดชายแดนภาคใต้จะใช้เตาน้ำมันก๊าดทั้งนี้เพราะสามารถปรับไฟได้ง่าย ทำให้อุณหภูมิของเทียนอยู่ในระดับสม่ำเสมอ เป็นผลทำให้ลายเส้นเทียนที่พิมพ์ลงที่เท่ากัน

สำหรับบาติกลายเขียนนั้น จะใช้เตาไฟฟ้า หรือเตาแก๊สแทนเตาน้ำมันก๊าด เนื่องจากมีความสะดวก

ภาพที่ 2.10 เตาต้มเทียน

10. กระดาษคัมผ้า นิยมใช้กระดาษใบบัวขนาดใหญ่ โดยมากจะใช้ขนาดความกว้างของปากกระทะ 24 - 30 นิ้ว และควรมี 2 - 4 ใบ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการลอกเทียน กระดาษคัมผ้า 1 ชุดมี 2 ใบ ใบแรกใช้คัมผ้าเปล่า เพื่อลอกเทียนไว้ใช้ใหม่ได้อีก ใบที่ 2 ใช้คัมผ้าผสมโซดาแอช และโซดาไฟ

11. เตาคัมผ้า ต้องเป็นเตาขนาดใหญ่ที่สามารถใช้กับกระดาษใบบัว โดยทั่วไปมักจะคัดแปลงมาจากถังน้ำมัน หรือถังยางแอสฟัลต์ แต่ในปัจจุบันนิยมใช้เตาแก๊สเพราะสะดวกในการทำงาน

2.3.4.2 วัสดุที่ใช้ในการทำผ้าบาติก

วัสดุที่ใช้ในการทำผ้าบาติกมีหลายชนิด การใช้วัสดุที่ถูกต้องและเหมาะสม จะทำให้ผลงานที่สำเร็จออกมามีคุณภาพ จำหน่ายได้ราคาดี และยังช่วยลดต้นทุนการผลิตได้อีกด้วย ช่วงทำบาติกจึงต้องระมัดระวังในการเลือกวัสดุ โดยเลือกวัสดุที่ตีเหมาะสมกับการใช้งาน วัสดุที่ใช้ในการทำผ้าบาติก ดังนี้

1. ผ้า (Fabrics) ผ้าที่จะทำผ้าบาติกให้สวยงาม จะต้องไม่หนาจนเกินไป ไม่มีแป้งและสารเคมีตกค้างผิวอื่น ๆ อยู่ในเนื้อผ้า ผ้าที่หนาเมื่อเขียนเทียน น้ำเทียนจะซึมผ่านอีกด้านหนึ่งได้ไม่เต็มที่ ทำให้กันสีได้ไม่ดีเท่าที่ควร ผ้าเนื้อหนาอาจใช้ได้สำหรับบาติกลายพิมพ์ หรือลายเขียนที่มีเส้นลายขนาดใหญ่ไม่ต้องการรายละเอียดมากนัก

การทำผ้าบาติกควรใช้ผ้าที่ทำจากเส้นใยธรรมชาติ เช่น ผ้าฝ้าย ผ้าลินิน ผ้าไหม ผ้าرامي ผ้าซาติน ผ้าเรยอง ผ้าลอน ผ้าที่มีใยสังเคราะห์เจือปนจะทำให้ย้อมสีติดไม่ดีเท่าที่ควร มองดูคล้ายกับผ้าเก่าทำให้ดูไม่มีราคา ดังนั้นก่อนจะนำผ้ามาทำผ้าบาติกควรจะทำทดสอบว่าเป็นผ้าที่มีใยสังเคราะห์หรือไม่ สภาพการติดสีมากน้อยเพียงใด กรรมวิธีในการทดสอบผ้าที่อยู่ 3 วิธี คือ

วิธีที่ 1 ทดสอบโดยการเผาไหม้ โดยใช้เส้นใยเผาไฟตะเกียง หรือใช้เทียนไข ถ้าเป็นผ้าใยสังเคราะห์เวลาไฟผ้าจะละลายไม่ติดไฟแล้วมอดหายไปแต่ละค่อย ๆ ไหม้โดยหอดตัวเข้าไป เมื่อเอามือสัมผัสจะปรากฏรอยย่นขึ้นมาเป็นขอบที่ริมผ้า หรือถ้าใช้เส้นใย เส้นใยจะเป็นคุ่ม แต่ถ้าเป็นผ้าที่ทำจากใยของพืชเมื่อนำมาเผาไฟ เนื้อผ้าจะเปลี่ยนเป็นขี้เถ้าสีเทาและนุ่ม ติดไฟและไหม้เร็ว มีเปลวไฟสีแดง ถ้าไฟไหม้เต็มที่บางที่จะไม่มีขี้เถ้า มีกลิ่นเหมือนกระดาษไหม้ไฟ

วิธีที่ 2 ทดสอบโดยการดึงเส้นด้ายให้ขาด โดยการดึงด้ายให้เป็นเส้นยาวคล้ายเกลียวเส้นด้ายออก แล้วดึงแรง ๆ ให้เส้นใยขาด ถ้าเป็นเส้นใยฝ้ายจะขาดออกง่ายปลายที่ขาดจะมีปลายมนหรือค่อนข้างตัดโยตินินจะขาดยากกว่าใยฝ้าย มีปลายเรียวยแหลมเป็นมัน ถ้าเป็นผ้าจากใยสังเคราะห์ดึงไม่ขาดหรือขาดยาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีที่ 3 ทดสอบโดยการใช้น้ำหมักหยด ใช้หมักสีน้ำเงินหยดลงบนผ้าฝ้าย ผ้าลินิน และผ้าใยสังเคราะห์ โดยสังเกตดูการกระจายของน้ำ ผ้าลินินหมักจะกระจายไปอย่างรวดเร็วกว่าผ้าฝ้ายและผ้าใยสังเคราะห์ การทดสอบจากหยดหมักน้ำจะมีสภาพการติดสีเหมือนการย้อมผ้า

2. วัสดุสำหรับกันสี ใช้สำหรับพิมพ์ลาย เขียนลาย และปิดลายวัสดุกันสี

ผสมจากวัสดุหลายอย่าง ทั้งนี้ แล้วแต่ลักษณะงานที่ต้องการ วัสดุหลักที่ใช้คือ พาราฟิน จึงมักจะเรียกส่วนผสมที่ใช้พิมพ์ลายเขียนลาย และปิดลายว่าเทียน วัสดุที่ใช้สำหรับกันสีและวัสดุที่ใช้เป็นส่วนผสมมีดังนี้

2.1 จี๊ผึ้ง (Wax) จี๊ผึ้งเป็นวัสดุที่ใช้กันตั้งแต่ยุคแรก ๆ ของการทำบาติก ซึ่งเป็นจี๊ผึ้งที่ได้จากตัวผึ้ง (Bee wax) มีลักษณะเหนียว ไม่เปราะหักหรือแตกง่ายและกันน้ำได้ดี ปัจจุบันนี้จี๊ผึ้งแท้มิราคาแพง และหายาก จึงมีการผลิตจี๊ผึ้งเทียมโดยใช้ส่วนผสมอื่น ๆ มาประกอบกันหลายอย่าง เพื่อให้มีคุณสมบัติคล้ายกับจี๊ผึ้งแท้มากที่สุด

2.2 พาราฟิน (Parafin Wax) เป็นสารสังเคราะห์ที่ได้จากน้ำมัน พาราฟินสามารถตั้งไฟให้หลอมละลาย นำมาเขียนและพิมพ์สวดลายลงบนผ้าได้เช่นเดียวกับจี๊ผึ้ง สวดลายที่เกิดจากการใช้พาราฟินแต่เพียงอย่างเดียวจะหักและเปราะ เหมาะสำหรับการทำผ้าบาติกที่ต้องการรอยแตก ถ้าไม่มีพาราฟินแผ่นสามารถใช้เทียนไข (Candle Wax) แทนได้

2.3 ยางสน (Rasin) ใช้ผสมเทียนให้มีความเหนียว และกันน้ำสีในขณะย้อมได้ดียิ่งขึ้น ยางสนเป็นผลึกสีเหลือง เมื่อนำมาตั้งไฟจะหลอมเหลว เทียนที่ใช้เขียนด้วยจันตึงใช้ยางสนผสมน้อยกว่าเทียนที่ผสม สำหรับการใช้แม่พิมพ์

2.4 ไขสัตว์ ส่วนมากนิยมใช้ไขวัวหรือน้ำมันพืช น้ำมันควาย สำหรับผสมเทียนให้มีความเหนียว และกันเทียนแตกได้ดียิ่งขึ้น เทียนที่ผสมไขสัตว์มีลักษณะยืดหยุ่น เมื่อนำไปพิมพ์ลายหรือเขียนมีลักษณะบางและเหนียว สามารถที่จะม้วนหรือพับผ้าที่พิมพ์เทียนแล้วโดยที่เทียนไม่แตก ไขสัตว์ ส่วนใหญ่ใช้ผสมเทียนสำหรับปิดดอก และสำหรับวาดกลายเขียน

3. สีย้อม (Batik dyes) การเลือกสีที่จะนำมาใช้ในการทำบาติก มีวาม

สำคัญมากเท่ากับการออกแบบ และการลงเทียนบนผ้า สีช่วยให้ผ้าที่ย้อมมีความงดงามน่าใช้ ถูกใจผู้ซื้อ คุณภาพและการแบ่งระดับของผ้าบาติกนั้น นอกจากขึ้นอยู่กับสวดลาย เทคนิคตลอดจนเนื้อผ้าแล้ว สีย้อมแต่ละชนิดก็ทำให้คุณภาพของบาติกแตกต่างกันอีกด้วย

สีย้อมมีอยู่หลายชนิด สีที่เหมาะสมกับการทำบาติกต้องใช้สีย้อมเย็น คือ ย้อมในน้ำสีที่มีอุณหภูมิประมาณ 30 องศาเซลเซียส และไม่ควรร้อนเกิน 40 องศาเซลเซียส ถ้าร้อนกว่านี้จะทำให้เทียนละลายดังนั้นสีย้อมซึ่งจะมีอักษรย่อ “ H ” ไม่เหมาะสมกับการย้อมผ้าบาติกควรใช้สีที่มีอักษรย่อ “ M ” หรือ “ M Dye ”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ถุงมือ ควรใช้ถุงมือสีก้ำ ซึ่งเป็นถุงมือที่ใช้กับสารเคมี เป็นเครื่องช่วยป้องกันไม่ให้มือถูกสารเคมีที่ผสมอยู่ในสี ซึ่งสารเคมีบางชนิดกัดมือ เช่น โซดาไฟ กรดซัลฟูริก โซเดียมไฮดรอกไซด์ เป็นต้น

5. เครื่องป้องกันควันพิษ มีความจำเป็นมากสำหรับช่างผสมสี เนื่องจากในขณะทำการผสมสารเคมีและสีให้ละลายเข้ากัน ความร้อนจากไอน้ำในขณะที่เหนียวลงในสี และสารเคมีจะลอยขึ้นเป็นควัน ถ้าหายใจเข้าไปทำให้เกิดการระคายเคืองต่อทางเดินหายใจ ดังนั้น ควรป้องกันควันพิษเหล่านี้ โดยการสวมเครื่องป้องกันควันพิษ หรืออาจใช้หน้ากากที่ชาวสวนใช้สวมในขณะฉีดยาฆ่าแมลงแทนได้

2.3.5 ขั้นตอนการทำผ้าบาติก

การทำผ้าบาติก โดยทั่วไปมีกรรมวิธีที่ไม่สลับซับซ้อนมากนัก หลักการง่าย ๆ คือ กันด้วยเทียน แด้มสี ย้อมและล้างเทียนออก แต่การจะทำผ้าบาติกให้ได้ดี หรือทำเป็นจำนวนมากในเชิงพาณิชย์นั้น จะต้องอาศัยเทคนิคเฉพาะตามขั้นตอน และต้องละเอียด พิถีพิถันในทุกขั้นตอน ผลงานที่สำเร็จออกมาจึงจะมีคุณภาพ หากเกิดผิดพลาดในขั้นตอนใด จะทำให้ได้ผ้าบาติกที่ด้อยคุณภาพไปด้วย การทำผ้าบาติกสามารถแยกกระบวนการผลิตเป็นขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมผ้า

ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมเทียนหรือการผสมเทียน

ขั้นตอนที่ 3 การเขียนเทียน หรือการพิมพ์ลาย

ขั้นตอนที่ 4 การแด้มสีหรือระบายสี

ขั้นตอนที่ 5 การลอกเทียนออกจากผ้า

ขั้นตอนที่ 6 การตกแต่งผ้า

2.3.5.1 การเตรียมผ้า

การเตรียมผ้าที่จะนำมาทำเป็นผ้าบาติก มีวิธีการที่สำคัญที่จะต้องคำนึงถึง คือ การเลือกผ้า ผ้าที่จะนำมาทำเป็นบาติก ควรจะเป็นผ้าที่มีคุณสมบัติดี คือ จะต้องคำนึงถึงลักษณะของงานและประโยชน์ใช้สอย แล้วจึงเลือกผ้าตามที่ต้องการในลักษณะของความบางเบา ความหนา เนื้อหนักทั้งหรือความมันของเนื้อผ้า เช่น ถ้าต้องการนำผ้ามาตัดเป็นเสื้อเด็ก ก็อาจใช้ผ้าฝ้ายที่มีเนื้อบางเบา ปลดสามารถใช้ผ้าสีอ่อน ๆ มาทำเป็นผ้าบาติกแทนผ้าสีขาวได้ โดยเฉพาะบาติกลายเขียน เช่น ใช้ผ้าสีชมพูอ่อน เหลืองอ่อน ฟ้าอ่อน ถ้าจะนำมาทำเป็นผ้าปูโต๊ะ ก็ควรเลือกผ้าฝ้ายที่มีเนื้อหนา และหนัก ผ้าคลุมผมแลผ้าพันคอควรจะเป็นผ้าที่มีเนื้อบางเบา เช่น ผ้าป่าน ผ้าลอน ผ้าไหม หรือใช้ผ้าที่มีเนื้อหนัก ทั้ง และมีลักษณะมัน เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การตัดผ้า ตัดตามขนาดที่ต้องการ ถ้าต้องการตัดผ้าให้มีขนาดเดียวกันครั้งละหลายผืน มีวิธีการวัดขนาดความยาวของผ้าที่ค่อนข้างแน่นอน และสะดวกรวดเร็ว โดยใช้ตะปูตอกบนไม้เว้นระยะห่างตามความยาวที่ต้องการ ตัดหัวตะปูออกและตะไบให้แหลม จึงนำผ้าไปเกี่ยวกับตะปูกลับไปกลับมาตามที่ต้องการ ถูผ้าตามรอยพับให้สุดหน้าผ้า แล้วใช้กรรไกรตัดออกทีละผืน วิธีนี้ช่วยให้ผ้าที่ตัดออกมามีขนาดเท่ากัน และเป็นการป้องกันมิให้ผ้าเฉียงอีกด้วย

การทำความสะอาดผ้า ผ้าที่จะนำมาทำเป็นผ้าบาติก ควรเป็นผ้าที่ไม่มีสารเคมีเคลือบผิว ดังนั้น ในการทำผ้าบาติกเป็นจำนวนมาก หรือการทำผ้าบาติกในระบบโรงงานจึงมักจะสั่งผ้าจากโรงงานทอผ้าโดยตรง เพื่อให้ได้ผ้าที่ไม่มีสารเคลือบผิว ผ้าที่มีจำหน่ายในท้องตลาดโดยทั่วไปมักจะมีสารตกแต่งผิว ก่อนจะนำมาทำเป็นผ้าบาติก จึงควรซักฟอกให้สารตกแต่งผิวออกให้หมดเสียก่อน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผ้าดีดสีดีสม่ำเสมอ สารที่มักจะนำมาตกแต่งผิว ได้แก่ แป้งมัน สารตกแต่งความขาว (Optical Brightener) และคราม วิธีการซักฟอกสารเคลือบตกแต่งผิวมี 3 วิธี คือ

1. ผ้าที่มีสารตกแต่งผิวเคลือบผ้าไม่มากนักใช้วิธีการแช่ผ้าในน้ำที่มีสภาพเป็นกรดอ่อน ๆ โดยใช้น้ำส้มสายชูหรือน้ำส้มสายชูเทียม 1 ช้อนโต๊ะ ต่อน้ำ 5 ลิตร แช่ผ้าไว้นาน 1 ชั่วโมง วิธีนี้ใช้กับผ้าฝ้ายลินิน

2. ผ้าที่มีสารตกแต่งผิวเคลือบผิวไว้มาก หรือผ้าที่มีเนื้อหนา ใช้วิธีการดม้ผ้าที่มีสภาพเป็นด่าง คือ ใช้สารเคมีพวกโซดาแอช โซดาไฟ หรือสบู่เทียม สำหรับผ้าฝ้าย ผ้าลินิน สำหรับผ้าไหมควรใช้โซดาแอช เนื่องจากเป็นด่างอย่างอ่อน ไม่ทำลายเส้นใยไหม หรืออาจใช้สบู่เทียมก็ได้โดยดม้ในอุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง โดยใช้สารเคมี ดังสัดส่วนดังนี้

วิธีที่ 1 โซดาแอช 1 กรัม / น้ำ 1 ลิตร

โซดาไฟ 1 กรัม / น้ำ 1 ลิตร

สบู่เทียม 1 กรัม / น้ำ 1 ลิตร

วิธีที่ 2 น้ำหนักผ้า 1 ส่วนต่อจำนวนน้ำ 30 ส่วน

โซดาแอช

2%

โซดาไฟ 38 องศา Be'

2%

สบู่เทียม

3%

คิดจากน้ำหนักของผ้า

3. ผ้าฝ้ายหรือผ้าดิบ ที่มีเนื้อหนาและลงแป้งแข็ง สามารถแยกแป้งออกจากผ้าได้ 5 วิธี ดังนี้

3.1 แช่ผ้าในน้ำอุ่นประมาณ 42 องศาเซลเซียส นาน 24 ชั่วโมง

3.2 แช่ผ้าในน้ำร้อนประมาณ 60 องศาเซลเซียส นาน 12 ชั่วโมง

3.3 แช่ผ้าในน้ำร้อนประมาณ 60 องศาเซลเซียส และรดซัลฟูริก

เอซิด 95 % (Sulphuric Acid 95%) ใช้ 0.5 ซีซี ต่อน้ำ 1 ลิตร นาน 4 - 6 ชั่วโมง

3.4 แช่ในน้ำผสมสารเอนไซม์ ไบโอะแลค ซี 12 (Biolage C.12) 2 - 4 % และเกลือ 2 - 3 กรัมต่อน้ำ 1 ลิตร ที่อุณหภูมิ 60 - 70 องศาเซลเซียส นาน 1 ชั่วโมง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5 โดยการแช่น้ำในน้ำที่ผสมโซดาไฟ ซึ่งเหมาะกับผ้าฝ้ายทุกชนิด และต้องการทำความสะอาดผ้าเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นการผลิตในระบบอุตสาหกรรม ซึ่งใช้สัดส่วนโซดาไฟ 1 กรัม ต่อน้ำ 1 ลิตร แช่เป็นเวลา 24 - 48 ชั่วโมง

ในการเตรียมการทำความสะอาดผ้า ควรจะเตรียมน้ำผสมสารเคมีโดยคนให้สารเคมีละลายเสียก่อน จึงนำผ้าลงไปแช่หรือต้ม หลังจากนั้น จึงล้างน้ำให้สะอาด และตากให้แห้งต่อไป

2.3.5.2 การเตรียมเทียน หรือการผสมเทียน

การที่จะผสมขี้ผึ้งกับพาราฟิน โดยยึดสัดส่วนใดนั้น ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของผู้ทำบาติ ถ้าต้องการให้มีรอยเทียนแตกบนผ้ามาก ๆ ก็ใช้สัดส่วนที่มีพาราฟินมากถ้าต้องการให้มีรอยเทียนแตกน้อยก็ใช้สัดส่วนที่มีพาราฟินน้อย

การเตรียมเทียน หรือการผสมเทียนสำหรับเขียนหรือพิมพ์ เพื่อกันสีให้เกิดลวดลายก่อนที่จะนำไปย้อม มีสูตรการผสมสารต่าง ๆ มี 2 สูตร คือ

สูตรที่ 1 อัตราส่วนผสม พาราฟิน : ขี้ผึ้งเทียน

- 1. 2 : 8
- 2. 3 : 7
- 3. 4 : 6
- 4. 1 : 1

สูตรที่ 2 เป็นสูตรที่ใช้ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะที่โรงงานบาติกในจังหวัดนราธิวาส และ โรงงานบาติกในประเทศมาเลเซีย มีส่วนผสมของพาราฟิน ยางสน และน้ำมันพืชโดยมีอัตราส่วนผสมที่แตกต่างกัน ตามลักษณะของการใช้งานได้เป็น 4 วิธี ดังนี้

1. เทียนสำหรับพิมพ์ลาย เป็นเทียนที่ใช้กับการทำบาติกลายพิมพ์ สำหรับพิมพ์ลวดลายลงบนผ้าครั้งแรก เส้นเทียนต้องมีความเหนียว และนูน ใช้ส่วนผสมดังนี้

พาราฟิน	10 กิโลกรัม
ยางสน	10 กิโลกรัม
น้ำมันพืช	1 กิโลกรัม

2. เทียนสำหรับปิด เป็นเทียนที่ใช้สำหรับปิดดอก ปิดลวดลายเพื่อเก็บสีที่แฉะหรือปิดพื้นในส่วนที่ไม่ต้องการให้ติดสี ต้องเป็นลักษณะเทียนที่มีความเหนียว และยืดหยุ่นมากกว่าเทียนสำหรับพิมพ์ลาย ใช้ส่วนผสม ดังนี้

พาราฟิน	5 กิโลกรัม
ยางสน	5 กิโลกรัม
น้ำมันพืช	2 กิโลกรัม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. เทียนสำหรับบาติกลายเขียน เป็นเทียนที่ใช้เขียนด้วยจันทัง การผสมเทียนจะมีอัตราส่วนผสม ที่แตกต่างจากเทียนที่ใช้ในงานบาติกลายพิมพ์ เพราะเทียนที่จะใช้เขียนด้วยจันทังนั้นจะต้องมีลักษณะใส ไม่ตกตะกอน ถ้ามีการตกตะกอนมากหรือข้นเกินไป จะทำให้จันทังเกิดอุดตันได้เทียนที่จะใช้สำหรับบาติกลายเขียน โดยเฉพาะที่เขียนด้วยจันทัง ใช้ส่วนผสม ดังนี้

พาราฟิน	10 กิโลกรัม
ยางสน	2 กิโลกรัม
น้ำมันพืช	2 กิโลกรัม

4. ส่วนผสมเทียนเข้มข้น ใช้สำหรับเขียนด้วยจันทัง และใช้เป็นเทียนสำหรับปิดดอกหรือลวดลาย เพื่อเก็บสีเดิมและเตรียมข้อมสีใหม่ต่อไป ใช้สัดส่วนผสม ดังต่อไปนี้

เทียน	๘ ส่วน
เรซิน	5 ส่วน
พาราฟิน	5 ส่วน
ขี้ผึ้ง	๘ ส่วน
Micro wax	๘ ส่วน
ไขมัน	1/5 ส่วน

น้ำมันพืชเป็นส่วนผสมที่สำคัญอย่างหนึ่งของเทียนที่ใช้ในงานบาติก ในบางครั้งเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย อาจใช้น้ำมันหรือไขวัวแทน

2.3.5.3 การเขียนเทียน

การเขียนเทียนหรือการกันสีด้วยวิธีเขียนเทียนลงบนผ้า ให้เป็นลวดลายหรือรูปทรงต่าง ๆ ก่อนที่จะระบายหรือข้อมสี

1. ลอกลายลงบนผ้า หลังจากที่ได้มีการออกแบบลวดลายตามความเหมาะสม และความต้องการแล้ว ให้วางผ้าที่ต้องการทำเป็นผ้าบาติกทาบลงบนตัวลายแม่แบบ ใช้ดินสอสีลอกลายหรืออาจเขียนลายลงบนกระดาษไขเขียนแบบ และลงเส้นลายด้วยเส้นหมึกสีดำ เอาไปวางบนตู้ไฟสำหรับใช้ถ่ายสกรีน วางผ้าที่จะทำผ้าบาติกทาบบนกระดาษไข ลอกลายลงบนผ้า วิธีสะดวกเพราะแสงสว่างลอดผ่านกระดาษไขและผ้า ทำให้มองเห็นลายชัดเจน ลอกลายได้ง่ายขึ้น ในขั้นตอนนี้อาจข้อมสีด้วยความชำนาญ อาจไม่จำเป็นต้องลอกลายตามแบบก็ได้ สามารถใช้ดินสอสีเขียนลายลงบนผ้าที่ต้องการ หรือถ้าชำนาญมาก ๆ อาจจะผ่านขั้นตอนนี้ ไปเขียนลายด้วยเทียนเลยก็ได้

2. นำผ้าไปขึงไว้บนกรอบไม้ ซึ่งมีวิธีการอยู่ 5 วิธี คือ

2.1 ขึงผ้าลงบนขอบเฟรม หรือกรอบไม้ซึ่งใช้วิธียึดแบบกรอบสะตั้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 จีงผ้าบนกรอบไม้ โดยใช้แปรงจุ่มเทียนที่ต้มจนหลอมเหลว ทากรอบไม้ด้านหน้าเอาผ้าที่ตัดได้ขนาดกับกรอบไม้ วางทาบนกรอบ ใช้ด้ามพู่กันถูผ้าให้ติดกับกรอบไม้ทั้ง 4 ด้าน

2.3 จีงผ้ากับกรอบไม้ โดยการยึดผ้าทั้ง 4 ด้าน ด้วยเข็มซ่อนปลาย โดยผูกเข็มซ่อนปลายกับกรอบไม้ด้วยยางรัดของ และเกี่ยวเข็มซ่อนปลายกับผ้าทั้ง 4 ด้าน การจีงผ้าด้วยเข็มซ่อนปลายและยางรัดของนี้ ทำให้ผ้าตึงทั้ง 4 ด้าน เมื่อเขียนเทียนและระบายสี ยางช่วยทำให้ผ้ามีความยืดหยุ่น และมีส่วนทำให้ผ้าตึงตลอดเวลา

กรอบไม้ที่ใช้จีงผ้าตามวิธีนี้ นิยมใช้กรอบ ไม้ที่ทำจากไม้หน้า 2" x 4"

หรือทำจากไม้ไผ่ทั้งลำ

2.4 จีงผ้าลงบนไม้ที่ตรึงติดแน่นกับขาหยั่ง หรือผนังด้านใดด้าน

หนึ่ง คอกตะปูให้โผล่ขึ้นมาจากขอบไม้ ด้านกว้างของผ้า ตัดหัวตะปูออกและตะไบหัวตะปูให้แหลมเป็นระยะห่างกันประมาณ 1 นิ้ว นำผ้ามาเกี่ยวกับตะปูโดยดึงผ้าให้ตึง ช่วงกลางผ้าให้ใช้ไม้ไผ่เหลาเป็นซี่ยาวประมาณ 1 ฝ เมตร ด้านปลายทั้งสองข้างใช้ลวดขนาดเล็กผูกตะปูขนาด 1 นิ้ว มัดติดกันให้แน่น ให้โผล่ขึ้นเหนือซี่ไม้ไผ่ นำมาที่บริเวณขอบผ้าด้านล่างทั้ง 2 ข้าง เป็นระยะห่างประมาณ 10 นิ้ว ให้ทั่วทั้งผืน

การจีงผ้าตามวิธีการในข้อ 2.3 และข้อ 2.4 เป็นวิธีที่นิยมกันมากในโรงงานผ้า

บาติกในประเทศมาเลเซีย วิธีการจีงผ้าดังกล่าว เหมาะสำหรับการเขียนเทียน

2.5 วางผ้าพาดกรอบไม้ โดยการวางผ้าที่จะเขียนพาดกับกรอบ ไม้ชนิดมีขาตั้ง พาดผ้าให้ห้อยมาทางด้านหน้าเล็กน้อย ให้ส่วนที่ยังไม่เขียนอยู่ด้านหลัง เวลาเขียนเทียน ผู้เขียนจะนั่งอยู่ด้านหน้าเฟรม บนม้านั่งเตี้ย ๆ หรือนั่งกับพื้น ผ้าที่เขียนเสร็จแล้ว ผู้เขียนจะดึงผ้าลงม้วนไว้บนดักของ ผู้เขียน การเตรียมเขียนผ้าวิธีนี้ นิยมกันมากในการทำบาติกลายเขียนในอินโดนีเซีย

3. เขียนเทียนตามแบบลาย ในการเขียนเทียนนี้สามารถเลือกใช้อุปกรณ์เขียนเทียนได้ตามความเหมาะสม ถ้าต้องการลายเส้นเขียนที่มีเส้นขนาดเล็ก ก็ต้องใช้จันดิ่งขนาดเล็ก ถ้าต้องการลวดลายที่มีเส้นเขียนขนาดใหญ่ ใช้ปากกาทองเหลือง พู่กันหรือแปรงตามความเหมาะสม ซึ่งในปัจจุบันมีวิธีการที่นิยมกัน 3 วิธี คือ

3.1 การเขียนเทียนด้วยจันดิ่ง

3.2 การเขียนเทียนด้วยปากกาทองเหลือง

3.3 การเขียนเทียนด้วยแปรง

3.1 การเขียนเทียนด้วยจันดิ่ง

การเขียนเทียนลงบนผ้าด้วยจันดิ่ง เป็นวิธีการที่ดีที่สุด สำหรับงานบาติกลายเขียน เพราะได้เส้นเขียนขนาดเล็ก และสามารถเขียนรายละเอียดต่าง ๆ ในการเขียนด้วยจันดิ่ง มือข้างหนึ่งจะต้องถือเศษผ้าสำหรับรอง และปิดปากพวยจันดิ่งคอยเช็ด เพื่อไม่ให้เทียนหยดลงบนผ้าในจุดที่ไม่ต้องเอกลายนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเมื่อเขียนระยะหนึ่ง เห็นว่าเขียนในจันดั่งเริ่มเย็น ให้เทเขียนลงในภาชนะคัมเทียน แล้วคักเทียน ที่กำลังร้อนขึ้นมาเขียนใหม่ ถ้าจะหยุดพักการเขียนเทียน อย่าแช่จันดั่งไว้ในภาชนะคัมเทียน เพราะ จะทำให้รอยเชื่อมต่าง ๆ หลุดออก จะทำให้จันดั่งค้ำนั้นใช้ไม่ได้อีกต่อไป

ภาพที่ 2.11 วิธีการเขียนเทียนด้วยจันดั่ง

ในขณะที่กำลังเขียนเทียน จะต้องระวังอย่าให้พวยจันดั่งตัน ซึ่งจะสังเกตได้จากน้ำเทียน จะไม่ไหลตามปกติ เส้นเทียนขาดเป็นระยะ แสดงว่าจันดั่งตันมีวิธีแก้ไขดังนี้ คือ ให้เคาะจันดั่งโดย เคาะกับนิ้วชี้ ไม่ควรเคาะกับภาชนะคัมเทียนจะทำให้จันดั่งคอกหัก และเงินที่เชื่อมไว้หลุดออก

ให้นำจันดั่งไปล้างในน้ำที่ผสมโซดาแอช และคัมจนเดือด โดยแกว่งจันดั่งในน้ำไปมาล้าง อุดตันซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นยางสนก็จะหลุดออกมา ถ้ายังไม่หลุดให้ใช้สายกีตาร์เบอร์เล็กสุด ตัด เป็นท่อนแยงเข้าไปในพวยจันดั่ง และแกว่งในน้ำคัมผสมโซดาแอช สิ่งอุดตันก็จะหลุดออกมา

3.2 การเขียนเทียนด้วยปากกาทองเหลือง

การกันสีโดยการใช้ปากกาทองเหลือง หมายถึง วิธีการเขียนเทียนลงบนผ้าด้วยปากกาทอง เหลืองหรือลูกดุ่ม ด้วยการจุ่มปากกาทองเหลืองลงไปในน้ำเทียนที่คัมจนหลอมละลาย และมีความร้อน พอเหมาะ จุ่มให้มีลูกดุ่มที่ทำด้วยคิบ ดังนั้น จึงเหมาะสำหรับการเขียนเทียนที่ต้องการลายเส้น เทียน โศและหนา นิยมใช้เขียนผ้าบาติกที่มีรายละเอียดไม่มากนัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3 การเขียนเทียนด้วยแปรง

การเขียนเทียนด้วยแปรง ใช้แปรงจุ่มเทียนแล้วป้ายลงบนผ้า การเขียนเทียนด้วยแปรงเหมาะสำหรับบริเวณที่ต้องการกันสี หรือเก็บสีในพื้นที่กว้าง ๆ หรือสร้างเทคนิคแปลก ๆ ในงานจิตรกรรมเทคนิคบาติก

2.3.5.4 วิธีแต้มสี หรือการระบายสี

การแต้มสีหรือการระบายสีในงานบาติก ย่อมเป็นลักษณะการแต้มหรือระบายในงานที่ไม่ละเอียดมากนัก ไม่คำนึงถึงน้ำหนักความอ่อนแก่ ตื้นลึก และแสงเงา เป็นลักษณะงานบาติกที่มักจะนำไปย้อมสีพื้นตามความต้องการอีกครั้งหนึ่ง

กรรมวิธีการแต้มสี นำผ้าที่พิมพ์เทียน หรือเขียนลายจึงบนกรอบไม้ นำสีแต้มที่ผสมแล้วบรรจุในภาชนะที่ปากกว้าง เช่น กระปุกพลาสติก แล้วจึงใช้พู่กันจุ่มสีแต้มบนลวดลาย การแต้มสีควรแยกแต้มเป็นส่วน ๆ เป็นสี ๆ เช่น แด้มบริเวณที่เป็นใบก็ควรแต้มใบตลอดทั้งผืน เสร็จแล้วจึงแต้มสีที่ดอกหรืออื่น ๆ ต่อไป การแต้มอาจแต้มไม่เต็มพื้นที่ ปลอยทิ้งให้ผ้าขาวไว้ในบางส่วนได้ เช่น ตอนปลายของลวดลายดอกไม้แต้มสีเฉพาะ โคนกลีบ ปลายกลีบปลอยให้สีซึมออกไป เมื่อสีทำปฏิกิริยากับออกซิเจน จะทำให้สีเปลี่ยนเป็นสีจริง

การแต้มสีควรจะแต้มนอกอาคาร โดยเฉพาะที่มีแสงแดดรำไร เช่น ใต้ต้นไม้ชายคา ลานบ้าน ทั้งนี้ เนื่องจากสีจะเปลี่ยนสภาพเมื่อทำปฏิกิริยากับออกซิเจนช่วงเวลาในการแต้มสี ควรจะเป็นช่วงเช้าหรือบ่าย ตั้งแต่เวลา 6.00 - 10.00 น. และ 14.00 - 17.00 น. ซึ่งเป็นช่วงอากาศไม่ร้อนจัดสีแปรสภาพได้เร็วและมีความสดใส ควรหลีกเลี่ยงการแต้มสีในตอนเที่ยงวัน เพราะอากาศร้อนจัดจะทำให้สีแห้งเร็วเกินไป ทำให้สีแห้งก่อนที่จะแปรสภาพเป็นสีจริงได้หมด อีกประการหนึ่ง ช่วงเที่ยงวันอากาศร้อนจะทำให้เทียนละลาย เวลานำไปย้อมจะทำให้ลวดลายไม่สวย เส้นเทียนบางไม่คม

ปัญหาที่เกิดขึ้นในการแต้มสี คือ สีเหล่านี้เป็นสีที่แปรสภาพเมื่อถูกอากาศ ดังนั้น ในขณะที่แต้มสี ช่วงที่ไม่มีควมชำนาญจะดูไม่ออกกว่าเป็นสีอะไร โดยเฉพาะสีแต้มประเภทสีเหลือง สีแดง และสีส้ม ถ้าใช้สี Rapid fast color น้ำสีจะคล้ายกัน คือ สีเหลือง ขื่อดังเกตเมื่อแต้มสีลงบนผ้าขาวหรือนำกระดาษขาวลงจุ่มในสี จะได้สีเหลืองอ่อนาง ๆ เมื่อแปรสภาพจะได้สีแต้มสีเหลือง ถ้าจุ่มหรือ ระบายแล้วได้สีเหลืองเข้ม เมื่อแปรสภาพจะได้สีส้ม และถ้าจุ่มหรือระบายแล้ว ได้สีเหลืองเข้มจัด ขอบนอกของสีปรากฏเป็นรอยสีชมพูาง ๆ เมื่อแปรสภาพจะได้สีแดง

2.3.5.5 การลอกเทียนออกจากผ้า

เป็นขั้นตอนที่สำคัญมากขั้นตอนหนึ่ง เพราะภายหลังจากการย้อมสีแล้ว ต้องนำผ้ามาลอกเทียนออกเพื่อทำความสะอาดผ้า เพื่อให้ได้ลวดลายปรากฏชัดเจนสวยงาม การลอกเทียนออกจากผ้าทำได้หลายวิธี คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. การต้ม เป็นวิธีที่ง่ายและสะดวกที่สุด คือ นำผ้าลงต้มในน้ำเดือดที่ผสมสารเคมี เพื่อให้เหียนละลายหลุดออกจากผ้า

การต้มควรแยกภาชนะออกเป็น 2 เตา เพื่อต้มผ้า 2 ครั้ง

การต้มผ้าครั้งที่ 1 กระทะแรก เป็นการต้มในน้ำเปล่าที่เดือดพล่าน ไม่ผสมสารเคมี วัตถุประสงค์เพื่อลอกเหียนให้ละลายหลุดออกจากผ้า ตกอยู่ในกระทะเพื่อจะได้นำเหียนที่ละลายนี้ไปใช้ในการทำผ้าบาติกพิมพ์ต่อไป

ดังนั้นในการต้มเมื่อนำผ้าลงจุ่มในกระทะแล้ว กวนผ้าให้ถูกน้ำร้อนอย่างทั่วถึง เพื่อให้เหียนละลาย จากนั้นจึงเอาไม้เกี่ยวผ้าขึ้น ยกลงในน้ำเพื่อให้เหียนไหลออกจากผ้า การยกผ้าขึ้นลงควรทำหลาย ๆ ครั้ง แล้วจึงนำผ้าไปต้มในกระทะใบที่ 2 ต่อไป

การต้มผ้าครั้งที่ 2 เป็นการต้มในน้ำเดือดที่ผสมสารเคมีสำหรับต้มผ้า เพื่อลอกเหียนให้หลุดออกจากผ้าให้หมด ใช้ไม้กวนผ้าให้ถูกน้ำร้อนให้ทั่วขึ้น ยกผ้าขึ้นลงหลาย ๆ ครั้ง เพื่อให้เหียนไหลออกปนกับน้ำให้หมด และนำผ้าไปล้างน้ำให้สะอาด

สารเคมี ที่ใช้ในการต้มผ้าเอาเหียนออกมีหลายชนิดด้วยกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับส่วนประกอบของเหียนและสภาพการย้อม ซึ่งมีอยู่ 4 วิธี ดังนี้ คือ

1.1 ผ้าที่พิมพ์เหียนหรือเขียนลายด้วยเหียนที่ผสมยางสน ให้ใช้สารเคมีที่ประกอบด้วย

โซดาแอช 1 ½ กิโลกรัม

โซดาไฟ 1 ช้อนโต๊ะ

น้ำ 25 ลิตร

ผ้าขนาด 42 นิ้ว x 2.5 หลา 20 ชิ้น (50 หลา)

1.2 สารเคมีที่ใช้ต้มผ้าในอ่างย้อม ที่น้ำย้อมมีสภาพเป็นด่าง เช่น สี Naphthol ควรใช้สารเคมี ดังนี้

อัตราส่วน

น้ำ 1 : 30 (น้ำหนักของผ้า : ปริมาณน้ำ)

สบู่เทียม 1 กรัม / ลิตร

กรดน้ำส้ม (40 %) 2 ซีซี / ลิตร

1.3 สารเคมีที่ใช้ต้มผ้าในอ่างย้อม ที่น้ำย้อมมีสภาพเป็นกรด เช่น ผ้าที่ย้อมด้วยสี Indigosol

อัตราส่วน

น้ำ 1 : 30 (น้ำหนักของผ้า : ปริมาณน้ำ)

สบู่ เทียม 1 กรัม / ลิตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โซดาแอช

1 กรัม / ลิตร

1.4 ผ้าที่เขียนเทียน หรือพิมพ์ลายด้วยเทียน ที่มีส่วนผสมของพาราฟินและขี้ผึ้งเทียนให้ ต้มด้วยน้ำสบู่ ผงซักฟอกหรือ โซดาต้ม (Boiling soda)

การต้มผ้าด้วยผงซักฟอก ไม่ควรใช้เป็นส่วนผสมของน้ำต้มผ้า ถ้าผ้าบดกย้อมด้วย สีอ่อน เนื่องจากในผงซักฟอกมีสารเคมีฟอกขาวผสมอยู่ด้วย เมื่อนำผ้าลงไปต้มจะทำให้ผ้ามีสีจาง ลง

2. ลอกเทียนออกโดยการรีด วิธีนี้เหมาะกับผ้าชิ้นเล็ก ๆ เช่น ผ้าเช็ดหน้า และงาน จิตรกรรมประเภทภาพประดับผนัง ที่ย้อมสีครั้งสุดท้ายไปแล้ว การรีดผ้าไม่เหมาะกับผ้าที่มีขนาดใหญ่ เช่น ผ้าตัดเสื้อ เพราะการรีดเป็นเพียงแต่ทำให้เทียนละลาย ซึมเข้าไปในเนื้อผ้าเท่านั้น และ วัสดุรองใต้ผ้าเพื่อเป็นผ้ารองรีด แต่เทียนในเนื้อผ้าก็ยังออกไม่หมดทำให้ผ้าดูเป็นจ้ำ ๆ ไม่สวยงาม

3. ลอกเทียนออกโดยใช้น้ำยาละลาย (Clening solvents) หรือใช้น้ำยาละลายซึ่ง เหมาะสำหรับการทำผ้าบดก ที่มีปัญหาเรื่องสถานที่ ปัญหาจากเนื้อผ้าและสารเคมีที่ใช้ผสมสีบาง ชนิด สารเคมีที่นำมาลอกเทียน มีหลายชนิด เช่น

3.1 แอลกอฮอล์

3.2 น้ำมันเบนซิน

3.3 เทตระคลอไรด์

3.4 น้ำมันก๊าด

วิธีลอกมี 2 วิธี คือ

3.5 นำผ้าลงแช่ในน้ำยา หรือสารเคมีซึ่งสารเคมีเหล่านี้จะละลายเทียนให้หลุดออกจากผ้า

3.6 โดยการจุ่มน้ำยาเคมี เฉพาะที่มีรอยเทียนเท่านั้น จับผ้าขยี้เบา ๆ เส้นเทียนก็จะละลาย การลอกเทียนด้วยน้ำยาเคมี เมื่อเทียนหลุดแล้ว จะต้องนำผ้าไปซักในน้ำอุ่น ๆ ในสะอาด

2.3.5.6 การตกแต่งผ้า

การตกแต่งผ้าเป็นขั้นตอนสุดท้าย ก่อนที่จะนำผ้าไปจำหน่าย หรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ผ้า บดก การตกแต่งผ้าเป็นการตกแต่งผิว หรือเนื้อผ้าให้มีลักษณะสวยงามและคุณภาพดี สีไม่ตก เป็น การดึงดูดใจลูกค้าเป็นอย่างดี การตกแต่งผ้ามีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. แช่น้ำยากันสีตก เป็นการรับประกันคุณภาพสีย้อม และสืกระบายทุกชนิดว่ามีคุณภาพดี ซึ่งเป็นหัวใจของการทำผ้าบดก สีย้อมบางชนิดมีความจำเป็นที่ต้องแช่น้ำยากันสีตก เช่น สี Reactive จะต้องนำผ้าไปแช่น้ำยากันตกที่ผสมแล้ว ประมาณ 30 นาที - 1 ชั่วโมง ไม่ควรแช่นาน เกิน 1 ชั่วโมง เนื่องจากส่วนผสมของน้ำยากันสีตก ประกอบด้วย โซเดียมไนไตรดจะกัดสี ทำให้สี ชีดจางลง

อัตราส่วนผสม

โซเดียมไนไตรด

1 ช้อนชา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

น้ำเย็น	10 ลิตร
น้ำส้มสายชูพลอม หรือกรดน้ำส้มเจือจาง	1 ช้อนโต๊ะ
หรืออาจใช้กรดกำมะถัน 95 %	2 ชีชี

ข้อควรระวัง ในการผสมน้ำยากันสติก ให้เทน้ำเปล่าให้ครบจำนวน จากนั้นจึงผสมโซเดียมไฮดรอกไซด์คนให้ละลาย แล้วจึงเติมน้ำส้มหรือกรดกำมะถันลงไปคนให้ละลายเข้ากัน น้ำฟาลงแช่น้ำยากันสติกที่เหลือเก็บไว้ใช้ต่อไปได้

ข้อห้าม คือ อย่าหยคน้ำยาเคมีลงบนผ้า จะทำให้ผ้าขาดเป็นรู ต้องผสมน้ำยาให้เสร็จ จึงนำผ้าลงแช่ เมื่อครบเวลาตามกำหนด นำผ้าไปล้างน้ำให้สะอาด ต้องระวังมิให้กรดน้ำส้มเข้าตาเป็นอันตราย

2 การตกแต่งผิว เป็นการตกแต่งเนื้อผ้าให้มีผิวสัมผัสนุ่มนวล เรียบสะอาดน่าใช้ ทำได้หลายวิธี เช่น

2.1 โดยการนำผ้าที่แช่น้ำยากันสติกเรียบร้อยแล้วลงแช่ในน้ำแป้งลงผ้า ควรแช่ประมาณ 1 - 2 ชั่วโมง ในประเทศอินโดนีเซีย แช่ผ้าในน้ำแป้งลงผ้านานถึง 1 คืน ทั้งนี้ เพื่อให้แป้งซึมเข้าไปในเส้นใยอย่างทั่วถึง จากนั้นจึงนำผ้าไปผึ่งให้หมาด ๆ และรีดให้เรียบ

ส่วนประกอบในการเตรียมแป้งลงผ้า

อัตราส่วนผสม	
แป้งมัน หรือแป้งข้าวเจ้า	1 ช้อนโต๊ะ
น้ำเย็น	1 ถ้วยตวง
น้ำเคือด	3 ถ้วยตวง

วิธีเตรียม

- ละลายแป้งมันหรือข้าวเจ้าด้วยน้ำเย็น 1 ถ้วย
- เติมน้ำเคือด 3 ถ้วยคนจนกระทั่งแป้งสุก แป้งจะเป็นสีจากสีขาวเหมือนนมสดเป็นสีขาวขุ่น ๆ

2.2 ขัดชักเงา การตกแต่งผิวโดยการขัดชักเงา เป็นการตกแต่งผิวที่นิยมกันมากในระบบโรงงาน เพื่อให้ได้ผ้าบาติกที่มีผิวมันเรียบเป็นเงา

กรรมวิธีในการขัดชักเงา เริ่มจากการนำเอาผ้าบาติกที่แห้งแล้ว ปูบน พื้นโต๊ะที่ปูด้วยแผ่นหนังแล้วขัดผ้าที่วางบนแผ่นหนังด้วยเครื่องขัดเงา

2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับผ้า

2.4.1 การจำแนกเส้นใย

ใยผ้ามีทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ จากพืช สัตว์ และสารอนินทรีย์ และที่ผลิตขึ้นจากวัตถุดิบที่มีใยเส้นใย วัตถุดิบเหล่านี้บางทีเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แล้วนำมาดัดแปลงให้เป็นเส้นใย บางทีเป็นเพียงธาตุต่าง ๆ นำมารวมกันเข้า ทำให้เกิดปฏิกิริยาเคมีรวมกัน เป็นสารประกอบชนิดใหม่ มีคุณสมบัติทำเป็นเส้นใยได้ มีอยู่มากมายหลายสิบชนิด การศึกษาที่จะทำให้จำ และเข้าใจได้ง่าย จะต้องแยกใยเหล่านี้ออกเป็นหมวดหมู่ตามลักษณะที่คล้ายคลึงกันเส้นใยบางชนิดแม้จะมีส่วนประกอบเหมือนกัน แต่ผลิตจากโรงงานหรือประเทศต่างกัน จะมีชื่อการค้าไม่เหมือนกัน เช่น ใยโพลิเอสเตอร์ ของประเทศอังกฤษเรียกเทอร์ลีน (Terylene) ของสหรัฐอเมริกาเรียกเคครอน แต่ของญี่ปุ่นเรียก เทโทรน (Tetoron) นอกจากนี้แล้วใยชนิดเดียวกันนี้ เมื่อนำไปทำเป็นด้ายต่างแบบกัน ยังมีชื่อการค้าต่างกันไปอีก

การจำแนกใยจึงทำได้หลายวิธีตามแต่ท่านผู้รู้ท่านใดจะเห็นว่าเหมาะสม และจำได้ง่ายที่สุด ปัจจุบันนิยมจำแนกออกตามส่วนประกอบเคมี สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ชนิดด้วยกัน คือ

2.4.1.1 ใยเซลลูโลส มีส่วนประกอบเป็นเซลลูโลสอันเป็นส่วนประกอบ ที่สำคัญยิ่งที่ทำให้พืชยืนต้นอยู่ได้ ใยเซลลูโลสเป็นใยที่ได้มาจากพืชทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นใยชนิดใด

ใยเซลลูโลสธรรมชาติ ใยพวกนี้มีลักษณะเป็นใยอยู่แล้วในธรรมชาติ นำมาดัดแปลงแต่งเติมบ้างเล็กน้อยก็ใช้ประโยชน์ได้ เช่น ฝ้าย ลินิน

ใยเซลลูโลสประดิษฐ์ ได้แก่ใยที่นำเซลลูโลสธรรมชาติจะมีสภาพเป็นใยหรือมิได้มีสภาพเป็นใย มาทำเสียใหม่ให้เป็นใยใช้ประโยชน์ได้ แต่คุณสมบัติของเซลลูโลสยังคงเดิม เช่น เรยอง และอาซิเตด

2.4.1.2 ใยโปรตีน คือใยที่ส่วนประกอบเป็นโปรตีน มีทั้งที่เป็นใยธรรมชาติและใยประดิษฐ์

ใยโปรตีนธรรมชาติ ได้แก่ใยประเภทขน ผมหหรือเคราของสัตว์ นำมาใช้เป็นใยผ้าได้ทันที ถ้าต้องการให้สวยงามจะดัดแปลงบ้างเล็กน้อย เช่น ขนสัตว์ ขนม้า ใยไหม

ใยโปรตีนประดิษฐ์ ทำมาจากส่วนประกอบโปรตีนของพืชบางชนิด หรือโปรตีนขนสัตว์ เช่น โปรตีนจากนม โปรตีนจากข้าวโพดหรือถั่ว เป็นต้น

2.4.1.3 ใยสังเคราะห์จากสารเคมี ใยในหมู่นี้ทั้งหมดเป็นใยที่ประดิษฐ์ขึ้นจากมวลธาตุหลายชนิดรวมกัน ควบคุมปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นให้เป็นไปเพียงเท่าที่ต้องการ ใยที่ได้ส่วนใหญ่ทนความร้อนสูงไม่ได้ บางทีเรียกว่า ใยไม่ทนความร้อน มีอยู่หลายหมู่ด้วยกัน เป็นเส้นใยหลายสิบชนิดมีชื่อเรียกตามแต่บริษัทผู้ผลิตจะตั้งขึ้น

2.4.1.4 ใยอนินทรีย์ ใยหมู่นี้ทั้งที่เป็นใยธรรมชาติและใยสังเคราะห์ ใยธรรมชาติมีใยหินเพียงชนิดเดียว นอกนั้นเป็นใยประดิษฐ์ เช่น ใยแก้ว อะลูมิเนียมและทอง เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใยประดิษฐ์ที่ทำจากยางธรรมชาติเป็นเส้นใยขนาดใหญ่เส้นเดียว ใช้เป็นเส้นด้ายโดยตรง เมื่อคิดถึงวิธีผลิตต้องนับว่าเส้นด้ายนี้เป็นใยยาวเดี่ยว เรียกว่าแลสเท็กซ์ (Lastex) ใช้ทำงานยืดสำหรับประกอบเสื้อผ้า

ใยผ้าที่ได้มาจากสัตว์ตามธรรมชาติ เป็นเส้นใยที่สำคัญสำหรับประเทศหนาว ได้จากสัตว์หลายชนิด เช่น แพะ แกะ และสัตว์บางชนิดที่มีน้อย เช่น อูฐ ม้า กระต่าย มิงค์ เป็นต้น ขนเหล่านี้มองดูภายนอกมีลักษณะคล้ายกัน แต่ถ้าดูด้วยกล้องจุลทรรศน์แล้วแตกต่างกันมาก ขนแพะ แคะเมียร์ และขนอูฐเป็นขนที่อ่อนนุ่มมาก

ขนแมวและขนวัวใช้ทำผ้าได้เหมือนกัน แต่มิได้ทอเป็นผ้าโดยเฉพาะ ใช้อัดปนกับขนสัตว์คุณภาพชนิดอื่น ทำให้ผ้าขนสัตว์มีราคาถูกลง ขนสุนัขก็เคยมีผู้ทำขึ้นใช้เอง จนถึงกับต้องบันทึกเป็นประวัติในเรื่องการใช้สัตว์

ใยพืชต่าง ๆ ที่ใช้กันมากที่สุด ได้แก่ ฝ้าย ไผ่ แพลทซ์ มีคุณสมบัติเหมาะสมสำหรับใช้ใน ประเทศร้อน ชับเหงื่อดี ทำความสะอาดง่าย

ใยราหมีหรือเรีย เป็นใยจากพืชล้มลุกชนิดหนึ่ง ปลุกได้ดีในเขตอบอุ่น ปลุกมากในประเทศอินเดีย ทิเบต เส้นใยค่อนข้างกระด้างเหมาะสำหรับตัดเสื้อในฤดูร้อน ทนแดดและฝนได้ดี

2.4.2 ใยไหม

ไหมเป็น ราชินีแห่งใยผ้า ความนุ่มนวลเป็นเงางามทำให้ผู้สวมใส่พึงพอใจในตัวเอง ลักษณะของใยไหมอันหาไม่ได้จากเส้นใยอื่นได้แก่

2.4.2.1 ให้ความรู้สึกสัมผัสแห่งเสมอ แม้ผ้าไหมนั้นจะดูดความชื้นไว้นานเกือบอึด

2.4.2.2 เป็นเงามัน มีประกาย ไม่เหมือนกับการตกแต่งให้เกิดขึ้นในผ้าชนิดอื่น

2.4.2.3 ดูดความชื้นดี เวลาสวมใส่รู้สึกสบาย เมื่อเปียกไม่แนบติดตัวมากจนเกินไป

ไป

2.4.2.4 อ่อนตัวแต่คงรูป จับจีบได้ดี

2.4.2.5 ต้านทานแรงดึงได้สูง ทนทาน

เหล่านี้ทำให้ใยไหมเป็นที่ต้องตาและต้องใจของสตรีทั่วโลก ราคายังคงแพงกว่าเส้นใยชนิดอื่น นับเป็นเส้นใยที่ค่อนข้างคู่ฟูมเฟือย

ไหมมีประวัติการใช้มานานประมาณ 5,500 ปีในประเทศจีนก่อนประเทศอื่นทั้งหมด ประเทศที่สองที่รู้จักเลี้ยงไหม คือ เกาหลี โดยชาวจีน ผู้ลี้ภัยทางการเมืองได้นำเอาไขไหมคิดตัวไปด้วย ชาวญี่ปุ่นศึกษาการเลี้ยงไหมจากชาวเกาหลีอีกทอดหนึ่ง แล้วจึงแพร่ไปยังประเทศต่าง ๆ ในยุโรป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใน พ.ศ. 2479 รัฐบาลได้เริ่มสนใจการเลี้ยงไหมและเริ่มต้นส่งเสริมอีก เป็นการทำ - หยุด - ทำอยู่ตลอดเวลา ตามการเปลี่ยนแปลงภาวะการเมือง และเงินงบประมาณที่มีอยู่รัฐบาลได้เริ่มลงมือทำหลายอย่างแต่ประสบกับความล้มเหลวอยู่ตลอดเวลา เป็นต้นว่า ตั้งโรงงานสาวไหมขึ้นที่ภาคอีสาน ตั้งเครื่องสาวไหมจากประเทศอิตาลี แนะนำให้ราษฎรเลี้ยงไหม แล้วส่งรังไหมมาจำหน่ายให้กับโรงงานสาวไหมนี้ แต่มีราษฎรสนใจน้อย รังไหมที่รับซื้อไว้มีคุณภาพไม่ดีพอ สาวโยกกับเครื่องจักรไม่ได้ กระทรวงอื่น ๆ ไม่ให้ความร่วมมือพอในรายงานการผสมไหม เพื่อส่งเสริมให้ราษฎรเลี้ยงไหมมากขึ้น บันทึกรู้ว่า กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ตั้งไข่ไหมมาจากญี่ปุ่น อิตาลี และอินเดีย แล้วนำมาผสมกับพันธุ์ไหมพื้นเมือง รังไหมแต่ละรังสาวโยได้ยาวกว่าเดิม

ตารางที่ 2.1 ความยาวของไหมไทยที่สาวได้

ชนิด	ความยาว/เมตร
ไหมญี่ปุ่น	1,143
ไหมผสมไทย - ญี่ปุ่น	800
ไหมผสมไทย - อิตาลี	861
ไหมพื้นเมือง	150 - 220
ไหมพื้นเมืองปรับปรุง	300 - 450

2.4.2.6 ขนาดด้ายไหม ขนาดเส้นด้ายไหมวัดเป็นเดนเยอร์ เช่นเดียวกับใยสังเคราะห์ ซึ่งน้ำหนักไหมยาว 450 เมตรหนัก 1 / 120 กรัม จะเป็นด้ายขนาด 1 เดนเยอร์ ขนาดด้ายไหมที่ญี่ปุ่นผลิตออกจำหน่ายมากได้แก่ 13 และ 15 เดนเยอร์ เล็กเท่ากับด้ายฝ้ายขนาด 50s

2.4.2.7 การฟอกไหม ใยไหมเมื่อสาวออกจากรัง ใยกระด้างแข็งเพราะมี Sericin หุ้มอยู่ฟอกออกได้ด้วยสบู่ ใยจะนุ่มเป็นมัน เป็นลักษณะของไหม น้ำหนักจะลดไปประมาณร้อยละ 25 มีสีขาวขุ่น ไหมไทยมีสีขาวเทา เรียกกันจำ ๆ ตามบริษัทผู้ผลิตแห่งหนึ่งว่า สีขาวคล่อง (Clong White) ความจริงนั้นมิสีขาวโคลน เพราะใช้น้ำในแม่น้ำชักไหมให้สะอาด

ผ้าไหมไทยบางชนิด ฟอกสีฟุ้งออกไม่หมดเรียกว่าไหมกึ่งฟอก ผ้ามีเนื้อหนา คงรูปไม่ไคร่ยับ ผ้าไม่มันมาก และทนทานดีกว่าไหมที่ฟอกสีฟุ้งออกหมด

2.4.2.8 การเพิ่มน้ำหนัก ไหมมีน้ำหนักเบาบางครั้งเมื่อเวลาตัดเสื้อ ความทิ้งถ่วงไม่ดีพอรูปเสื้อไม่ดี จึงนิยมตกแต่งโดยเพิ่มน้ำหนักใยด้วยโลหะ ที่ละลายน้ำได้ ปัจจุบันความนิยมเสื่อมลง มีอยู่เป็นส่วนน้อยเท่านั้น ไม่มีจำหน่ายในประเทศไทย

ไหมเพิ่มน้ำหนัก ความยืดหยุ่นลดน้อยลง จับจีบได้ดีกว่าไหมธรรมดา ไม่ทนต่อแสงแดด แห้ง และการซักแห้ง ขาดง่ายกว่าไหมธรรมดา ถูน้ำค้างเป็นจุด แต่เมื่อซักทั้งคืนจะเลือนหายไป โลหะที่ใช้เพิ่มน้ำหนักได้แก่ ดินบุก พลวง สังกะสี โซเดียมซิลิเกตในสหรัฐอเมริกามีกฎหมายควบคุม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บังคับ ให้ผู้ผลิตบอกปริมาณน้ำหนักโลหะที่ได้เพิ่มขึ้นตามทฤษฎี ถ้าเพิ่มขึ้นเกินกว่าร้อยละ 10 คุณภาพของไหมจะเสื่อมลงมาก เพราะ โลหะเหล่านี้เข้าไปตกผลึกอยู่ภายในใย ทำให้ขาดง่าย

2.4.3 คุณสมบัติและลักษณะเฉพาะ

2.4.3.1 โครงสร้างโมเลกุล โปรตีนของใยไหมเรียก Fibroin ส่วนกาวที่หุ้มใยเป็น โปรตีน

อีกชนิดหนึ่งเรียก Sericin โปรตีนของใยไหมไม่มี cystine ดังนั้นจึงไม่มีกำมะถันในเส้นใยทำให้ ต่างกับใยขนสัตว์ โมเลกุลของใยไหมเรียงตัวกันเป็นระเบียบมากทำให้ใยเหนียวมาก

2.4.3.2 ลักษณะทางกล้องจุลทรรศน์ ใยไหมเป็นเส้นทึบ ไม่คงรูปผิวภายนอกมีรอยแตก เส้นไหมเหมือนลูกปัดต่อกันเป็นข้อ ๆ ใยฟอกแล้วมีรูปสามเหลี่ยมมุมบน เพราะเป็นเส้นใยสองเส้น อยู่ชิดกัน ใยทั้งเส้นนี้เรียกว่า brins

2.4.3.3 ขนาดและรูปร่าง ใยไหมสาวประณีตจะยาว 900 - 1200 เมตร ขนาด 9 - 11 ไมครอน ริมเส้นใยเรียบ เป็นมันและลื่น มีสีขาวจนกระทั่งสีนวล ไหมป่าริมใยขรุขระขนาดไม่สม่ำเสมอ มีสีเหลืองจนถึงสีน้ำตาล

2.4.3.4 ความต้านแรงดึง ใยไหมมีความต้านแรงดึงสูงมาก เปรียบเทียบกับत्वของแดง ขนาดเดียวกันไหมเหนียวมากกว่า เหนียว 2.4 - 5.1 กรัมต่อเดนเยอร์เมื่อแห้ง ถ้าเปียกความเหนียวลดลงเหลือเพียงร้อยละ 80 - 85 ของความเหนียวเมื่อแห้ง

2.4.3.5 การคืนรอยยับและการยืดตัว ใยไหมยืดหยุ่นดี และยืดตัวออกได้ปานกลาง เมื่อแห้งยืดได้เพียงร้อยละ 10 - 25 ของเมื่อเปียก และจะยืดออกได้ไม่เกินร้อยละ 33 - 35 ถ้ายืดตัวเพียง ร้อยละ 2 จะคืนตัวได้อย่างรวดเร็ว

2.4.3.6 ความคงตัว ใยไหมมีความคงตัวปานกลาง รอยยับค่อย ๆ คืนตัวช้า ๆ แต่คืนตัว ได้ไม่หมดเหมือนขนสัตว์

2.4.3.7 ความหนาแน่น ความถ่วงจำเพาะของเส้นใยอยู่ในระหว่าง 1.25 - 1.34 ดังนั้น โครงสร้างเส้นใยจะไม่หนาแน่นเหมือนใยเซลลูโลส ทำผ้าเนื้อบางและเบาได้ดี เนื้อผ้าเหนียวและ ทนทาน

2.4.3.8 การดูดความชื้น มีความชื้นรีเกนร้อยละ 11.0 ความชื้นรีเกนอิมดัวร้อยละ 25- 35 ดูดความชื้นได้ดี ทำให้ดูดสีย้อมและสารถย้อมได้ดี ยังสามารถดูดสารชนิดอื่นจากของเหลวเข้าไป เก็บไว้ภายในเส้นใยได้ เช่น กลิ่นของโลหะต่าง ๆ ดังนั้นการซักน้ำหรือการตกแต่งผ้าไหมด้วยน้ำที่ ไม่สะอาด มีกลิ่นของโลหะผสมอยู่ด้วยจะทำให้ผ้าไหมขาดเร็ว

2.4.3.9 ความอยู่ตัว ไม่ว่าจะถูกเปียกหรือแห้งไม่ทำให้ผ้าไหมยืดหรือหด ผ้าแพรทอด้วย ใยไหมแท้เมื่อซักน้ำจะหด แต่จะยืดเท่าขนาดเดิมเมื่อรีด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.3.10 ความทนร้อน ไหมติดไฟง่าย แต่จะดับเมื่อเอาออกจากไฟ ถ้าที่เหลือเป็นเม็ดเล็ก ๆ สีดำ เพราะ มีกลิ่นเหมือนขนนกไหม้ไฟ สามารถทนความร้อนได้สูงถึง 135 องศาเซลเซียส แต่จะเหลือไหม้หรือสลายตัวที่ 177 องศาเซลเซียส ผ้าไหมขาวเปลี่ยนเป็นสีเหลืองได้ง่าย ควรใช้ผ้าฝ้ายขึ้นปิดข้างบนในเวลาแดดร้อน เสื้อผ้าไหมสีขาวจะได้ไม่เปลี่ยนสี

2.4.3.11 ความทนค่าง ค่างแก่เป็นอันตรายต่อเส้นใย ละลายได้ในโซดาไฟ ดังนั้นถ้าจะซักเสื้อผ้าไหมเองไม่ควรใช้ผงซักฟอก ควรใช้สบู่อย่างอ่อน น้ำประสานทองและแอมโมเนียไม่ทำอันตรายเส้นใย เว้นแต่จะถูกลาน ๆ

2.4.3.12 ความทนกรด กรดเข้าเส้นละลายไหมได้เร็วกว่าขนสัตว์ กรดเข้มข้นปานกลางทำให้ไหมหดและย่น โครงสร้างของใยไหมดูดซึมกรดได้เร็ว และเก็บไว้ในเส้นใยได้ด้วยทำให้ซักออกยาก กรดอินทรีย์ไม่ทำอันตรายต่อเส้นใย ดังนั้นการปรับปรุงเสียด้ายไหม (scroop) จึงนิยมใช้ผ้าไหมแช่ในกรดน้ำส้ม

2.4.3.13 ความทนสารละลายอินทรีย์ ทนได้ดี บรรดาสารอินทรีย์ที่ใช้ซักแห้งและลบรอยเปื้อนไม่เป็นอันตรายต่อเส้นใย

2.4.3.14 ความทนต่อแสงและอื่น ๆ ไหมไม่ทนแสงแดดจะทำให้ผ้าไหมขาดเร็วเวลาเก็บผ้าไหมจึงควรห่อด้วยผ้าหรือกระดาษสีดำ ไม่นำกระแสไฟฟ้า ทำให้เกิดไฟฟ้าสถิตได้ ไม่นำความร้อน ทำให้สวมใส่สบายทั้งในฤดูหนาวและฤดูร้อน ปรับอุณหภูมิภายในเส้นใยเองได้น้อยประมาณ 5 องศาเซลเซียส

2.4.3.15 ความทนแบคทีเรียและอื่น ๆ ไหมไม่ขึ้นราถ้าผ้าไหมที่เก็บไว้สะอาด แบคทีเรียไม่เจริญเติบโตบนใยไหม มอดไม่กัดกิน แต่ถ้ามีรอยเปื้อนตัวสองหางจะกัดกินได้

2.5 ข้อมูลเกี่ยวกับจิตวิทยาสี

โดยทั่วไปแล้วการออกแบบผลิตภัณฑ์ใด ๆ ก็ตามจะมองข้ามในเรื่องนี้ไม่ได้เป็นอันขาด เพราะเป็นสิ่งจำเป็นมากต่อผลการออกแบบ ความรู้สึกของผู้พบเห็นความสวยงาม นอกจากนี้ยังสามารถเตือนผู้ใช้ให้ระวังในส่วนที่จะเป็นอันตรายได้อีกด้วย

MUNSEL สามารถแบ่งสีเป็น 2 ประเภท คือสีร้อนและสีเย็น

สีร้อน คือสีที่ดูความรู้สึก (ADVANCING COLOUR) มีความรู้สึกสะดุดตา เมื่อมองไกลเป็นที่สี ให้ความรู้สึกสะดุดตา เมื่อมองไกลเป็นสีที่ให้ความกระชุ่มกระชวย

สีเย็น คือ สีไม่ดึงดูดความรู้สึก ไม่สะดุดตา ให้ความรู้สึกสบายตา มองได้นาน ๆ โดยไม่ระคายเคือง

การเลือกสีกับผลิตภัณฑ์ นอกจากต้องการความสวยงาม สียังมีอิทธิพลในการทำให้เกิดความรู้สึกทางด้านอื่น ซึ่งเป็นผลต่อการใช้ผลิตภัณฑ์อย่างมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.1 อิทธิพลของสีที่มีต่อความรู้สึก

ต่อไปนี้เป็นลักษณะของสีเกี่ยวกับความรู้สึก โดยแบ่งสีออกเป็นสกุลใหญ่ ๆ คือ

สีแดง จัดอยู่ในพวกสีร้อน ไม่เพียงแต่ให้ความรู้สึกตื่นเต้น เร้าใจในทางโบราณ ถือว่าเป็นสีที่เกี่ยวข้องกับอันตราย เป็นสีต้องห้าม การระมัดระวังการใช้สกุลสีแดงสำหรับผลิตภัณฑ์เพียงเล็กน้อย อาจทำให้ผลิตภัณฑ์เด่นขึ้นมาได้ แต่ถ้าใช้มากเกินไปใช้สีสดก็จะมีผลทางจิตวิทยาได้เช่นกัน

สีส้ม เป็นสีสดในมองเห็นได้ไกล แสดงความรู้สึกเตือนภัยอยู่ตลอดเวลา เมื่อใช้กับผลิตภัณฑ์ทำให้เกิดความรู้สึกสะอาด ดูเบาขึ้น

สีเหลือง เป็นสีที่อยู่ได้ทั้ง 2 วรรณะ คือสามารถเป็นได้ทั้งสีร้อน และสีเย็น แต่ขึ้นอยู่กับความเข้มและความแรงของเสียง สีเหลืองโดยทั่วไปทำให้เกิดความรู้สึกสดชื่นร่าเริง สดใส สีเหลืองอ่อนทำให้เกิดความรู้สึกสะอาดมีความสว่าง แต่ถ้ามีความเข้มของสีมากจะทำให้เกิดหงุดหงิดได้ สีเหลืองที่ค่อนข้างไปทางสีส้มจะคล้ายของเล่นทางวิทยาศาสตร์ สมัยใหม่ และคล้าย

สีเหลืองเนย (BUTTER YELLOW) ทำให้ผลิตภัณฑ์ดูสว่างขึ้น

สีเหลืองขาว ช่วยในด้านความเย็น แต่อย่างไรก็ตาม สีเหลือง ทำให้ดูสำหรับว่าสกปรกง่าย แต่ถ้าเบรกลีกล็กน้อยก็จะทำให้ช่วยได้บ้าง แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัสดุที่ใช้อีกด้วย

สีม่วง เป็นสีที่อยู่ได้ทั้ง 2 วรรณะ เช่นกัน โดยทั่วไปให้ความรู้สึกเศร้าทำให้วัง บางครั้งอาจแสดงว่าเป็นสีแห่งความเศร้า ลึกลับ แต่สีม่วงก็ยังมีลักษณะของความงาม ทำให้ดูมีค่าได้ด้วย เช่น สีม่วงอ่อน

สีน้ำเงิน จัดอยู่ในพวกสีเย็น สีน้ำเงินเข้มทำให้เกิดความรู้สึกสงบลึกซึ้งทำให้เกิดสมาธิ เป็นสีที่บอกถึงความสุภาพ ความหนักแน่น สีน้ำเงินอ่อน เช่น สีน้ำทะเลหรือฟ้า จะมีความสดใส ถ้าอมเขียวเล็กน้อยสามารถให้ความรู้สึกตื่นเต้นได้

สีเขียว ให้ความรู้สึกสดชื่นกระชุ่มกระชวย ใช้พักสายตาได้ สีเขียวใบไม้หรือเขียวเข้ม ใช้ได้ในการเน้นส่วนพื้นหรือฐาน แสดงกับความสงบเยือกเย็นใจ

สีน้ำตาล จัดอยู่ในพวกสีอุ่น เป็นสีที่ให้ความรู้สึกแห้งแล้งไม่ให้ความพักผ่อนถ้าใช้โดด ๆ จะทำให้เกิดความรู้สึกสลดหดหู่ใจ

สีเทา ให้ความรู้สึกภูมิฐาน เครื่องขรึม สุภาพเรียบร้อย สามารถลดความลึกของสีขาวและความลึกของสีดำ สามารถใช้เป็นสื่อกลางได้กับทุกสี เพราะสามารถทำให้เกิดความกลมกลืนระหว่างสีอุ่น ดูสบายตา

สีดำ โดยปรกติสีดำ เป็นสีที่ให้ความรู้สึกหดหู่ ลึกลับ แต่ให้ความรู้สึกหนักแน่นมั่นคง การใช้สีดำสลับสีขาวในพื้นที่ร่วมกับสีอื่น จะทำให้เกิดความกระปรี้กระเปร่ามีชีวิตชีวา ถ้าใช้สีดำผลิตภัณฑ์ที่จะแสดงให้เห็นว่า ผลิตภัณฑ์มีความแข็งแรงและไม่สกปรกง่าย

สีขาว ให้ความรู้สึกสะอาดสะอาดบริสุทธิ์ ถ้าใช้โดยเดียวจะให้ความรู้สึกเย็น สามารถใช้เป็นสีของฐานหรือส่วนที่อยู่ต่ำกว่า เพื่อเน้นให้เห็นเด่นชัดขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สีที่กล่าว ๗ แล้วยัง เป็นสีทางด้านความงามที่เราตกแต่งลงบนผิววัตถุ แต่ยังมีสีที่ควรรู้นั้น คือ สีของวัตถุต่าง ๆ ที่ให้ความรู้สึกรู้อย่างอื่นออกมา เช่น สีของอูมิเนียม จะออกเป็นสีเทาเงิน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะของตัวมันเอง อันได้แก่ความอ่อนนุ่ม ความเรียบเบาและไม่เป็นอันตราย

2.5.2 อิทธิพลของสีที่มีต่อผลิตภัณฑ์

2.5.2.1 ทางด้านขนาด

สีอ่อน (LIGHT VALUE) ทำให้ผลิตภัณฑ์แลดูใหญ่ขึ้น

สีเข้ม (DARK VALUE) ทำให้ผลิตภัณฑ์แลดูเล็กลง

2.5.2.2 ทางด้านน้ำหนัก

สีอ่อนหรือสีร้อน (ORM VALUE) ทำให้ผลิตภัณฑ์ดูเบา

สีเข้มหรือสีเย็น (XOOL VALUE) ทำให้ผลิตภัณฑ์ดูหนัก

2.5.2.3 ทางด้านพื้นผิว

สีร้อน ทำให้เกิดความรู้สึกว่าแข็งแรงมาก

สีเย็น ทำให้มีความรู้สึกที่แข็งแรงกว่า

2.5.2.4 ทางด้านความสะอาด

สีขาวเป็นสีที่ให้ความรู้สึกสะอาดที่สุด

สีอ่อน หรือสีจาง (LOOKY) สีเหลือง

สีฟ้าอ่อน (PLALC BLUE) และ สีเขียวอ่อน

ทำให้ความรู้สึกนุ่มนวล สะอาดตา ถูกลักษณะ

2.5.2.5 เทคนิคการใช้สี

สีจะช่วยให้ทัศนวิสัยที่แจ่มชัดในที่สุด เมื่อนำมาใช้ดังนี้

สีอ่อนตัดกับสีแก่

สีสดไล่ตัดกับสีดรอ

สีอ่อนตัดกับสีดรอ

สีอ่อนตัดกับเย็น

2.5.3 สีทำให้เกิดระยะใกล้ - ไกล

ความปกติสีอื่นซึ่งได้แก่ สีเหลืองจะทำให้เกิดความรู้สึกคล้ายกับว่าเข้ามาอยู่ใกล้ตัวผู้ดู ในทางกลับกันการใช้สีเย็น คือ สีน้ำเงินเขียวและสีม่วง จะทำให้ซึ่งก็เป็นที่เห็นสีแดงเท่านั้น แต่ถ้านำมาเปรียบเทียบกันจะเห็นว่าแตกต่างกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การทดลองของนักจิตวิทยาได้แสดงว่า สมองไม่สามารถให้ความทรงจำในเรื่องของสีได้แน่นอน แต่ถ้าความจำจะบันทึกไว้ในเรื่องความนึกคิด ความเข้าใจที่สามารถแยกความถี่ของสีได้

2.5.4 สีวัตถุภายใต้แสงสี

ดังกล่าวนั้นแล้วว่า สีของวัตถุเกิดจากการสะท้อนกลับของแสงคลื่นความถี่ต่าง ๆ กัน แต่ถ้าวัตถุนั้นอยู่ภายใต้แสงที่มีความถี่เฉพาะ คือ ในช่วงใดช่วงหนึ่ง เช่น แสงสีแดง เป็นต้น สีของวัตถุนั้นก็จะเปลี่ยนไปจากความเป็นจริง เมื่อวัตถุนั้นอยู่ภายใต้แสงสว่างที่มีช่วงคลื่นครบทุกขนาดของความถี่ วัตถุนั้นหนึ่งภายใต้แสงอาทิตย์ อาจปรากฏเป็นสีน้ำเงิน แต่ภายใต้แสงสีเขียวจะปรากฏเป็นสีเทาแก่ หรือภายใต้แสงสีเหลืองจะปรากฏเป็นสีเขียวขี้ม้า ดังนั้น เราจึงต้องทราบอิทธิพลของการผสมสีของแสงอีกด้วย ภายใต้แสงไฟฟ้าที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น (แสงเทียนก็ทำให้สีของวัตถุเปลี่ยนไป) ทั้งนี้เพราะหลอดไฟฟ้ากำชนิดแสงแต่ละชนิด เช่น หลอดนีออน หลอดทังสเตน หลอดฟลูออโรสเซนส์ หลอดโซเดียม ต่างก็เปล่งแสงสว่างในความถี่ไม่เท่ากัน

2.5.5 ขอบเขตและความไวในการรับสีของประสาทตา

การมองเห็นสีของมนุษย์ภายใต้แสงสว่างที่ปกติ นั้น ความรู้สึกไวต่อการรับสีต่าง ๆ นั้น จะไม่เท่ากันทุกสีแม้จะมองวัตถุนั้นถึงเส้นรอบนอกของวัตถุชัดเจน แต่การมองเป็นสีบาง สีจะแปรเปลี่ยนไปจากความเป็นจริง เพราะสีบางสีสามารถจดจำได้ดีในมุมของการมองที่กว้างมากกว่าสีอื่น

2.5.6 การวิเคราะห์จิตวิทยาของสี

ในการออกแบบนั้นเรื่องสีเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกอันหนึ่ง โดยสีจะให้ความรู้สึกในการมองเห็นที่แตกต่างกันไป

2.5.7 อิทธิพลของสีที่นำมาวิเคราะห์

- ให้ความรู้สึกในเรื่องขนาด
- ผลเกี่ยวกับความรู้สึกเรื่องน้ำหนัก

2.5.8 สีของแสง

สีของแสง มีความสำคัญมากในการมองของตา มันจะทำให้เกิดความชัดเจนหรือหลอกลวงทำให้เกิดอารมณ์ต่าง ๆ ความเครียดหรือนุ่มนวลและความรู้สึก

แสงเป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (ELECTROMAGNETIC) ช่วงหนึ่งที่ประสาทตาของมนุษย์รับรู้ ช่วงคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าช่วงนี้อยู่ในความถี่ระหว่าง 3.8000-7,500 (อังสตรอมยูนิต) ในช่วงความถี่นี้ประสาทตาจะแปรสัญญาณออกเป็นความรู้ สีที่เราเรียกว่า “สี” ที่แตกต่างกันและรวมกันเป็นสีขาว ความถี่คลื่นที่อยู่ต่ำลงไปมนุษย์มองไม่เห็น คือ (ULTRA VIOLET-RAY) และความถี่เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งผ่านไวสำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คลื่นที่อยู่สูงขึ้นไป คือ (INFARARED-RAY) ซึ่งตามองไม่เห็นเช่นกัน มีข้อสังเกตว่า ความถี่ของคลื่นแม่เหล็กนี้ นอกจากมนุษย์จะมองเห็นได้ช่วงหนึ่งแล้ว มนุษย์ก็ยังสามารถรู้สึกได้ทางผิวหนังอีก ความรู้ที่ร้อนจะเป็นคลื่นความถี่สูงและความรู้ที่เย็นจะเป็นคลื่นความต่ำ

2.5.9 ความสัมพันธ์ระหว่างแสงกับตา

แสงกับตามีความสัมพันธ์กัน ถ้าขาดแสงเราจะมองไม่เห็นวัตถุ “ดวงตามนุษย์มีความไวต่อคลื่นแสงในความต่าง ๆ กัน” ตาไวสูงสุดต่อคลื่นแสงขนาดคลื่นประมาณ 5,500 อังสตรอมยูนิก ซึ่งได้แก่สีเหลือง การที่เรามองเห็นวัตถุได้เกิดจากสีที่แสงพุ่งไปกระทบวัตถุ แล้วสะท้อนสู่ตาของเรา ส่วนการมองเห็นของวัตถุ เกิดจากวัตถุอันหนึ่งมีคุณสมบัติดูดซึมได้แก่สะท้อนกลับมา ถ้าวัตถุดูดซึมคลื่นได้หมดทุกความถี่ของวัตถุนั้น เราจะมองเห็นเป็นสีดำ หรือที่เราเรียกว่า “สีดำ” ซึ่งความจริงสีดำ คือ สีที่ไม่มีคลื่นแสงสะท้อนกลับให้เห็นนั่นเอง

ตารางที่ 2.2 แสดงการสะท้อนของแสงและสีต่าง ๆ

สี	สะท้อนแสงได้ร้อยละ	สี	สะท้อนแสงได้ร้อยละ
ขาว	80 - 90	ฟ้า	35.50
งาช้าง	70 - 80	เขียวอ่อน	25 - 50
ครีม	65 - 75	เขียวแก่	15 - 50
ชมพูอมม่วง	60 - 65	เขียวหยก	41.1
ชมพู	40 - 70	น้ำเงินแก่	10 - 20
เนื้อ	56.0	น้ำเงินอ่อน	45.0
เหลือง	65.0	น้ำตาล	8 - 122
เหลืองอมน้ำตาล	55 - 65	แดง	15.25
เทา	35 - 50	แดงเข้ม	7.0
เทาอ่อน	53 - 60	ดำ	2 - 5

2.5.10 ความจำกัคติพิพลของสี (COLOR MEMORT)

ประสาทตาของมนุษย์ไม่สามารถจะเปรียบเทียบได้ จากความทรงจำอาจจะทำให้ได้บางครั้ง แต่จะเป็นด้วยความบังเอิญและทำไม่ได้เสมอไป สีจะมี (VARLATIONS) ที่แตกต่างกัน เช่น สีแดง ยังมีแตกต่างกันถึง 7,056 สี (ที่ตาสามารถแยกความแตกต่างได้)

สมาคมความปลอดภัยแห่งชาติ กำหนดหรือใช้สีแทนสัญลักษณ์ หรือความหมายเป็นหลักสากล ดังนี้

สีเหลือง คือ สำหรับเตือนภัยให้ระวัง (รวมทั้งสีส้ม)

สีแดง คือ เครื่องมือป้องกันอัคคีภัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สีเขียว คือ วัตถุไม่เป็นอันตราย สีเทา สีขาวหรือสีดำใช้ในการนี้ได้

สีน้ำเงิน คือ วัตถุหรือสารอันตราย เช่น ยาพิษ

สีม่วง คือ วัตถุมีค่า การใช้งานพิเศษมีคุณค่า

สำหรับผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายหรือน่าอันตราย เพื่อให้ระวังสำหรับการขนส่ง ฝ่ายบริการด้านการพาณิชย์กำหนดให้สัญลักษณ์บนป้ายแสดงไว้ด้วย

ตัวหนังสือ สีแดงบนพื้นขาว คือ ยาพิษ วัตถุระเบิด วัตถุเป็นพิษ แก๊สน้ำตา

ตัวหนังสือ สีดำบนพื้นเขียว คือ แก๊สมีความดัน

ตัวหนังสือสีดำบนพื้นเหลือง คือ วัตถุไวไฟ หรือวัตถุที่ทำปฏิกิริยากับไฟ

ตัวหนังสือ สีดำบนพื้นขาว คือ สารเป็นกรด

2.5.11 สีที่ใช้กับโรงงาน (PREFERENCE BY INDUSTRIE)

โดยปกติโรงงานที่มีสีที่ใช้เฉพาะ สะดวกแก่การสั่งซื้อผลผลิตภัณฑ์บางอย่าง จะใช้สีที่เหมือนกัน เช่น

เฟอร์นิเจอร์สำนักงาน สีเทาแกมเขียว

เครื่องมือเครื่องจักร สีเทาแกมน้ำเงิน

เครื่องมือตัดขังเนื้อ สีขาว

เครื่องพิมพ์ดีด สีดำหรือเทา

เครื่องอัดสำเนา สีดำหรือเทา

เครื่องโรเนียว สีดำหรือเทา

เมื่อใช้สีที่ดูสะอาดตาแล้ว ผู้ใช้ของนั้น ก็จะพยายามทำให้สะอาดตามไปด้วย การเลือกใช้สีบางครั้ง ต้องพิจารณาถึงภาวะทางเศรษฐกิจด้วย ตัวอย่างเช่น สมัยเมื่อเศรษฐกิจตกต่ำ รถยนต์ส่วนมากจะใช้ดำและเทา ครั้นเศรษฐกิจค่อยฟื้นตัวขึ้น จึงใช้สีสดฉูดฉาดกันใหม่

2.5.12 ลักษณะของสีกับการใช้งาน

สีจะช่วยให้ทัศนวิสัยแจ่มใสที่สุด เมื่อนำมาใช้ในงานดังนี้

- สีอ่อนตัดกับสีแก่ (ค่าแปรเปลี่ยนของสี)
- สีสดใสกับสีสดใส
- สีอ่อนตัดกับสีสดใส
- สีอ่อนตัดกับสีเย็น

สีตัดกันเองอยู่แล้วตามปกติ เช่น

- สีดำบนพื้นเหลือง
- สีเหลืองบนพื้นดำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- สีแดงบนพื้นขาว
- สีเหลืองบนพื้นน้ำเงิน
- สีส้มบนพื้นน้ำตาล
- สีชมพูบนพื้นดำ

สีสามารถทำให้เห็นว่า เข้ามาใกล้หรือห่างออกไปได้ ตามปกติสีอุ่น ซึ่งได้แก่ สีเหลือง สีเหลืองนั้นดูแล้วคล้ายกับว่าเข้ามาอยู่ใกล้กับตัวผู้ดู ในเมื่อสีเย็น คือ สีน้ำเงิน น้ำเงินเทา และม่วง ดูแล้วถอยห่างจากผู้ดูออกไป สีที่เมื่อเราใช้ในเนื้อที่มาก ๆ แล้วไม่น่าดูนั้น ถ้าใช้เพียงเล็กน้อยอาจจะทำให้น่าสนใจขึ้น และอาจเสริมความน่าดูให้แก่สีอื่นได้ การใช้สีเข้มจัดกับสีอ่อนจัดทำให้เห็นเด่น และมีชีวิตชีวากว่าใช้สีที่มีค่าของความเข้ม หรืออาจให้ใกล้เคียงกันมาก สีที่มีความสดในพอ ๆ กัน เมื่อใช้ด้วยกันจะช่วยดึงดูดความสนใจได้เร็ว มักใช้ใจการออกแบบป้ายหรือภาพโฆษณา

หลักในเรื่องความเด่นของสีมีอยู่ว่า ควรจะต้องมีสีชนิดหนึ่งปรากฏเด่นออกมามากกว่า เพื่อจะเป็นสีอ่อน หรือสีเย็นก็แล้วแต่การใช้สีที่ไม่น่าดูอย่างหนึ่งก็คือ แต่ละสีที่ใช้ปริมาณเท่ากันไปหมด ถ้าให้ปริมาณหรือเนื้อที่ของสีเปลี่ยนไป สีที่กินที่มากย่อมเด่นกว่า นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับค่าเปลี่ยนแปลงความสดใสของสีอีกด้วย

2.5.13 เทคนิคการใช้สี (COLOR TECHNIQUE) ปัญหาเกี่ยวกับเทคนิคการใช้สีมีดังนี้

- สีกับรูปร่าง (COLOR AND RELATION FORM)
- สีและผิว (COLOR AND TEXTURE)
- สีกับวัสดุ (COLOR AND MATERIAL)
- เครื่องมือในการทดสอบสี (COLOR AND MECHABICAL)
- การกำหนดสี (COLOR SPECIFICATION)

2.5.14 สีกับรูปร่าง (COLOR AND RELATION FORM)

สีกับรูปร่างมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด สีชนิดเดียวใช้กับของที่มีรูปร่างต่าง ๆ กันจะแตกต่างกัน แท่งกลมหรือทรงกลมจะมีสีเข้ม เพราะสามารถสะท้อนแสงได้ดี ทำให้จุดที่สะท้อนกับจุดที่อยู่ข้างหลังติดกันอย่างแรง จึงทำให้สีที่อยู่ตอนหลังเข้มกว่า

2.5.15 สีและผิว (COLOR AND TEXTURE)

ผลิตภัณฑ์ที่มีผิวขรุขระ หรือผลิตภัณฑ์ที่มีจุดหรือรูปพื้นผิวดู หากไม่ต้องการให้เทินง่ายให้ใช้สีด้านหรือสีอ่อน พวกเครื่องจักรหรือส่วนที่มีการต้องการให้เคลื่อนไหวนั้นไม่ควรให้สีมัน เพราะจะทำให้ระคายคายตาทำงานไม่สะดวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การพยายามใช้วัสดุบางอย่างลอกเลียนให้เหมือนของบางอย่าง เช่น พลาสติก ทำให้เป็นลายไม้ ควรหลีกเลี่ยงจะใช้วัสดุตามความเป็นจริง

สีกับวัสดุ (COLOR AND MATERIAL)

วัสดุที่เกี่ยวข้องกับสีมี 5 ประเภท คือ

1. สีต่าง ๆ แลคเกอร์และเคลือบ (Plants lachuers and enameals) มีหลายสี
2. โลหะ (material colors) พวกชุบโครเมียม นิกเกิล อลูมิเนียมมีแตกต่างกัน
3. พลาสติก (plastics) มีสีต่าง ๆ มากมาย
4. เครื่องเคลือบดินเผา (Vitreous enamel) หรือเรียก porcelamerxmел มีหลายสีควบคุมให้เหมือนจริงได้ไม่ยากนัก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอุณหภูมิ
5. แก้ว (glass) ทำได้หลายสี

2.5.16 การกำหนดสี (COLOR SPECIFICATION)

การออกแบบต้องกำหนดสีและในเมื่องานเสร็จเรียบร้อยแล้ว สิ่งที่ขาดไม่ได้คือ การกำหนดชนิดสีที่ต้องการบนแผ่นสีเหลี่ยมเล็กเป็นสีตัวอย่าง บางครั้งนักออกแบบต้องควบคุมการใช้สีในการผลิตครั้งแรก เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการ

2.5.17 ความสัมพันธ์ของสีต่อผลิตภัณฑ์

1. ขนาด (SIZE)

- สีอ่อน (light value) ทำให้ผลิตภัณฑ์ดูเบา
- สีเข้ม (dark color) ทำให้ผลิตภัณฑ์ดูเล็กลง

2. น้ำหนัก (WEIGHT)

- สีอ่อนและสีร้อน (warm color) ทำให้ผลิตภัณฑ์ดูเบา
- สีเข้มและสีเย็น (cool color) ทำให้ผลิตภัณฑ์ดูหนัก

3. ความแข็งแรง (STRENGTH)

- สีร้อน ทำให้ความรู้สึกแข็งแรงมาก
- สีเย็น ทำให้ความรู้สึกแข็งแรงน้อย

4. อุณหภูมิ (TEMPERATURE)

- สีร้อน ทำให้รู้สึกอบอุ่น ไม่สบายใจ
- สีเย็น ทำให้รู้สึกสดชื่น สงบเยือกเย็น สบายใจ

5. ความสะอาด (CLEANLINESS)

- สีขาว เป็นสีที่ให้ความรู้สึกสะอาดที่สุด
- สีอ่อน เช่น สีจาง (viory) สีเหลืองอ่อน (pale warm yellow) สีฟ้าอ่อน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(pale blue) สีเขียวอ่อน (pillale green) ให้ความนุ่มนวล สะอาดตา ถูกหลักอนามัย

6. ความภูมิฐาน (DICNITY)

สีเทาเป็นสีที่ให้ความรู้สึกภูมิฐานที่สุด (อาจมีสีร้อนเน้นนิดหน่อย) ตามปกติสีที่ใช้ในสำนักงานจะใช้สีเทาแกมเขียว (grayed olwlgreen) และสีเทาแกมน้ำเงิน (mciclized)

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพ็ญศรี หวังเมธิกุล

โครงการออกแบบสินค้าที่ระลึกสำหรับชาวต่างประเทศ จากเศษผ้าทอของ
บริษัท จิมทอมป์สัน 2537

ผ้าไหมไทย เป็นผ้าทอมือที่มีคุณค่าในด้านความสวยงาม และความปราณีตในการผลิตซึ่งสามารถสร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศไทย จนเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายทั้งภายใน และภายนอกประเทศ เนื่องจากอุตสาหกรรมผ้าไหมมีการแข่งขันสูงขึ้น จึงมีการผลิตลักษณะอุตสาหกรรมขนาดเล็กโดยจำหน่ายเฉพาะภายในประเทศ และพัฒนาเป็นสินค้าส่งออก และมีแนวคิดที่จะส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากเศษที่เหลือจากการผลิตสินค้าหลัก ของทางบริษัทให้เกิดคุณค่ามากขึ้น และเพื่อสร้างความแปลกใหม่ของสินค้าประเภทผ้าไหม รวมทั้งขยายรูปแบบของผลิตภัณฑ์สินค้าที่ระลึกให้กว้างขึ้น เพื่อทางเลือกให้แก่ผู้บริโภค ซึ่งเน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเป็นหลัก

ณ นันทา บุญเรือง

โครงการออกแบบของที่ระลึกจากผ้า สำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยวของชาฟารีเวิลด์ 2539
ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการขยายตัวด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมสูง รวมไปถึงแนวโน้มของการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งมีมากขึ้น มีการลงทุนสร้างสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากทั้งใน และต่างประเทศ จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมภาพพจน์ของชาฟารีเวิลด์ สามารถระลึกถึงสถานที่ได้เสมอ อีกทั้งยังเน้นการพัฒนา รูปแบบของของที่ระลึกที่มีเดิมให้ทันสมัยกับของต่างประเทศ และเน้นเอกลักษณ์ของชาฟารีเวิลด์ให้เด่นเป็นที่จำได้

นุติ หวังศิริรุ่งเรือง

โครงการออกแบบและปรับปรุงชุดผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่ระลึกจากทะเล สำหรับร้านไข่มุกพัสดร์ (ห้วยหิน) 2539

ผลิตภัณฑ์สิ่งทอถือเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิตอยู่ปัจจัยหนึ่ง ได้มีการพัฒนาไปหลากหลายรูปแบบซึ่งนอกจากจะเป็นเครื่องนุ่งห่มแล้ว ยังมีการนำไปใช้ในหลายประโยชน์ใช้สอยด้วย เช่น การตกแต่ง เป็น ผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่ระลึกก็เป็นการนำสิ่งทอไปใช้ในอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งช่วยสร้างชื่อเสียง และความนิยมให้แก่ประเทศอีกด้วย และได้ความเหมาะสมกับการใช้งาน สภาพอากาศบริเวณชายทะเล และสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับร้าน รวมไปถึงสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว และยังเป็นการพัฒนาการทำผ้าบาติกและผลิตภัณฑ์สิ่งทอของไทยให้เป็นที่รู้จักยิ่งขึ้น เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาในหัวข้อ โครงการออกแบบของที่ระลึกจากผ้าบาติกส่งเสริมการท่องเที่ยว ตลาดน้ำดำเนินสะดวก โดยการดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอน และรายละเอียดได้แบ่งส่วนของการวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็นตอน ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการทำวิจัย และการค้นคว้าดังนี้

ตอนที่ 1 วิธีสำรวจและรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 2 แหล่งที่มาของข้อมูล

ตอนที่ 3 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิธีการสำรวจและรวบรวมข้อมูล

ในการสำรวจและรวบรวมข้อมูลนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อการนำไปใช้ในการสรุปเป็นข้อมูลเบื้องต้น และการนำไปประกอบการวิเคราะห์ และสรุปต่อไป วิธีการที่ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจมีดังนี้

วิธีการสำรวจและรวบรวมข้อมูล คือ การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการวิจัยจากแหล่งต่าง ๆ ถือว่าเป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำมาประกอบการวิเคราะห์ และสรุปข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ของที่ระลึกจากผ้าบาติกส่งเสริมการท่องเที่ยว ตลาดน้ำดำเนินสะดวกจังหวัดราชบุรี เพื่อการวิเคราะห์ และออกแบบ โดยผู้ทำการวิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากภาคปฐมภูมิ คือ ข้อมูลได้จากต้นแบบผลิตภัณฑ์เดิม และทางภาคทุติยภูมิ คือ ข้อมูลที่ได้จากทฤษฎีที่มีการค้นพบวิจัย สามารถที่จะใช้วิธีการค้นคว้าจากเอกสาร ตำราวิทยานิพนธ์ต่าง ๆ จากการสังเกตพฤติกรรมและกิจกรรมการขาย ความเป็นอยู่ของคนในตลาดน้ำดำเนินสะดวก จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการขายของที่ระลึก และผู้ประกอบการบริษัทผลิตของที่ระลึก โดยมีแนวทางการวิจัยพอสังเขปเป็นหัวข้อใหญ่ได้ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับของที่ระลึก
2. การศึกษาข้อมูลพฤติกรรมการขายของที่ตลาดน้ำดำเนินสะดวก
3. การศึกษาข้อมูลทางด้านวัสดุ และกรรมวิธีการผลิต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. การศึกษาข้อมูลการทำผ้าบาติก
5. การศึกษาข้อมูลเอกลักษณ์ ของตลาดน้ำดำเนินสะดวก
6. การศึกษาการออกแบบลายผ้า
7. การศึกษาข้อมูลเรื่องสี และจิตวิทยาการใช้สี
8. การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาภาคเอกสาร
2. การสัมภาษณ์
3. การศึกษาจากสถานที่จริง
4. แหล่งที่มาของข้อมูล
5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
6. การนำเสนอผลการออกแบบ

1.1 ข้อมูลจากการศึกษาภาคเอกสาร

เป็นการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา หนังสือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตลอดจนวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการศึกษาและเป็นแนวทางในการออกแบบ

1.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์จากบุคคลต่าง ๆ ที่มีความรู้และทำการผลิตของที่ระลึกเกี่ยวกับผ้า บุคคลที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ในที่นี้คือ

1. คุณพอลุทัย จินวัตร รองประธานกรรมการ บริษัท จินวัตรไทย จำกัด
2. คุณสุพรรณิ ชมชื่นจิตร อาจารย์แผนกทอผ้าไหม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

วิทยาเขตเพาะช่าง

3. คุณสุรัชย์ ชมชื่นจิตร อาจารย์แผนกศิลปประจำชาติ สถาบันเทคโนโลยี

ราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง

1.3 การศึกษาจากสถานที่จริง

เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลจากการออกภาคสนาม เพื่อศึกษาถึงการซื้อ การขาย และสิ่งที่มีการขายในตลาดน้ำดำเนินสะดวก ศึกษารูปแบบของที่ระลึกพื้นเมือง โดยได้ศึกษารูปแบบวัสดุ

เพื่อนำข้อมูลที่ได้ศึกษาจากผลิตภัณฑ์เดิมไปใช้ในการออกแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2 แหล่งที่มาของข้อมูล

แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นการใช้เป็นแนวทาง ให้ผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลได้ถูกทาง และไม่
สับสนในการค้นคว้าข้อมูล ซึ่งข้อมูลหาได้จากแหล่งต่อไปนี้

2.1 ข้อมูลสถานที่

ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

บริษัทชินวัตรไทย จำกัด

2.2 ข้อมูลจากหนังสืออ้างอิง

วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องจาก

- ห้องสมุดคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ

ทหารลาดกระบัง

- ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร

ลาดกระบัง

คำราและเอกสารต่าง ๆ จาก

- หอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

- หอสมุดแห่งชาติ

- ห้องสมุดคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ

ทหารลาดกระบัง

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยนำข้อความที่เป็นคำถาม เพื่อนำเสนอ
มาสร้างข้อคำถามวิธีวิเคราะห์ข้อมูล จะทำการพิจารณาจากข้อมูลต่าง ๆ กับความมุ่งหมายของการ
ทำวิทยานิพนธ์นั้น โดยมุ่งเข้าสู่วัตถุประสงค์ของการทำวิจัยซึ่งผู้ทำวิจัยนั้น จะต้องทำการวิเคราะห์
ข้อมูลต่าง ๆ ตามหลักวิชาการ และวิจารณ์ญาณที่เป็นกลางตามความเป็นจริงมากที่สุด เพื่อนำผล
การวิเคราะห์ที่ได้สู่กระบวนการออกแบบในขั้นตอนต่อไป

สำหรับแบบสอบถามลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยได้กำหนดน้ำหนัก และ
ความหมายไว้ดังนี้

- 5 หมายถึงแนวความคิดที่เป็นไปได้มากที่สุด หรือเห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึงแนวความคิดที่เป็นไปได้มาก หรือเห็นด้วยมาก
- 3 หมายถึงแนวความคิดที่เป็นไปได้ปานกลาง หรือเห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึงแนวความคิดที่เป็นไปได้น้อย หรือเห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึงแนวความคิดที่เป็นไปได้น้อยที่สุดหรือเห็นด้วยน้อยที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 นำคะแนนที่ได้มาคำนวณ

- หาร้อยละ
- หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต

$$\bar{x} = \frac{\sum fx}{n}$$

เมื่อ $\bar{x}$ คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

$\sum fx$ คือ ผลรวมของข้อมูลที่ใช้

n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้สูตร

$$S.D = \frac{\sqrt{n \sum fx^2 - (\sum fx)^2}}{n(n-1)}$$

เมื่อ $S.D$ คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง

x คือ ข้อมูลแต่ละจำนวน

f คือ ความถี่

n คือ จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างการคำนวณ

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้สูตร

$$\bar{x} = \frac{\sum fx}{n}$$

จากการสอบถามผู้ประกอบการ การตัดเย็บจำนวน 30 คน ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถาม (ข้อที่ 2.1) ถ้าท่านจะทำของที่ระลึกจากผ้าท่านจะเลือกใช้ผ้าชนิดใด มี 4 ประเภท ผ้าไหมให้ความเห็นมากที่สุด 15 คน และความเห็นมาก 8 คน นำข้อมูลที่ได้มาแทนค่าในสูตร

$$\begin{aligned}\bar{x} &= \frac{15 \times 8 + 5 \times 4}{30 + 30} \\ &= 4.50\end{aligned}$$

และจากข้อมูลข้างต้นนำมาวิเคราะห์หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (หรือค่า $S.D$) (Standard deviation) โดยใช้สูตร

$$S.D = \frac{\sqrt{n \sum fx^2 - (\sum fx)^2}}{n(n-1)}$$

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อค่า r (ความถี่) ที่เห็นด้วยมากที่สุด (5) และในระดับที่เห็นด้วยมาก (4)

$$\text{แทนค่า } S.D = \sqrt{\frac{\text{จำนวนประชากร } x \text{ ผลรวมความถี่คูณระดับความคิดเห็น} - (\text{ผลรวมของ } r \text{ คูณ } x)}{\text{จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง } x (\text{จำนวนกลุ่มประชากร} - 1)}}$$

3.3 กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายข้อมูลที่เป็นค่าเฉลี่ยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
(ชูศรี, 2537 : 85)

- 4.50 ขึ้นไป หมายถึง แนวความคิดเห็นนั้นเป็นไปได้มากที่สุด หรือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็น
ด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด
- 3.50 - 4.49 หมายถึง แนวความคิดเห็นนั้นเป็นไปได้มาก หรือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็น
ด้วยกับข้อความนั้นมาก
- 2.50 - 3.49 หมายถึง แนวความคิดเห็นนั้นเป็นไปได้ปานกลาง หรือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็น
ด้วยกับข้อความนั้นปานกลาง
- 1.50 - 2.49 หมายถึง แนวความคิดเห็นนั้นเป็นไปได้น้อย หรือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย
กับข้อความนั้นน้อย
- 0 - 1.49 หมายถึง แนวความคิดเห็นนั้นเป็นไปได้น้อยที่สุด หรือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็น
ด้วยกับข้อความนั้นน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการทำวิจัยหัวข้อ โครงการออกแบบของที่ระลึกจากผ้าบาติกส่งเสริมการท่องเที่ยว ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสรุปแนวทางการออกแบบ ได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ค่ายต่าง ๆ และจากผลิตภัณฑ์เดิมแล้วสรุปผลการวิเคราะห์ โดยลำดับผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ผลวิเคราะห์หาคุณลักษณะของการออกแบบของที่ระลึกจากผ้าบาติก ในความคิดเห็นของประชากรทั่วไป จากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างประชากรทั่วไป

เพศ

ชาย

10 คน

หญิง

20 คน

อายุ

ต่ำกว่า 25 ปี

7 คน

26 - 35 ปี

13 คน

36 - 45 ปี

6 คน

46 ปีขึ้นไป

4 คน

สถานะภาพทางอาชีพ

ประกอบอาชีพขายของที่ระลึก

15 คน

ประกอบอาชีพตัดเย็บ

5 คน

เป็นทั้งผู้ประกอบอาชีพขายของที่ระลึก

10 คน

และประกอบอาชีพตัดเย็บ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ต่ำกว่า 5,000 บาท	3 คน
5,000 - 10,000 บาท	14 คน
10,000 - 20,000 บาท	5 คน
20,000 บาทขึ้นไป	8 คน

ประสบการณ์ในการทำงาน

ต่ำกว่า 1 ปี	3 คน
1 - 4 ปี	14 คน
5 - 9 ปี	8 คน
10 ปีขึ้นไป	5 คน

เนื่องจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง (ตอนที่ 2 กับ 3) ผู้ทำวิจัยจึงเสนอผลการวิเคราะห์แต่ละข้อดังนี้

ตอนที่ 2

ตารางที่ 4.1

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจากผู้ประกอบการดังนี้
ถ้าท่านจะทำของที่ระลึกจากผ้า ท่านจะเลือกใช้ผ้าชนิดใด

ข้อความคิดเห็น	ผู้ประกอบการ		แปลความ
	$\bar{x}$	S.D	
1. ถ้าท่านจะทำของที่ระลึกจากผ้า ท่านจะเลือกใช้ผ้าชนิดใด			
1.1 ผ้าไหม	3.56	0.30	เห็นด้วยมากที่สุด
1.2 ผ้าฝ้าย	3.23	0.25	เห็นด้วยมาก
1.3 ผ้าเรยอง	.26	0.03	เห็นด้วยน้อยที่สุด
1.4 ผ้าป่าน	.40	0.05	เห็นด้วยน้อย

จากตารางที่ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของการที่เลือกชนิดของผ้ามาทำเป็นของที่ระลึก ผ้าที่นิยมมากที่สุดข้อที่ (1.1) ผ้าที่นิยมรองลงมาในข้อที่ (1.2), (1.4), (1.3)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจากผู้ประกอบการดังนี้
ผลคล้ายของที่ระลึกที่ขายตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ควรเอาเอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว
ที่วนั้นๆ

ข้อความคิดเห็น	ผู้ประกอบการ		แปลความ
	$\overline{x}$	S.D	
2. ผลคล้ายของที่ระลึกที่ขายตาม สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ควรเอา เอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว ที่วนั้นๆ	3.93	0.38	เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในหัวข้อที่กล่าวว่าของผลคล้าย ของที่ระลึกที่ขายตามสถานที่
ท่องเที่ยวต่าง ๆ ควรเอาเอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวที่วนั้นๆ เห็นด้วยมากที่สุด

ตารางที่ 4.3

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจากผู้ประกอบการดังนี้
ของที่ระลึก สามารถกระตุ้นความทรงจำในสถานที่ท่องเที่ยวที่วนั้น ๆ ได้

ข้อความคิดเห็น	ผู้ประกอบการ		แปลความ
	$\overline{x}$	S.D	
3. ของที่ระลึกสามารถกระตุ้นความ ทรงจำในสถานที่ท่องเที่ยวที่วนั้น ๆ ได้	3.70	0.32	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในหัวข้อที่กล่าวว่า ของที่ระลึก สามารถกระตุ้นความทรงจำใน
สถานที่ท่องเที่ยวที่วนั้น ๆ ได้ มีความเห็นด้วยมาก

ตารางที่ 4.4

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจากผู้ประกอบการดังนี้
ท่านนิยมของที่ระลึกที่เป็นของใช้

ข้อความคิดเห็น	ผู้ประกอบการ		แปลความ
	$\overline{x}$	S.D	
4. ท่านนิยมของที่ระลึกที่เป็นของใช้	3.53	0.29	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในหัวข้อที่กล่าวว่า ท่านนิยมของที่ระลึกที่เป็นของใช้ มีความเห็นด้วยมาก

ตารางที่ 4.5

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจากผู้ประกอบการดังนี้
ความนิยมของที่ระลึกที่ทำจากผ้าบาติก

ข้อความคิดเห็น	ผู้ประกอบการ		แปลความ
	$\overline{x}$	S.D	
5. ความนิยมของที่ระลึกที่ทำจากผ้าบาติก	2.3	0.15	เห็นด้วยปานกลาง

จากตารางที่ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในหัวข้อที่กล่าวว่า ความนิยมของที่ระลึกที่ทำจากผ้าบาติก มีความเห็นด้วยปานกลาง

ตารางที่ 4.6

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจากผู้ประกอบการด้านนี้
ท่านนิยมของที่ระลึกที่เป็นเครื่องประดับ

ข้อความคิดเห็น	ผู้ประกอบการ		แปลความ
	$\bar{x}$	S.D	
6. ท่านนิยมของที่ระลึกที่เป็นเครื่อง - ประดับ	1.93	0.14	เห็นด้วยปานกลาง

จากตารางที่ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในหัวข้อที่กล่าวว่า ท่านนิยมของที่ระลึกที่เป็นเครื่อง
ประดับ มีความเป็นด้วยปานกลาง

ตารางที่ 4.7

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจากผู้ประกอบการด้านนี้
การเลือกซื้อของที่ระลึกส่วนใหญ่จะซื้อฝากใคร

ข้อความคิดเห็น	ผู้ประกอบการ		แปลความ
	$\bar{x}$	S.D	
7. การเลือกซื้อของที่ระลึกส่วนใหญ่ จะซื้อฝากใคร			
7.1 ซื้อฝากญาติผู้ใหญ่	2.9	0.22	เห็นด้วยมาก
7.2 ซื้อฝาก พ่อ แม่ พี่น้อง	3.46	0.27	เห็นด้วยมาก
7.3 ซื้อฝากเพื่อน	1.53	0.12	เห็นด้วยปานกลาง
7.4 ซื้อฝากแฟน	1.86	0.13	เห็นด้วยปานกลาง

จากตารางที่ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในหัวข้อที่กล่าวว่า การเลือกซื้อของที่ระลึกส่วนใหญ่จะซื้อฝาก
ใคร จะเห็นว่า ซื้อฝากญาติผู้ใหญ่ กับซื้อฝาก พ่อ แม่ พี่น้อง จะเห็นด้วยมาก และซื้อฝากเพื่อนกับซื้อ
ฝากแฟน จะเห็นด้วยปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.8

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจากผู้ประกอบการด้านการนำเทคนิคการทำผ้าบาติก มาทำเป็นของที่ระลึกที่ตลาดน้ำดำเนินสะดวก

ข้อความคิดเห็น	ผู้ประกอบการ		แปลความ
	$\bar{x}$	S.D	
8. การนำเทคนิคการทำผ้าบาติกมาทำเป็น ของที่ระลึกที่ตลาดน้ำดำเนิน - สะดวก	2.7	0.20	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในหัวข้อที่กล่าวว่า การนำเทคนิคการทำผ้าบาติก มาทำเป็นของที่ระลึกที่ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จะเห็นว่า เห็นด้วยมาก

ตอนที่ 3

ตารางที่ 4.9

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจากผู้ประกอบการครั้งนี้
ของที่ระลึกประเภทผ้า ชนิดใดที่เหมาะสมสำหรับซื้อเป็นของที่ระลึก

ข้อความคิดเห็น	ผู้ประกอบการ		แปลความ
	$\bar{x}$	S.D	
1. ผ้าคลุมไหล่	2.3	0.16	เห็นด้วยมาก
2. ผ้าเช็ดหน้า	3.54	0.29	เห็นด้วยมากที่สุด
3. กลองใส่แว่น	1.2	0.10	เห็นด้วยปานกลาง
4. ปอกหมอนอิง	3.3	0.26	เห็นด้วยมาก
5. กลองใส่ลิฟติก	1.7	0.12	เห็นด้วยปานกลาง
6. กระเป๋าเงิน	2.8	0.21	เห็นด้วยมาก
7. กระเป๋าถือ	1.8	0.13	เห็นด้วยปานกลาง
8. เน็คไท	4.1	0.39	เห็นด้วยมากที่สุด
9. ผ้าคลุมกล่องกระดาษชำระ	2.5	0.17	เห็นด้วยมาก
10. ชุดรับประทานอาหาร	2.1	0.15	เห็นด้วยปานกลาง
11. ซองใส่ปากกา	1.1	0.9	เห็นด้วยปานกลาง
12. สมุดบันทึก	2.2	0.15	เห็นด้วยมาก
13. กรอบรูป	2.5	0.17	เห็นด้วยมาก
14. ผ้าผูกผม	2.3	0.16	เห็นด้วยมาก
15. ผ้าพันคอ	2.5	0.17	เห็นด้วยมาก
16. กระเป๋าใส่เศษเงิน	2.3	0.16	เห็นด้วยมาก
17. เสื้อเชิ้ต	.70	0.07	เห็นด้วยน้อยที่สุด
18. กางเกง	.40	0.05	เห็นด้วยน้อยที่สุด

จากตารางที่ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในหัวข้อที่กล่าวว่า ของที่ระลึกประเภทผ้า ชนิดใดที่เหมาะสม
สำหรับซื้อเป็นของที่ระลึก จะเห็นว่าที่เห็นด้วยมากที่สุดคือข้อ 2, 8 เห็นด้วยมากคือข้อ 1, 4, 6, 9,
12-16 ที่เห็นด้วยปานกลางคือข้อ 3, 5, 7, 10, 11 และที่เห็นด้วยน้อยที่สุดคือข้อ 17, 18

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลมีดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ประเภทของผ้าที่นำมาใช้
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับของที่ระลึกเพื่อการออกแบบ
3. การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดของ ของที่ระลึก
4. การวิเคราะห์ข้อมูลจิตวิทยาดี

วิเคราะห์ประเภทของผ้า

1. โยเซลลูโลส มีส่วนประกอบเป็นเซลลูโลสอันเป็นส่วนประกอบ ที่สำคัญยิ่งที่ทำให้พืชยืนต้นอยู่ได้ โยเซลลูโลสเป็นใยที่ได้มาจากพืชทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นใยชนิดใด

โยเซลลูโลสธรรมชาติ โยพวกนี้มีลักษณะเป็นใยอยู่แล้วในธรรมชาติ นำมาดัดแปลงแต่งเติมบ้างเล็กน้อยก็ใช้ประโยชน์ได้ เช่น ฝ้าย ลินิน

โยเซลลูโลสประดิษฐ์ ได้แก่ใยที่นำเซลลูโลสธรรมชาติจะมีสภาพเป็นใยหรือมิได้มีสภาพเป็นใย มาทำเสียใหม่ให้เป็นใยใช้ประโยชน์ได้ แต่คุณสมบัติของเซลลูโลสยังคงเดิม เช่น เรยอง และอาซิเตค

2. โยโปรตีน คือใยที่ส่วนประกอบเป็นโปรตีน มีทั้งที่เป็นใยธรรมชาติและใยประดิษฐ์

โยโปรตีนธรรมชาติ ได้แก่ใยประเภทขน ผมหหรือเคราของสัตว์ นำมาใช้เป็นใยผ้าได้ทันที ถ้าต้องการให้สวยงามจะดัดแปลงบ้างเล็กน้อย เช่น ขนสัตว์ ขนม้า ใยไหม

โยโปรตีนประดิษฐ์ ทำมาจากส่วนประกอบโปรตีนของพืชบางชนิด หรือ โปรตีนขนสัตว์ เช่น โปรตีนจากนม โปรตีนจากข้าวโพดหรือถั่ว เป็นต้น

3. โยสังเคราะห์จากสารเคมี โยในหมู่นี้ทั้งหมดเป็นใยที่ประดิษฐ์ขึ้นจากมวลธาตุหลายชนิดรวมกัน ความคุมปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นให้เป็นไปเพียงเท่าที่ต้องการ โยที่ได้ส่วนใหญ่ทนความร้อนสูงไม่ได้ บางทีเรียกว่า โยไม่ทนความร้อน มีอยู่หลายหมู่ด้วยกัน เป็นเส้นใยหลายสิบชนิดมีชื่อเรียกตามแต่บริษัทผู้ผลิตจะตั้งขึ้น

4. โยอนินทรีย์ โยหมู่นี้ทั้งที่เป็นใยธรรมชาติและใยสังเคราะห์ โยธรรมชาติมีใยหินเพียงชนิดเดียว นอกนั้นเป็นใยประดิษฐ์ เช่น โยแก้ว อะลูมิเนียมและทอง เป็นต้น

สรุปการวิเคราะห์ ประเภทของผ้า

ผ้าเส้นใยโปรตีน เป็นผ้าที่ได้จากธรรมชาติ จะทำให้งานที่ทำนั้นมีคุณภาพที่ดี เพราะงานบาติก จะต้องใช้ผ้าที่เป็นใยธรรมชาติดีจะดีกว่าใยสังเคราะห์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับของที่ระลึกเพื่อการออกแบบ

1. สาเหตุที่ทำให้ของที่ระลึกแตกต่างกัน

1.1 ความแตกต่างอันเนื่องมาจากวัสดุที่ใช้ทำ

โดยสภาพทางภูมิศาสตร์ และสภาพทางดินฟ้าอากาศอันแตกต่างกันของแต่ละท้องถิ่น ทำให้ทรัพยากรและวัสดุในแต่ละที่ไม่เหมือนกัน บางแห่งเป็นป่าเขา บางแห่งเป็นที่ราบลุ่มประกอบด้วยแม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ฯลฯ จุดเริ่มต้นของรูปแบบ มนุษย์นำเอาวัสดุธรรมชาติมาแปรรูปและประกอบกันเข้า กลายเป็นสิ่งใหม่แทนของธรรมชาติและกลายเป็นสัญลักษณ์ หรือตัวแทนธรรมชาติที่ใช้ในชีวิตประจำวันของมนุษย์

1.2 ความแตกต่างอันเนื่องมาจากเทคนิคการทำ

สิ่งใดก็ตามที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นโดยมนุษย์ ย่อมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านรูปแบบและวิธีสร้าง ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์มีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา และมีวิวัฒนาการทางการผลิตอันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ทักษะ และความชำนาญ การพัฒนาทางด้านสติปัญญาทำให้รู้จักสร้างสรรค์คิดแปลง แต่ง ต่อเติม เพิ่ม ลดรูปแบบให้สอดคล้องกับความต้องการทั้งทางด้านการใช้สอยและความงาม

1.3 ความแตกต่างอันเนื่องมาจากค่านิยม หรือประเพณีนิยมในท้องถิ่น

แต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพทางดินฟ้าอากาศ ทรัพยากร และวัสดุในแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน ทำให้รูปแบบและรูปร่างของสิ่งที่สร้างขึ้นต่างกันไป และมีการสืบทอดวัฒนธรรมทางรูปแบบโดยการสร้างสมในทางปฏิบัติกัน จากชั่วคนหนึ่งมายังอีกชั่วคนหนึ่งเป็นลำดับมา และจากการศึกษารูปร่างของเครื่องใช้ ผลผลิตภัณฑ์บางชนิดทราบได้ว่าเทคนิคการทำนั้นอาจคล้ายคลึงกัน แต่ทางด้านรูปร่าง รูปแบบ หรือลวดลายย่อมมีความแตกต่างกันออกไป ตามความนิยมของท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่น

สรุปผลการวิเคราะห์ สาเหตุที่ทำให้ของที่ระลึกแตกต่างกัน ของแต่ละสถานที่ท่องเที่ยว

ความแตกต่างอันเนื่องจากเทคนิค เพื่อทำให้มีสินค้าที่แตกต่างจากผู้อื่น และแปลกตาไปจากร้านในพื้นที่เดียวกัน

2. การแบ่งประเภทของที่ระลึก

รูปลักษณะของที่ระลึกที่สร้างขึ้นเฉพาะ ของบริโภค เครื่องใช้ไม้สอย เครื่องประดับปรีอวัตถุทางศิลปะที่สร้างขึ้นเฉพาะนี้ จะถูกสร้างขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายให้เป็น “ ของที่ระลึก ” โดยตรง ซึ่งรูปแบบอาจได้รับการออกแบบสร้างเพื่อเฉพาะบุคคล เฉพาะเหตุการณ์ เฉพาะสถานที่ เฉพาะงาน ฯลฯ เช่น

2.1 การสร้างของที่ระลึกประเภทเฉพาะบุคคล อาจเป็น รูป โล่ เหรียญ ถ้วย ชิง ฯลฯ ที่ได้รับการออกแบบจัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นเกียรติแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยมอบให้บุคคลนั้นเพื่อเป็นของที่ระลึกเตือนความทรงจำในเหตุผลใดก็ตาม หรือเพื่อจำหน่ายแจกเพื่อเผยแพร่ให้บุคคลอื่น ๆ ได้มีไว้เพื่อเตือนใจให้ระลึกถึงบุคคลคนนั้น

2.2 การสร้างของที่ระลึกรูปแบบเฉพาะงาน เป็นการสร้างเฉพาะเพื่อให้ แจก แลก ซื้อง่ายในงานนั้น ๆ โดยตรง เช่น งานแสดงสินค้า งานประกวด งานแต่ง งานศพ งานฉลองครบรอบ งานวันเกิด งานเลี้ยงส่ง เลี้ยงรุ่น ตั้งสรรค์ งานศิษย์เก่า ฯลฯ ซึ่งงานเหล่านี้มักจะสร้างสิ่งอนุสรณ์ไว้เป็นลักษณะเฉพาะ เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมในงาน ได้ระลึกถึงเมื่อเวลาผ่านไป

2.3 การสร้างของที่ระลึกรูปแบบเฉพาะเหตุการณ์ สภาพหรือสิ่งที่ปรากฏขึ้นเป็นเหตุการณ์ อาจเป็นเหตุการณ์ที่ดี ที่ร้ายแรง ที่เป็นตำนาน เป็นประวัติศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งเรื่องราวต่าง ๆ ทำให้เกิดความสะเทือนใจแก่ผู้รับรู้ ในเหตุการณ์นี้มักจะถูกจับช่วงตอนใดตอนหนึ่งของเหตุการณ์มาถ่ายทอดสร้างสรรค์ สร้าง “ สิ่ง ” หรือ “ ของ ” ขึ้นมาไว้เป็นอนุสรณ์ให้ระลึกถึง “ สิ่ง ” ที่ว่านี้อาจเป็นอนุสาวรีย์ สถานที่ และอื่น ๆ ตลอดจนสัญลักษณ์แสดงถึงเหตุการณ์ ส่วน “ ของ ” ที่สร้างขึ้นอาจเป็นวัตถุ รูปจำลอง สัญลักษณ์แทนหรืออื่น ๆ

2.4 รูปแบบเฉพาะสถานที่ เป็นรูปแบบเฉพาะของท้องถิ่นแต่ละที่ ที่อาจถูกสร้างขึ้นจากวัตถุที่มีเฉพาะในที่นั้น ๆ ด้วยเทคนิควิธี สร้างสืบทอดกันมาในท้องถิ่นนับชั่วอายุคน ไม่มีในที่อื่นหรือที่อื่นไม่สามารถลอกเลียนเทคนิควิธีในการสร้างได้ หรืออาจจะได้แต่ไม่ดีเท่า ไม่ประณีตสวยงามเท่า และรูปแบบของสิ่งที่สร้างขึ้นก็เป็นรูปแบบเฉพาะของท้องถิ่น โดยอาจเป็นรูปแบบที่สืบทอดกันมานานจนเป็นที่รู้จักและยอมรับของบุคคลภายนอกทั้งไป อาจเป็นรูปแบบของสิ่งหนึ่งสิ่งใด รูปแบบของบุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือของเหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์ใด ฯลฯ ที่มีเฉพาะในท้องถิ่นนั้นโดยตรงเมื่อนำเอารูปแบบนั้น ๆ มาจัดสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ ก็สามารถกระตุ้นให้ระลึกถึงท้องถิ่นหรือสถานที่นั้น ๆ ทันที

สรุปผลการวิเคราะห์ การแบ่งประเภทของที่ระลึก

รูปแบบเฉพาะสถานที่ เพื่อเป็นการทำผำบาติที่แตกต่างจากสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ นำเอารูปแบบเฉพาะสถานที่มา ออกแบบของ ของที่ระลึก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิเคราะห์ข้อมูลขนาดของ ของที่ระลึก

ขนาดของ ของที่ระลึก วิเคราะห์จากของจริงจากการหาข้อมูลภาคสนาม

1. ขนาดของกระเป๋าเงิน สูง 10 x ยาว 19 เซนติเมตร
2. ขนาดของปกหมอนอิง $56\frac{1}{2} \times 56\frac{1}{2}$ เซนติเมตร
3. ขนาดของกระเป๋าใส่เศษเงิน สูง 7 x ยาว 10 x กว้าง 3 เซนติเมตร
4. ขนาดของผ้าคลุมกล่องกระดาษชำระ สูง 10 x ยาว 26 x กว้าง 14 เซนติเมตร
5. ขนาดของสมุดบันทึก ยาว 40 x กว้าง 26 เซนติเมตร
6. ขนาดของผ้าเช็ดหน้า 40 x 40 เซนติเมตร
7. ขนาดของผ้าผูกผม 40 x 15 เซนติเมตร
8. ขนาดของกรอบรูป กว้าง 20 x ยาว 23 เซนติเมตร
9. ขนาดของเน็คไท กว้าง 85 x ยาว 1 เมตร 23 เซนติเมตร
10. ผ้าคลุมไหล่ 66 x 66 เซนติเมตร
11. ผ้าพันคอ ยาว 2 เมตร 10 เซนติเมตร x กว้าง 40 เซนติเมตร

วิเคราะห์ข้อมูลจิตวิทยาสี

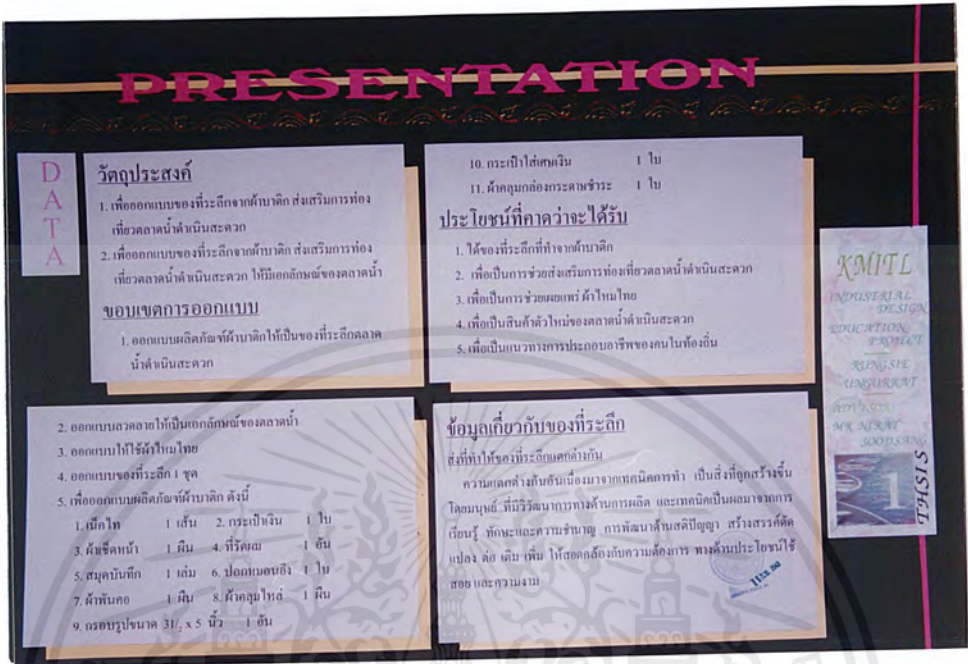
สีที่ใช้เป็นสีที่คู่เป็นธรรมชาติ ตามสภาพความเป็นจริงเช่น

สี แม่น้ำ ถ้าคลอง จะใช้สีน้ำตาลอ่อน สลับกับสีเทา

สีของบ้าน จะใช้สีน้ำตาล เป็นสีของไม้

สีของดอกไม้ และสีของผลไม้ จะเป็นสีเหมือนจริง

ภาพที่ 4.1
ภาพแสดงการนำเสนอแบบข้อมูล

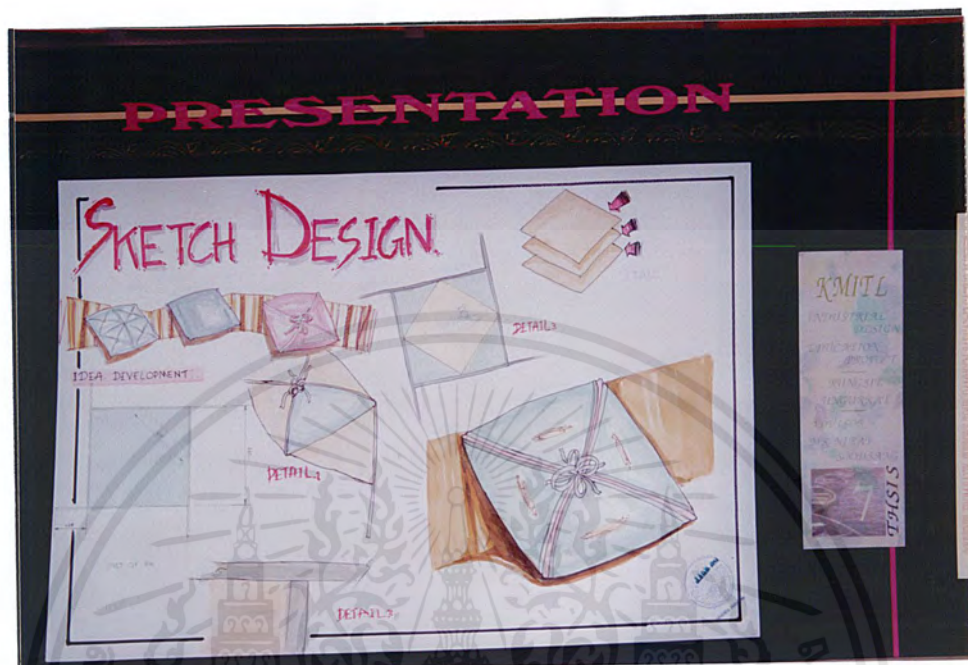

ภาพที่ 4.2
ภาพแสดงการนำเสนอแบบข้อมูล

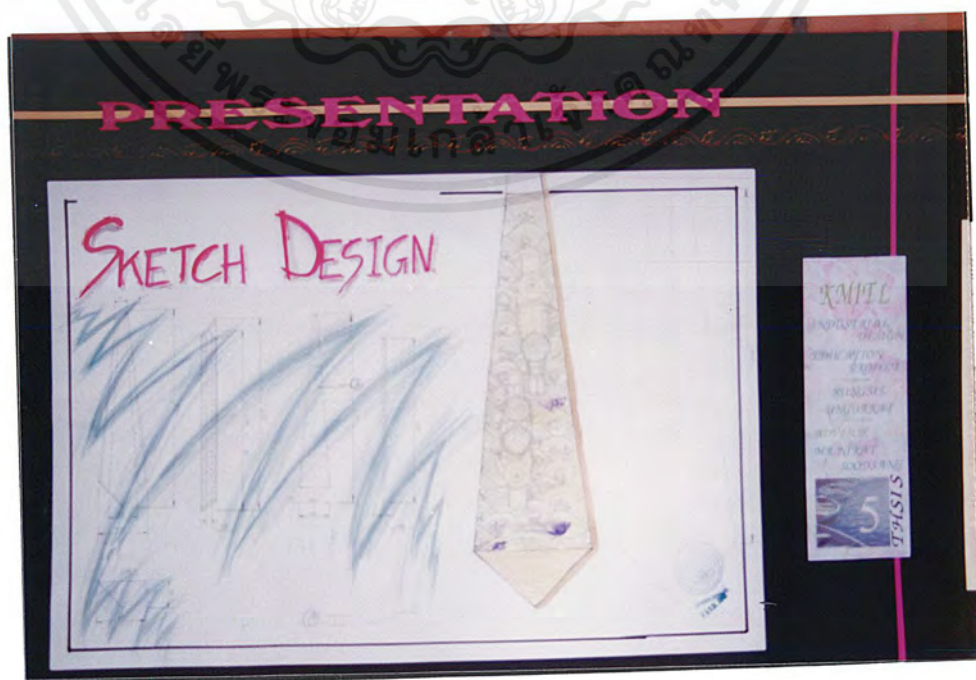

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.3
ภาพแสดงการนำแบบร่าง

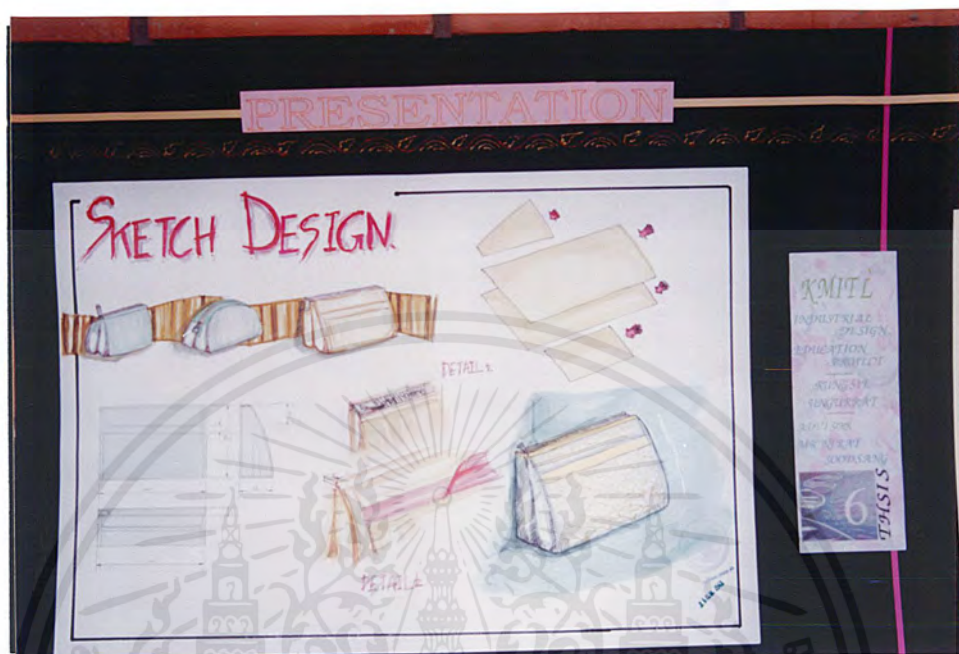

ภาพที่ 4.4
ภาพแสดงการนำเสนอแบบร่าง

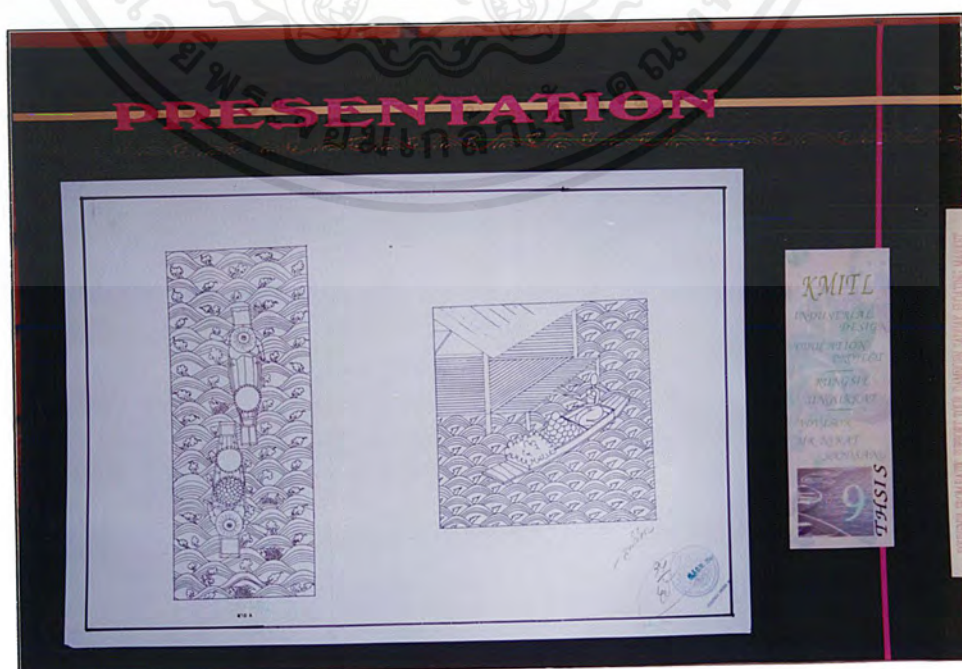

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.5
ภาพแสดงการนำเสนอแบบร่าง

ภาพที่ 4.6
ภาพแสดงการนำเสนอแบบร่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.7

ภาพแสดงการนำเสนอแบบ PRESENTATION

ภาพที่ 4.8

ภาพแสดงแบบหุ่นจำลอง
ปกหมอนอิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.9
ภาพแสดงแบบหุ่นจำลอง
เน็คไท

ภาพที่ 4.10
ภาพแสดงแบบหุ่นจำลอง
กระเป๋าเงิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.11
ภาพแสดงแบบหุ่นจำลอง
ผ้าคลุมไหล่

ภาพที่ 4.12
ภาพแสดงแบบหุ่นจำลอง
ผ้าพันคอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.13
ภาพแสดงแบบหุ่นจำลอง
ผ้าเช็ดหน้า

ภาพที่ 4.14
ภาพแสดงแบบหุ่นจำลอง
กรอบรูป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนเท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพแสดงแบบหุ่นจำลอง
กระเป๋าสตางค์

ภาพที่ 4.16
ภาพแสดงแบบหุ่นจำลอง
ผ้าผูกผม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

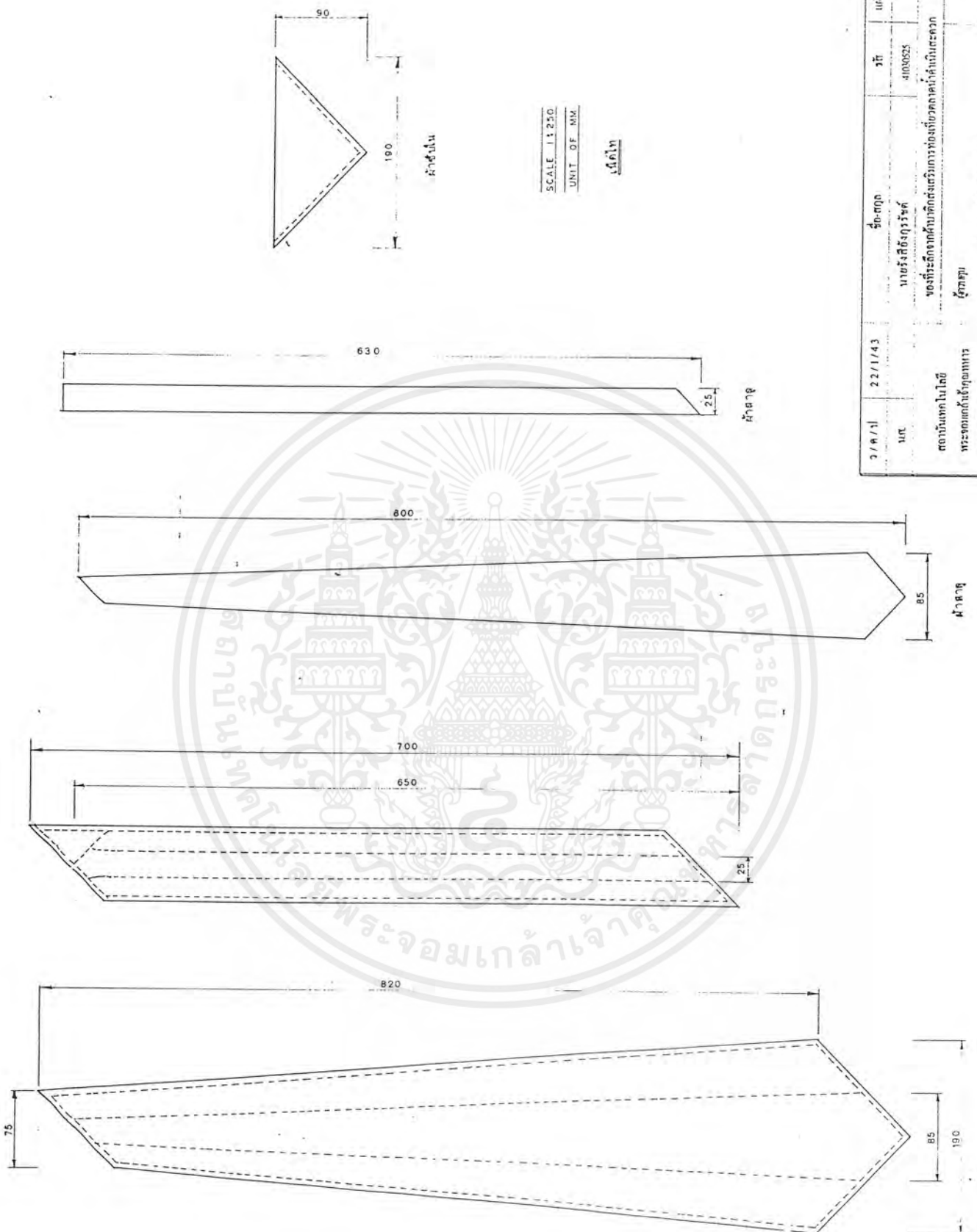
ภาพที่ 4.17
ภาพแสดงแบบหุ่นจำลอง
สมุดบันทึก

ภาพที่ 4.18
ภาพแสดงแบบหุ่นจำลอง
ผ้าคลุมกล่องกระดาษชำระ

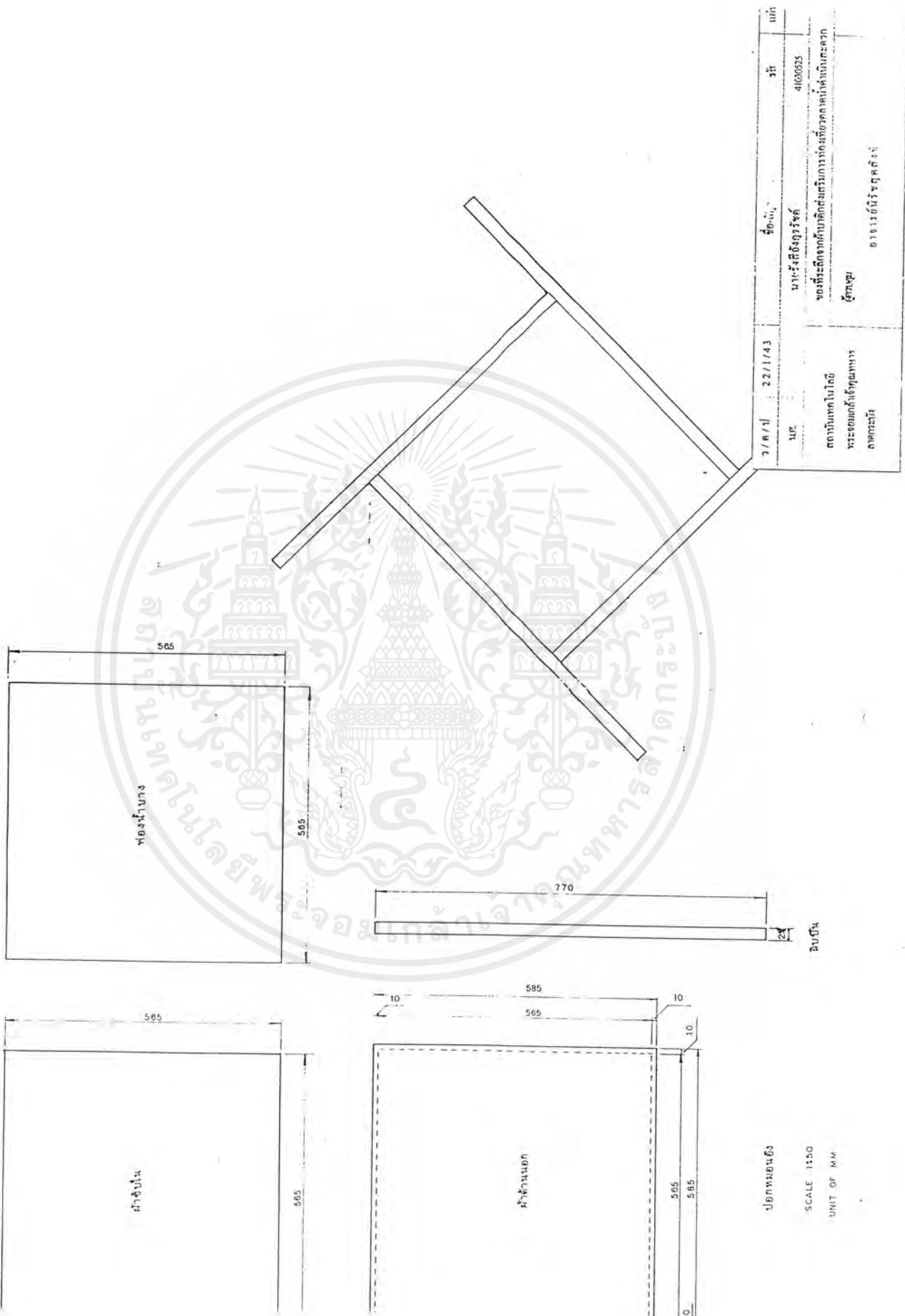

เอกสารนี้เป็นเอกสาร
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

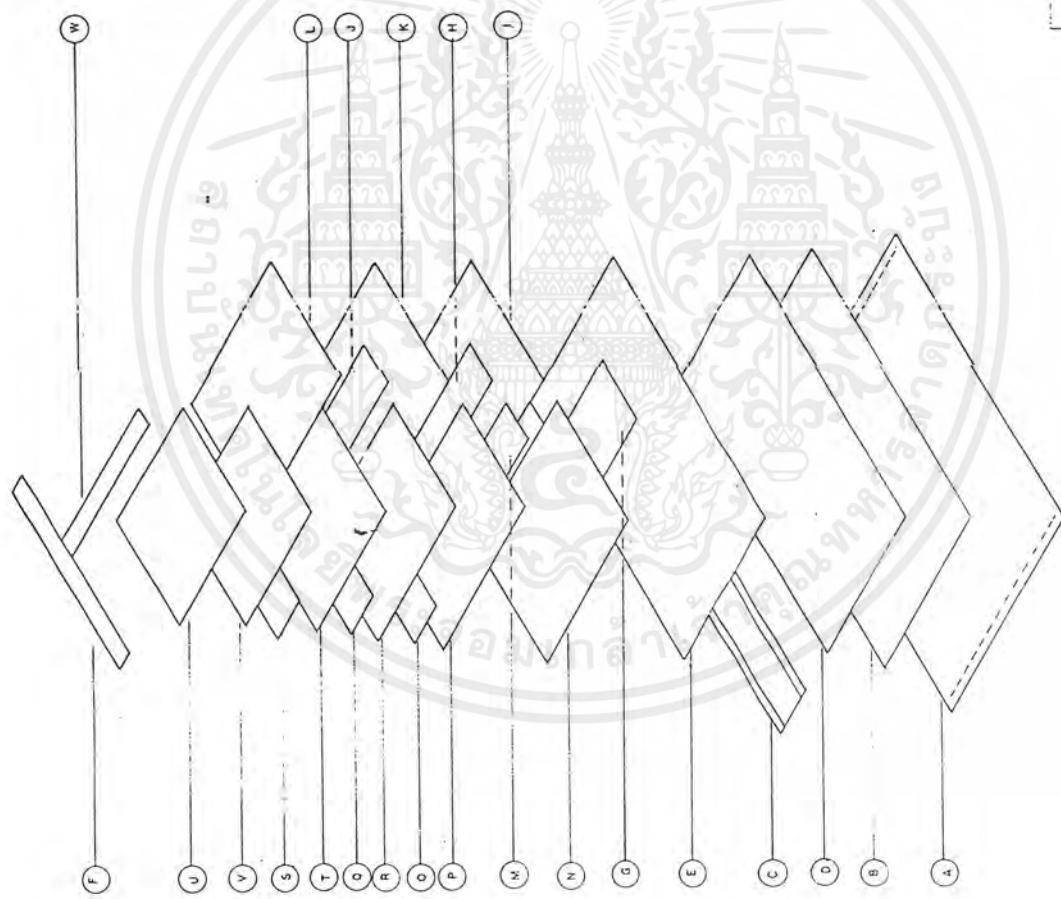

ว/ศ/ป	22/1/43	ชื่อ-สกุล	วชิ	บันทึก
นร		นามเรียงสกุล	4100025	
ศกบัณฑิตในไทย		ขอทิ้งเกล็ดผ้าคลุมที่ส่งมอบแก่หน่วยงาน		
พระยอดเจ้าคุณนร		ผู้ควบคุม		
กษัตริย์		ธรรมาธิบดีวิสุทธิวงศ์		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

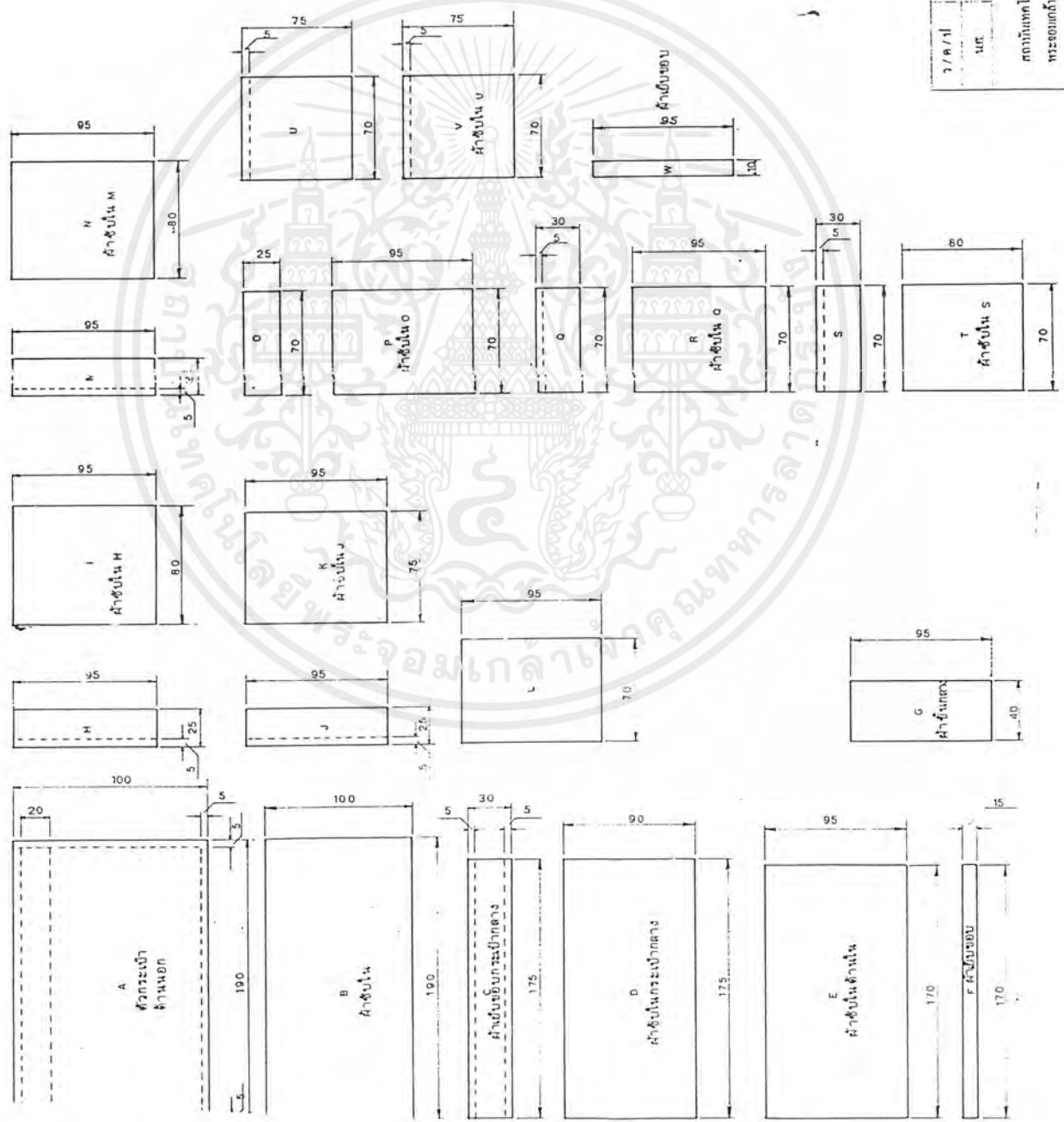
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

SCALE 1:1.20
UNIT OF MM
ประกอบ
ASSEMBLY

ว/ศ/ป	22/1/43	ชื่อ-สกุล	รณิ
นศ		นายรังสีจักรวาล	4105525
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง		กองทัพอากาศ	
ภาคใต้		ผู้ควบคุม	
		01111/01/01/01/01	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

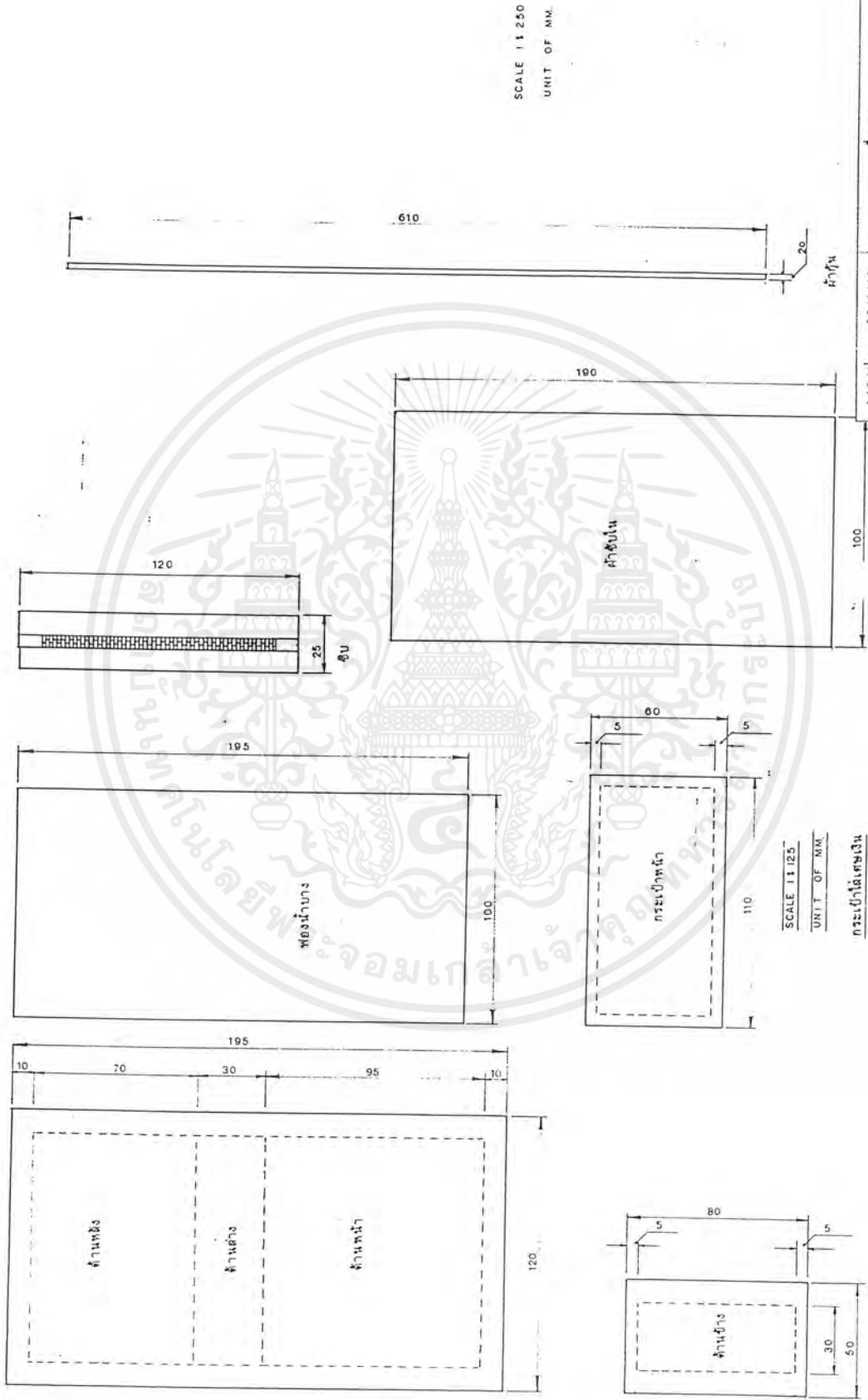

SCALE 1:20
UNIT OF MM.

กระเบื้องไม้

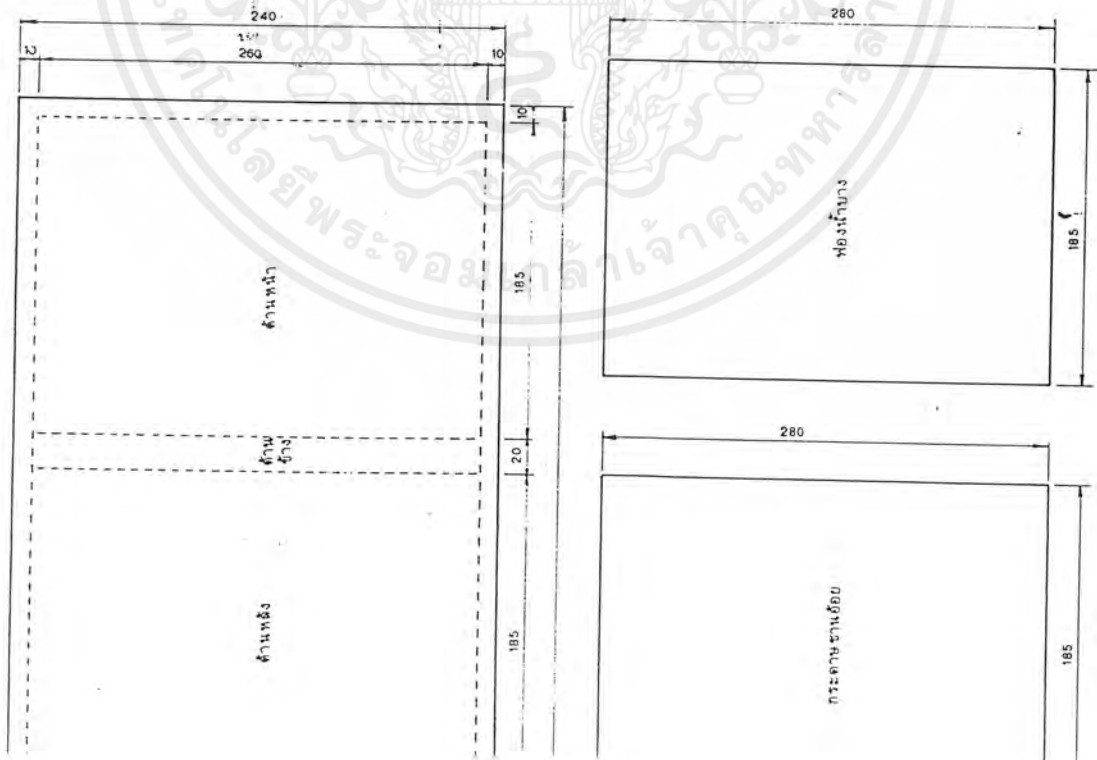
ว/ศ/ป/	22/1/43	ชื่อ-สกุล	ร.ร.	ปี
นศ.		นางรังสิริกร รังสิต	4100035	
ขอทิ้งกระดาษฝากถึงกรรมการกองประกวดแข่งขันประกวด				
ผู้ศึกษา				
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

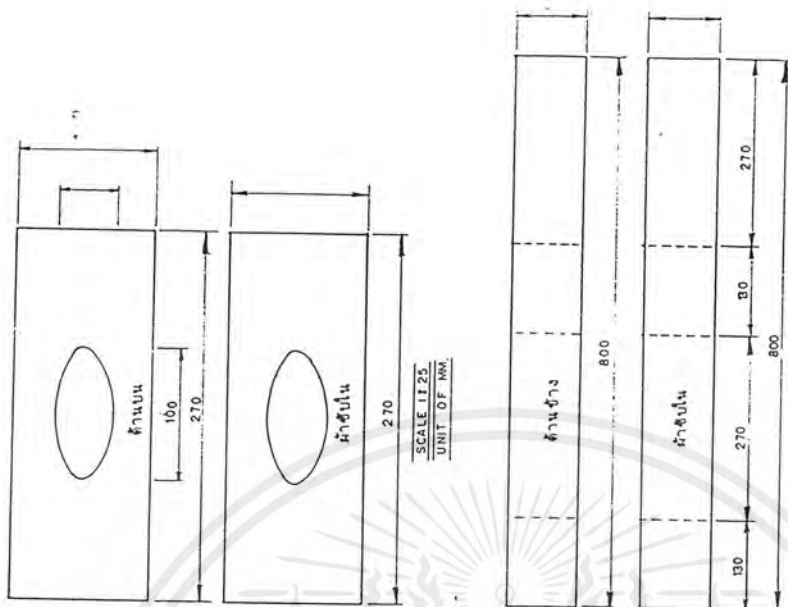
ว/ด/ป	22/1/43	ชื่อ-สกุล	นายรังษิณฤกษ์	รหั	41000025	แก้ไข	
นศ		ชื่อ-สกุล	นางรังษิณฤกษ์	รหั	41000025	แก้ไข	
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	ชื่อ-สกุล	นางรังษิณฤกษ์	รหั	41000025	แก้ไข	
ภาคเรียน	ภาคเรียนที่ 1	ชื่อ-สกุล	นางรังษิณฤกษ์	รหั	41000025	แก้ไข	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

SCALE 1:120
UNIT OF MM.

สมุดบันทึก

SCALE 1:150
UNIT OF MM.

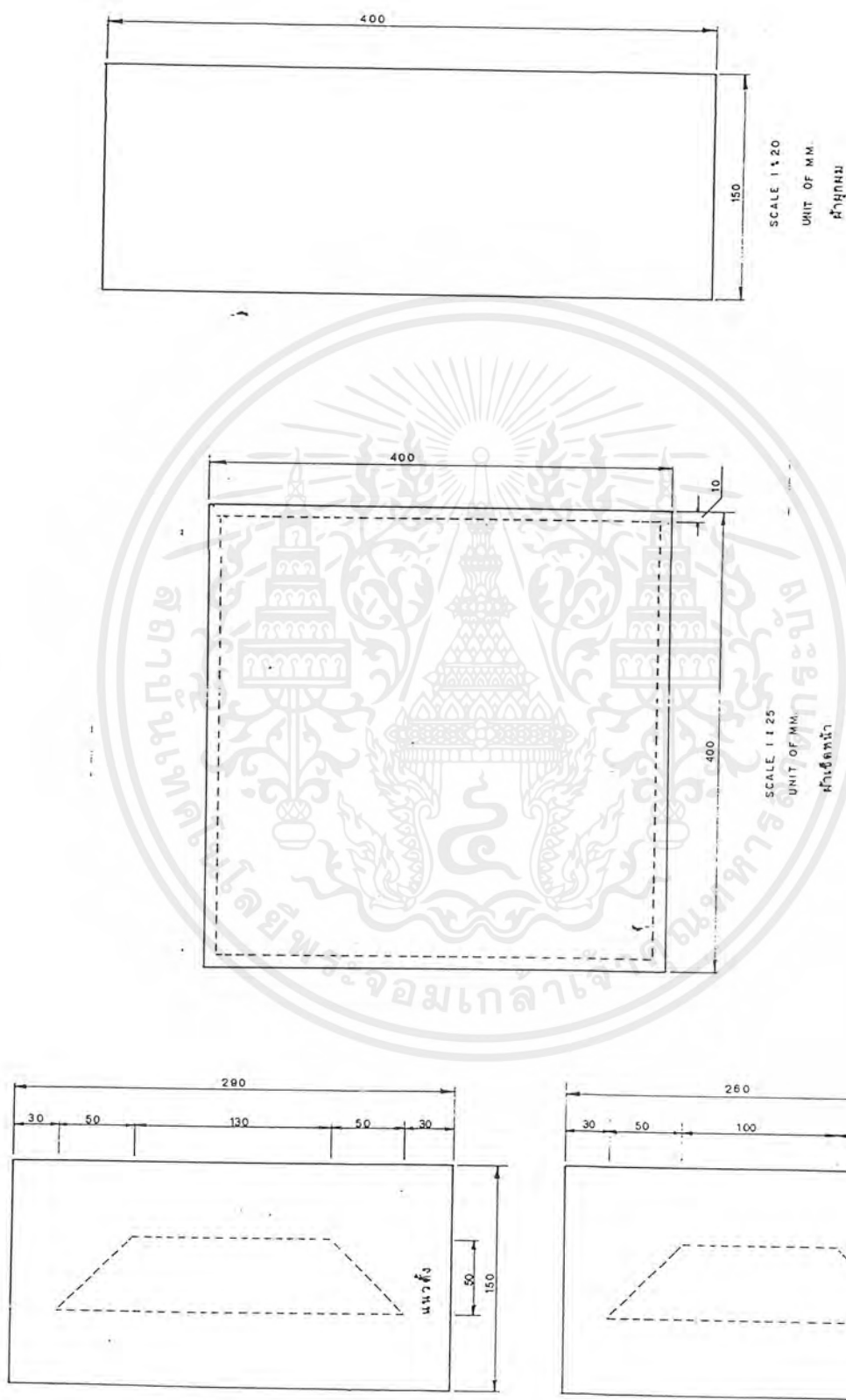
หน้าตมถ้องกระดานชำระ

ด้านหน้า

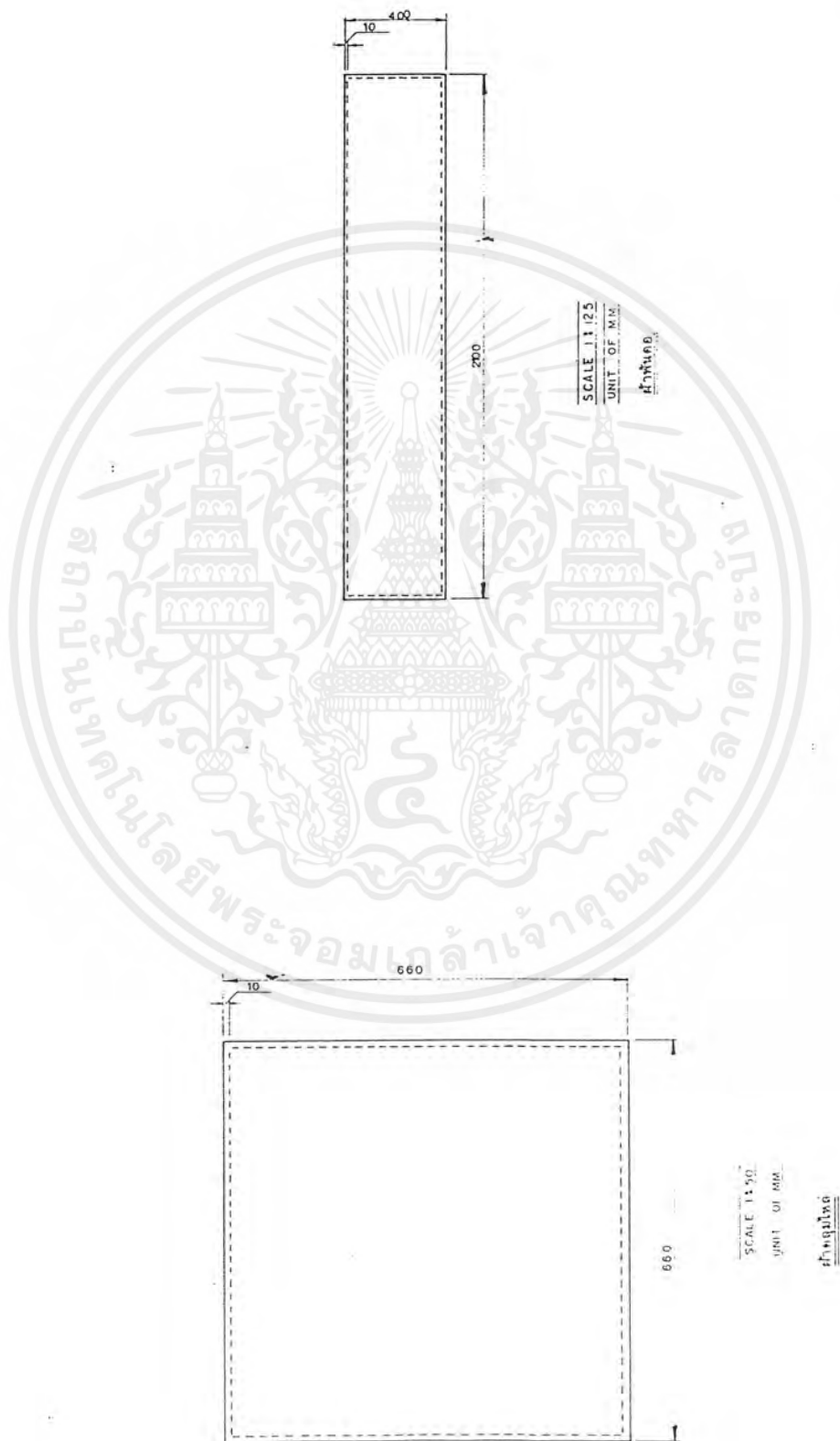
ว/ศ./ป	22/1/43	วันที่	4/10/52
นศ.		ชื่อ-สกุล	นายรังสิริฤทธิ์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง		ของที่จะศึกษาหลักตั้งเสริมการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม	
พระอาจารย์สุภาพพร		ผู้ควบคุม	
กพร:ว/3		ก 1013 ก 1013 ก 1013	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

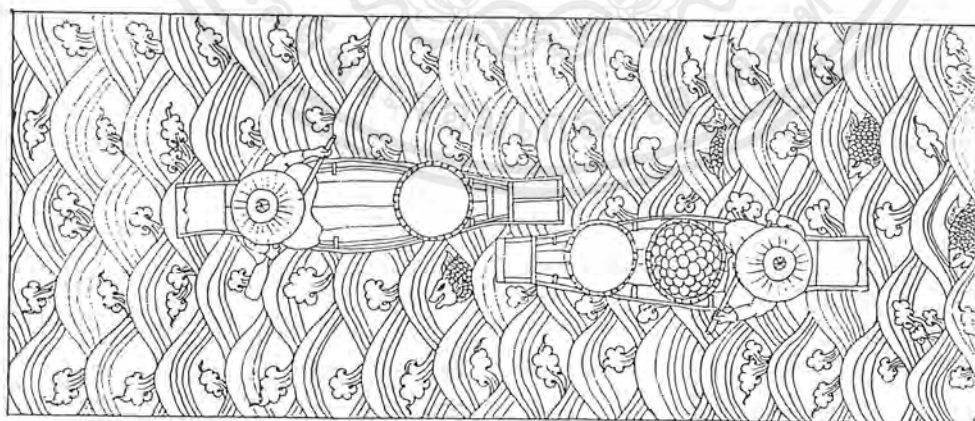
ว/ศ/ป	22/1/43	ชื่อ-สกุล	วัก	น
นต		นายรังสีจักรวิทย์	4100075	

ขอกระเรียนถามเกี่ยวกับกิจกรรมการสอนชีววิทยาในชั้นประถมศึกษา
ผู้ถาม
ดร.รังสีจักรวิทย์

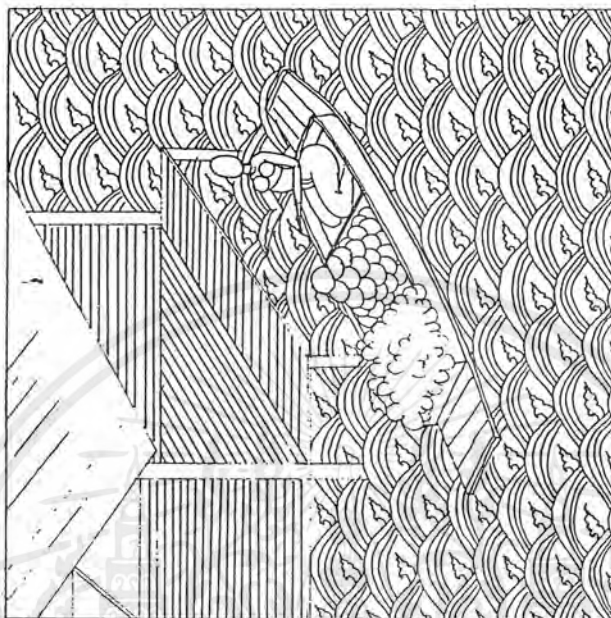

ว.ค./ป. นศ.	22/1/43	ชื่อ-สกุล นางรังสิริภรณ์ ขอที่จะติดธงชัยกับธงที่บริเวณที่ประดิษฐานพระพุทธรูป	รหัสนักเรียน 4100025
สถานที่เกิด พระตำหนักปั้นหย่า ฉะเชิงเทรา		ชื่อ-สกุล นางรังสิริภรณ์	รหัสนักเรียน 4100025

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพ A

21/1/43

ว/ศ/ป	22/1/43	ชื่อ-สกุล	31
มศ		นายรังสิริภรร์	403025
สถานที่เกิด	บ้าน	ขอที่จะศึกษาได้แก่เด็กและผู้พิการทางร่างกาย	ขอฝากไป
โรงเรียน	โรงเรียนวัด	ผู้ศึกษา	
		โรงเรียนวัด	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ของโครงการนั้นจะกล่าวโดยรวมก็คือ เพื่อออกแบบของที่ระลึกจากผ้าบาติก ส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี และออกแบบของที่ระลึกให้ลวดลาย บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของตลาดน้ำ และวัฒนธรรมของไทย

วิธีการดำเนินการวิจัยนั้น ผู้ทำการวิจัยได้ทำการศึกษาจากของจริงที่มีอยู่ และได้ทำการศึกษาจากผลิตภัณฑ์ข้างเคียง จึงทำให้ผู้ทำการวิจัยได้มีแนวทางในการที่จะออกแบบ นอกจากนี้ยัง ได้ทำการการศึกษาจากสถานที่จริง ศึกษาการซื้อขาย เพื่อที่ผู้ทำการวิจัยได้หาข้อสรุป และนำข้อมูล ต่าง ๆ มาทำการออกแบบ ซึ่งจะสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. การออกแบบของที่ระลึกจากผ้าบาติก ส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี นั้นทำให้ของที่ระลึกมีความหลากหลายขึ้น
2. การออกแบบของที่ระลึกจากผ้าบาติก ส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี จะเน้นลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของตลาดน้ำ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความทรงจำที่ดี และระลึกถึงตลาดน้ำได้
3. การออกแบบของที่ระลึกจากผ้าบาติก ส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ได้นำเทคนิคการทำผ้าบาติกมาทำเป็นลวดลายบนผ้า
4. การออกแบบของที่ระลึกจากผ้าบาติก ส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เป็นการนำสินค้าที่แปลกใหม่เข้าสู่ตลาด เพื่อส่งเสริมการขายในตลาดน้ำให้ดีขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการวิจัยพบว่ายังมีปัญหาในเรื่องขอการศึกษาข้อมูล เพราะข้อมูลบางอย่างที่ได้มานั้นไม่สมบูรณ์ เพราะส่วนใหญ่ได้มาจากภาคเอกชน และการทำผ้าบาติกก็มีปัญหาบางส่วน จึงทำให้งานวิจัยไม่ตรงเป้าหมายเท่าที่ควรสาเหตุมาจาก

1. การใช้เวลาในการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ต้องใช้เวลาในการคัดเลือกที่ได้มาใหม่ ให้สอดคล้องกับข้อมูลเก่า
2. การเขียนลายลงบนผ้า โดยใช้เทคนิคการทำผ้าบาติกนั้น มีปัญหาเรื่องผ้าที่นำมาทำไม่สอดคล้องกับลายที่ออกแบบไป ลวดลายจะระเอียดแต่ในการเขียนผ้าไม่สามารถเข้าให้ระเอียดเท่าที่ควร
3. การเย็บต้องจ้างช่างเย็บ จะหาช่างที่สามารถเย็บของที่ระลึกไม่มี แล้วช่างส่วนใหญ่เย็บไม่ค่อยได้ทำให้งานล่าช้า

ข้อเสนอแนะ

ให้ใส่สัญลักษณ์หรือตัวอักษร ที่แสดงถึงตลาดน้ำดำเนินสะดวก ราชบุรี เพื่อบ่งบอกถึงสถานที่ตั้ง และอาจใช้คำขวัญของจังหวัดมาประยุกต์ใช้ในสัญลักษณ์นั้นได้

กรอบรูปไม่มีลวดลายที่สัมพันธ์กับของที่ระลึกชิ้นอื่นๆ

การทำบาติกสามารถที่จะจ้างทำได้ จะทำให้งานนั้นสมบูรณ์ขึ้น แล้วเอาเวลานั้นไปทำงานอย่างอื่น ๆ ได้ และจะทำให้สรูปงานได้เร็วขึ้น

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. บาดิก. กองอุตสาหกรรมในครอบครัว. กรุงเทพฯ : 2538
- นันทา โรจนอุดมศาสตร์. การทำผ้าบาติก. กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่ โอ.เอส. พรินต์ติ้ง เฮาส์,
2536
- ประเสริฐ ศีลรัตน. ของที่ระลึก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์. ภาควิชา
ศิลปศึกษา คณะศึกษามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา, 2531
- บุญโญ สุวรรณศิริ. ลายไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541
- มานะ ทองสอดแสง. ศึกษาศิลปลายไทย. กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่ อักษรพิทยา, 2538
- มานิช กังกะนันท์. ศิลปะการออกแบบ. กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด,
2538
- วิรัตน์ พิชญไพบุรย์. ศิลปนิยม. กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2524
- วัฒนะ จุฑะวิภาค. ช่างย้อมผ้าบาติกชาวเขา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บริษัท สามัคคีสาร,
2528
- ศิริพงษ์ พยอมแย้ม. เทคนิคงานกราฟิก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, 2537
- เศรษฐมนตร์ กาญจนกุล. เส้นสายลายไทยชุดสิงห์สาราสัตว์. กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่ บี.พี.เอ.
ลิฟวิ่ง จก. , 2538
- สกุณี ฉัฐพลวัฒน์. ตลาดน้ำ วิถีชีวิตพ่อค้า-แม่ขายไทย. กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่ บริษัท ฐาน
การพิมพ์จำกัด, 2541
- สุกร ผลชีวิน. สรวงปกาสต์คำฉันท์. กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่ การศาสนา, 2538
- อัจฉราพร ไสละสูต. ความรู้เรื่องผ้า. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ สร้างสรรค์ - วิชาการ, 2539

ภาคผนวก ก.

แบบเสนออนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบเสนออนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ด้วยข้าพเจ้า นายรังสี อังกรรัตน์

นักศึกษา ภาควิชา ครุศาสตร์สถาปัตยกรรม สาขาวิชา ศิลปอุตสาหกรรม

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 301/202 หมู่บ้าน รุ่งอรุณ 2

ถนน ฉลองกรุง แขวง ลำปลายทิว

เขต ลาดกระบัง จังหวัด กรุงเทพมหานคร ฯ

หมายเลขโทรศัพท์ - ที่ทำงาน -

มีความประสงค์ขออนุมัติเขียนวิทยานิพนธ์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรี

สาขา ศิลปอุตสาหกรรม จำนวน 8 หน่วยกิต

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) โครงการออกแบบของที่ระลึกจากผ้าบาติก ส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก

(ภาษาอังกฤษ) SUVENIR FROM BATIK SUPPORT TOUR DAMNOEN SADUAK FLOATING MARKET

ชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์นิรัช สุดสังข์

ที่อยู่ปัจจุบันของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ บ้านเลขที่

ถนน ตำบล อำเภอ/เขต

จังหวัด โทรศัพท์

ที่ทำงาน เลขที่

ถนน ตำบล อำเภอ/เขต

จังหวัด โทรศัพท์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบเสนออนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

โครงการเสนอวิทยานิพนธ์

เรื่อง (ภาษาไทย) โครงการออกแบบของที่ระลึกจากผ้าบาติก ส่งเสริมการท่องเที่ยว

ตลาดน้ำดำเนินสะดวก

(ภาษาอังกฤษ) SUVENIR FROM BATIK SUPPORT TOUR DAMNOEN SADUAK

FLOATING MARKET

เสนอโดย นายรังสี อังกรรัตน์

นักศึกษา ภาควิชา ครุศาสตร์สถาปัตยกรรม สาขาวิชา ศิลปอุตสาหกรรม

จำนวนหน่วยกิต วิทยานิพนธ์ 8 หน่วย

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

1. อาจารย์นิรัช สุตสังข์

ประเภทวิทยานิพนธ์ที่เสนอ

1. การศึกษาค้นคว้าข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และออกแบบ

ก. โครงการจริง

ข. โครงการเสนอแนะ

ค. โครงการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง

2. การศึกษาค้นคว้าข้อมูลอย่างกว้างขวางโดยละเอียดและวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การออกแบบ

ก. โครงการจริง

ข. โครงการเสนอแนะ

ค. โครงการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง

3. การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านครุศาสตร์อุตสาหกรรม

ข้าพเจ้าได้นำโครงการเสนอวิทยานิพนธ์ ให้อาจารย์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาแล้วท่าน
ยินดีเป็นที่ปรึกษา และได้แนบโครงการเสนอวิทยานิพนธ์ดังกล่าวมาพร้อมนี้
จึงเสนอมาเพื่อทราบ

ลงชื่อ.....นักศึกษา

(นายรังสี อังกรรัชต์)

ลงวันที่ 4 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2542

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

(1)

(.....)

ตำแหน่ง

ลงวันที่..... เดือน..... พ.ศ.

(2)

(.....)

ตำแหน่ง

ลงวันที่..... เดือน..... พ.ศ.

(3)

(.....)

ตำแหน่ง

ลงวันที่..... เดือน..... พ.ศ.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความเป็นมาและความสำคัญ

เนื่องในปัจจุบันประเทศไทยมีสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ทำให้รายได้ของประเทศไม่เพียงพอต่อการที่จะนำมาพัฒนาประเทศได้ รัฐบาลจึงได้หาวิธีที่จะหารายได้เข้าประเทศให้มาก เช่น ช่วยเสริมการส่งออก สนับสนุนชาวต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในประเทศ ส่งเสริมการท่องเที่ยว ฯลฯ

ซึ่งได้จัดเป็นปีส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2541 - 2542 สถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยที่สื่อถึงวัฒนธรรมไทยนั้นมีอยู่มาก แต่มีอยู่หนึ่งที่ชาวต่างชาติให้ความสนใจมาก คือ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ซึ่งจะได้เห็นถึงวัฒนธรรมความเป็นอยู่ และการค้าขายของพ่อค้า แม่ขายในอดีต ได้เป็นอย่างดี ในปัจจุบันนี้ จะหาได้ยากของตลาดน้ำแบบนี้ ที่ยังคงความเป็นไทยได้เป็นอย่างดี “ตลาดน้ำที่น่าสนใจ และเรียกได้ว่าเป็นภาพตัวแทนตลาดน้ำของเมืองไทย ที่ดังไปทั่วโลก คือ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี อย่างไรก็ตามด้วยความเรียบง่าย และมีเสน่ห์ของตลาดน้ำดำเนินสะดวก ทำให้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติเข้ามาชมชีวิต และการค้าขายในตลาดน้ำแห่งนี้มากขึ้น” (สกุณี ญัฐพลวัฒน์. 2541 : 33)

ซึ่งที่ตลาดน้ำดำเนินสะดวกจะมีสินค้ามากมายที่ขายในปัจจุบัน เป็นการทำเงินจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และชาวไทยได้มาก แต่สินค้าส่วนใหญ่แล้วจะเป็นจำพวกของบริโภค เช่น ผลไม้ ขนมพื้นเมือง ฯลฯ มากกว่าของอุปโภคเครื่องใช้ต่าง ๆ ทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาตินั้น ไม่มีของที่ระลึกจากตลาดน้ำ กลับไปยังบ้านเมืองของเขาได้ ทำให้ชาวต่างชาติที่ไม่เคยมาประเทศไทยไม่เห็นถึงวัฒนธรรม และสินค้าของไทย

ประเสริฐ สีรัตน์ (2531 : 36) ของที่ระลึกที่เป็นรูปแบบเฉพาะสถานที่และท้องถิ่นของแต่ละที่ ที่สืบทอดกันมาในท้องถิ่นนับชั่วอายุคน โดยเป็นรูปแบบที่สืบทอดกันมานานจนเป็นที่รู้จักและยอมรับของบุคคลภายนอกทั่วไป อาจเป็นรูปแบบของสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือของเหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์ใด ฯลฯ ที่มีเฉพาะในท้องถิ่นนั้นโดยตรง เมื่อนำเอารูปแบบนั้น ๆ มาจัดสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ระลึกถึงสถานที่นั้น ๆ

ด้วยเสน่ห์ของผ้าบาติกประการหนึ่งก็คือ ความที่ไม่เหมือนใคร ไม่ซ้ำกันและเป็หนึ่งเดียว ผ้าที่ใช้แม่พิมพ์เทียนอันเดียวกันแต่สีเดียวกัน ระบายสีเดียวกัน ย้อมสีเดียวกัน แต่ถ้าพิจารณาอย่างละเอียดแล้ว ผ้าเหล่านั้นหรือดอกแต่ละดอก ลายแต่ละลายจะ แตกต่างกันซึ่งเกิดจากการ แด้มหรือระบายที่กินเนื้อที่ไม่เท่ากัน ซ้ำหนักของสีที่แด้มหรือละลายแตกต่างกัน ส่องเหล่านี้ทำให้ผ้าบาติกแต่ละชิ้น แต่ละผืนไม่เหมือนกัน เป็นเสน่ห์ หนึ่งของผ้าบาติก (วัณณะ จูทะวิภาค 2528 : 108)

นันทา โรจนอุดมศาสตร์ (2536 : 1) ซึ่งลักษณะผ้าบาติกนั้น เป็นลักษณะผ้าอีกประเภทหนึ่งที่เรารู้จักกันมาเป็นเวลาช้านาน เป็นผ้าที่มีลวดลายสีสันทันที่เกิดจากการปิดเทียน แด้มสีย้อมสี ซึ่งแตกต่างกับผ้าโดยทั่ว ๆ ไป ที่พิมพ์ลายในระบบอุตสาหกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก ผู้วิจัยจึงมีความคิดที่จะทำของที่ระลึกจากผ้าบาติกช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ซึ่งผ้าบาติกเป็นผ้าที่มีการตกแต่งด้วยสี และวิธีการทำที่สวยงามและมีเสน่ห์ในตัวเอง และเป็นสินค้าใหม่ของตลาดน้ำดำเนินสะดวกด้วย ซึ่งจะทำให้แตกต่างจากผลิตภัณฑ์เดิม ๆ มาก จึงเป็นการช่วยส่งเสริมการขายได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก ส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก
2. เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก ที่มีรูปแบบลวดลายตลาดน้ำ

คำนิยามศัพท์

ตลาดน้ำ หมายถึง ที่ชุมนุมเพื่อซื้อขายของต่าง ๆ ทางน้ำ มีเรือเป็นพาหนะบรรทุกสิ่งของในบางแห่งอาจเรียกตลาดท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นการศึกษาข้อมูลภาคสนาม
2. ขั้นการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล
4. ขั้นการสรุปเพื่อการออกแบบ
5. ขั้นการเขียนแบบร่างเพื่อการผลิต
6. ขั้นการสร้างหุ่นจำลอง
7. ขั้นการนำเสนอ

ขอบเขตการศึกษาข้อมูล

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของตลาดน้ำดำเนินสะดวก
2. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการทำผ้าบาติก
3. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้
4. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับจิตวิทยา
5. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผ้าที่นำมาใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขอบเขตการออกแบบ

1. ออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกให้เป็นของที่ระลึกตลาดน้ำดำเนินสะดวก
2. ออกแบบของที่ระลึก 2 ชุด
3. ออกแบบให้ใช้ผ้าไหมไทย
4. เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก ดังนี้

1. เน็คไท	1 เส้น
2. กระเป๋าเงิน	1 ใบ
3. ผ้าเช็ดหน้า	1 ผืน
4. ที่รัดผม	1 อัน
5. สมุดบันทึก	1 เล่ม
6. ปอกหมอนอิง	1 ใบ
7. กรอบรูปขนาด 3 1/2 x 5 นิ้ว	1 อัน
8. ผ้าพันคอ	1 ผืน
9. ผ้าคลุมไหล่	1 ผืน
10. กระเป๋าใส่เศษเงิน	1 ใบ
11. ผ้าคลุมกล่องกระดาษชำระ	1 ใบ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ของที่ระลึกที่ทำจากผ้าบาติก
2. เพื่อเป็นการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก
3. เพื่อเป็นการช่วยเผยแพร่ ผ้าไหมไทย
4. เพื่อเป็นสินค้าตัวใหม่ของตลาดน้ำดำเนินสะดวก
5. เพื่อเป็นแนวทางการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยวิทยานิพนธ์
เรื่อง โครงการออกแบบของที่ระลึกจากผ้าบาติกส่งเสริมการท่องเที่ยว
ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
ทางศิลปอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

สำหรับอาจารย์

อาจารย์ที่ปรึกษา
อาจารย์นิรัช สุตสังข์

ผู้วิจัย
นายรังสี อังกูร์รัชต์

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปอุตสาหกรรม ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม
คณะครุศาสตรอุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

2542

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
 คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ หน้าตัวเลือกหรือเติมข้อความลงในช่องว่าง ตรงกับ
 ความเป็นจริงของสถานภาพของท่าน

1. เพศ

- () ชาย
- () หญิง

2. อายุ

- () ต่ำกว่า 25 ปี
- () 26-35 ปี
- () 36-45 ปี
- () 46 ปีขึ้นไป

3. สถานะภาพทางอาชีพ

- () ประกอบอาชีพขายของที่ระลึก
- () ประกอบอาชีพตัดเย็บ
- () เป็นทั้ง ผู้ประกอบอาชีพขายของที่ระลึก และประกอบอาชีพตัดเย็บ
- () อื่น ๆ ระบุ.....

4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

- () ต่ำกว่า 5,000 บาท
- () 5,000 - 10,000 บาท
- () 10,000 - 20,000 บาท
- () 20,000 บาทขึ้นไป

5. ประสบการณ์ในการทำงาน

- () ต่ำกว่า 1 ปี
- () 1 - 4 ปี
- () 5 - 9 ปี
- () 10 ปีขึ้นไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับของที่ระลึกประเภทผ้า เทคนิคตกแต่งด้วย การทำบาติก
คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นตามความเป็นจริงของ
ท่าน ตามระดับความเหมาะสมตามเกณฑ์ต่อไปนี้

	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1. ถ้าท่านจะทำของที่ระลึกจากผ้า ท่านจะเลือกใช้ผ้าชนิดใด					
1. ผ้าไหม					
2. ผ้าฝ้าย					
3. ผ้าเรยอง					
4. ผ้าป่าน					
2. ลวดลายของที่ระลึกที่ขายตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ควรเอาเอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว นั้น ๆ					
3. ของที่ระลึกสามารถกระตุ้นความทรงจำในสถานที่ท่องเที่ยว นั้น ๆ ได้					
4. ท่านนิยมของที่ระลึกที่เป็นของใช้					
5. ความนิยมของที่ระลึกที่ทำจากผ้าบาติก					
6. ท่านนิยมของที่ระลึกที่เป็นเครื่องประดับ					
7. การเลือกซื้อของที่ระลึกส่วนใหญ่จะซื้อฝากใคร					
7.1 ซื้อฝากญาติผู้ใหญ่					
7.2 ซื้อฝากพ่อ แม่ พี่น้อง					
7.3 ซื้อฝากเพื่อน					
7.4 ซื้อฝากแฟน					
8. การนำเทคนิคการทำผ้าบาติก มาทำเป็นของที่ระลึกที่ ตลาดนัดดำเนินสะดวก					
9. อื่น ๆ ระบุ.....					

ตอนที่ 3 ท่านคิดว่าของที่ระลึกประเภทผ้า ชนิดใดที่เหมาะสมสำหรับซื้อเป็นที่ระลึก

	เหมาะสมมากที่สุด	เหมาะสมมาก	เหมาะสมปานกลาง	ไม่เหมาะสม	ไม่เหมาะสมเลย
1. ผ้าคลุมไหล่					
2. ผ้าเช็ดหน้า					
3. กลองใส่แว่น					
4. ปอกหมอนอิง					
5. กลองใส่ลิฟติก					
6. กระเป๋าเงิน					
7. กระเป๋าถือ					
8. เน็คไท					
9. ผ้าคลุมกลองกระดาดชำระ					
10. ชุดรับประทานอาหาร มี ผ้าเช็ดปาก, ผ้ารองจาน					
11. ซองใส่ปากกา					
12. สมุดบันทึก					
13. กรอบรูป					
14. ผ้าผูกผม					
15. ผ้าพันคอ					
16. กระเป๋าใส่เศษเงิน					
17. เสื้อเชิต					
18. กางเกง					

อื่น ๆ ระบุ.....

.....

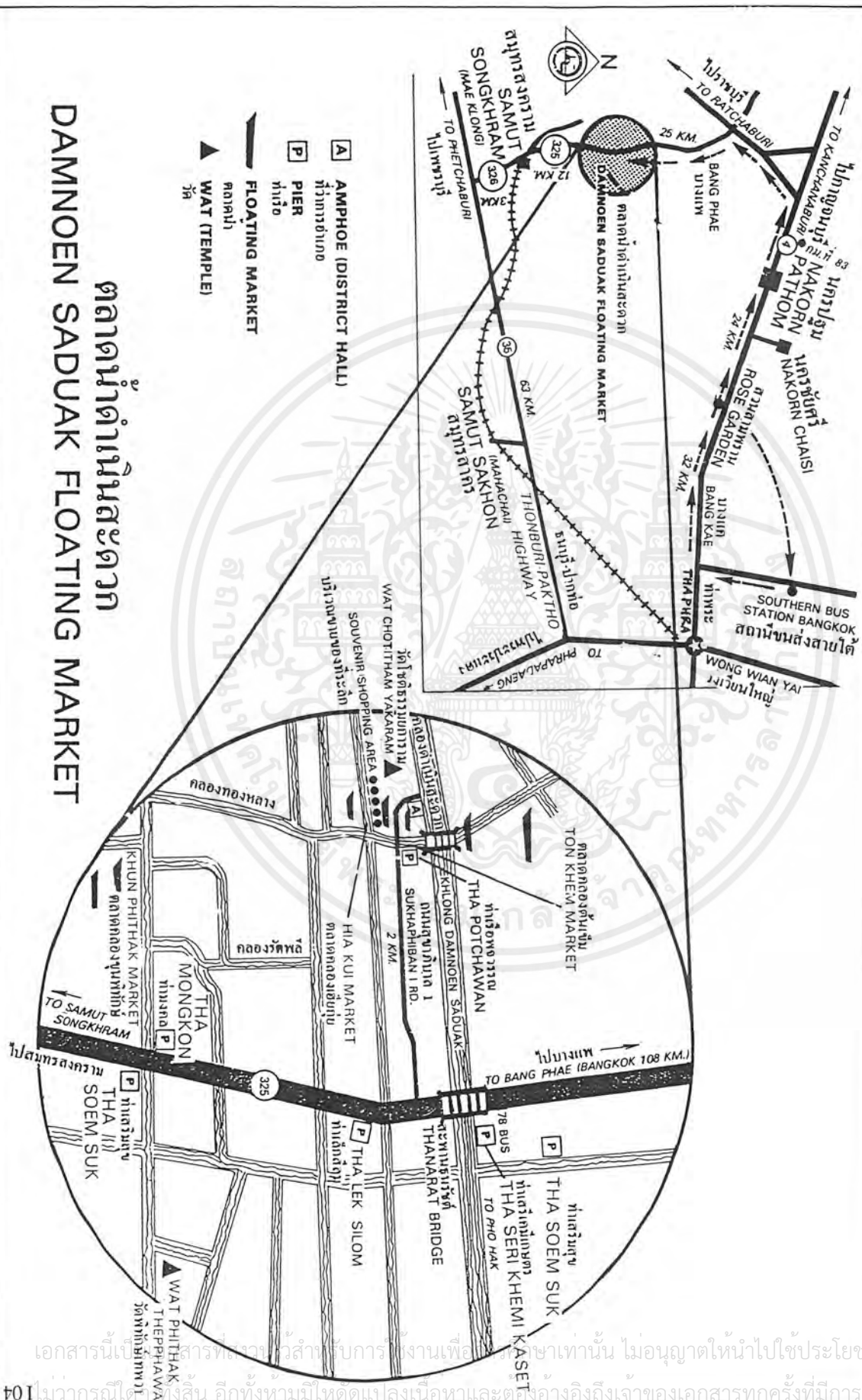
ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อผู้วิจัย

นายรังสี อังกรรัตน์

วัน เดือน ปีเกิด

22 ตุลาคม พ.ศ. 2521

สถานที่เกิด

จังหวัดราชบุรี

ที่อยู่ปัจจุบัน

16/7 ถ. สัจจาภิรมย์ ต.หน้าเมือง อ. เมือง จังหวัด ราชบุรี
70000

โทรศัพท์

(032) 338253

ชื่อบิดา

นายวิโรจน์ อังกรรัตน์

ชื่อมารดา

นางพรพิมล อังกรรัตน์

มีพี่น้อง

5 คน เป็นคนที่ 4

วุฒิการศึกษา

โรงเรียนพรหมานุสรณ์จังหวัดเพชรบุรี (มัธยมต้น)

วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง

การศึกษาปัจจุบัน

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม

สาขาศิลปอุตสาหกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้